

SCOM

**การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**

นางจิตรารวรรณ หวังเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2552

**Implementation of the “One Tambol One Product” Policy
in Somdet District, Kalasin Province**

Mrs. Jitrawan Wangjaroen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

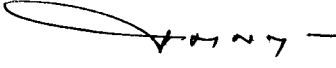
School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

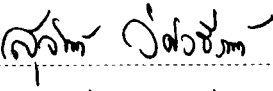
2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การนำนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อและนามสกุล นางจิตราวรรณ หวังเจริญ
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ช โสธร ตูทองคำ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์กุลชน ชนาพงศธร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ช โสธร ตูทองคำ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
วันที่ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.โสธร ตู้ทองคำ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาแนะนำ ช่วยเหลือ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา ทั้งในด้านเนื้อหาของ การเขียนรายงานการวิจัยและวิธีการนำเสนอเพื่อให้มีความชัดเจนและถูกต้อง จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์กุลชน ธนาพงศธร ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ ปรึกษา ร่วม และคณาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่านที่คอย ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และช่วยเหลือในด้านวิชาการต่าง ๆ ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือแนะนำการจัดทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีและเพื่อน ๆ ที่สำนักงานทุกท่านที่คอยให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ที่ช่วยเหลือและให้ความชัดเจนในข้อมูลเกี่ยวกับการ ดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตลอดจนขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่กรุณาสละ เวลาอันมีค่าของท่าน เพื่อให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอน้อมกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย รวมทั้งญาติพี่น้องทุกท่าน ซึ่งได้ให้โอกาสในการศึกษา เป็นกำลังใจอันสำคัญ และสนับสนุนการ แสวงหาความรู้มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอมอบส่วนดีให้แก่ท่านทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้

จิตราวรรณ หวังเจริญ

มีนาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นางจิตราวรรณ หวังเจริญ **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ธโรธร ผู้ทองคำ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ (2) ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ (3) ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประชากร คือ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ (1) นักการเมือง จำนวน 9 คน (2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 9 คน (3) นักวิชาการ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน และสื่อมวลชนท้องถิ่น จำนวน 6 คน (4) องค์กรภาคประชาชน จำนวน 6 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) วิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในทุกขั้นตอนจะยึดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลัก ในส่วนขั้นตอนการปฏิบัติงานในพื้นที่หัวหน้าหน่วยงานให้อำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน (2) ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ที่เห็นผลเป็นรูปธรรมส่งผลให้ประชาชนเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน มีความนิยมศรัทธาในรัฐบาล และนักการเมืองที่มีส่วนในการผลักดันให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์ (3) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ภาครัฐ และนักการเมืองทุกกลุ่มทุกระดับควรให้การสนับสนุนนโยบายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

Thesis title: Implementation of the “One Tambol One Product” Policy in Somdet District,
Kalasin Province

Researcher: Mrs.Jitrawan Wangjaroen **Degree:** Master of Political Science (Politics and
Government); **Thesis advisers:** (1) Thasothorn Tootongkum, Associate Professor; (2) Dr.Pathan
Suwanamongkol, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objective of this research was to study: (1) methods of implementing the “One Tambol, One Product” (OTOP) policy; (2) impact of implementing the OTOP policy; and (3) recommendations for implementing the OTOP policy.

This was a qualitative study based on document research and in-depth interviews. The sample population of 30 consisted of 9 politicians, 9 government employees, 6 representatives of public organizations and 6 representatives from the group of academics, non-government development organizations and local journalists. Data was analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) Every step in the method of implementing the OTOP policy was based on the participation of every party concerned. The Community Development Office was the central agency. In the steps of operations in the field, the agency heads gave the decision making power to the operators themselves. (2) When implementation of the OTOP policy showed tangible results, the impact was to stimulate public participation in community activities and to increase the people’s approval and level of faith in the government and in the politicians who took a part in pushing to make the policy meet its goals. (3) The recommendations for OTOP policy implementation are that the government and politicians at all levels should support the policy sincerely and continuously.

Keywords: One Tambol, One Product policy

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวความคิดเกี่ยวกับการนํานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ	8
แนวทางในการศึกษาการนํานโยบายไปปฏิบัติ	15
แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแบบการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการนํานโยบายไปปฏิบัติ	18
แนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	31
แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง	47
แนวคิดประชาคม	49
ประวัติความเป็นมาของอำเภอสมเด็จ	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทวิเคราะห์	65
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ	66
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
สรุปการวิจัย	124
อภิปรายผล	131
ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	145
แบบสัมภาษณ์	146
ประวัติผู้วิจัย	163

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	
หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามารับผิดชอบในการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ในระดับจังหวัด/อำเภอ	35
ตารางที่ 2.2	
จำนวนประชากร	53

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค	15
ภาพที่ 2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค	16
ภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นถึงผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ	17
ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างที่ยืดหลักเหตุผล	19
ภาพที่ 2.5 ตัวอย่างทางด้านการจัดการ	20
ภาพที่ 2.6 ตัวอย่างทางด้านการพัฒนาองค์กร	21
ภาพที่ 2.7 ตัวอย่างทางกระบวนการของระบบราชการ	21
ภาพที่ 2.8 ตัวอย่างทางการเมือง	22
ภาพที่ 2.9 ตัวอย่างทั่วไป	23
ภาพที่ 2.10 ตัวอย่างการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	24
ภาพที่ 2.11 แสดงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ภาคเมืองและสากลเพื่อสร้างความมั่งคั่ง	34
ภาพที่ 2.12 ความหลากหลายของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	37
ภาพที่ 2.13 กลไกการบริหารงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”	38
ภาพที่ 2.14 โครงสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลาง-ท้องถิ่น	42
ภาพที่ 2.15 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้แนวคิดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	43
ภาพที่ 2.16 แนวทางการพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วม	45
ภาพที่ 2.17 ปัจจัยในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง	47
ภาพที่ 2.18 ที่การว่าอำเภอสมเด็จ	54
ภาพที่ 2.19 ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต่อกลุ่มคนทุกชนชั้น ทุกระดับชั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งในแง่ของการพัฒนาที่เจริญขึ้นและในแง่ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ของภูมิภาคทั่วโลกสำหรับผลทางด้านบวกของโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดตลาดใหม่ ๆ เครื่องมือใหม่ เครื่องมือใหม่ๆ กฎระเบียบและกติกาใหม่ ๆ และตัวกระทำใหม่ในประชาคมโลก รวมถึงการทำให้ส่วนต่างๆ ของโลกเชื่อมโยงกันได้อย่างง่ายภายในเวลาอันสั้นแต่ในด้านที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบนั้น โลกาภิวัตน์ได้ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจนและคนรวยกับคนจนมีมากขึ้น มีผลทำให้โครงสร้างของสังคมไม่สามารถคงสภาพเดิม เกิดการเชื่อมโยงสังคมชุมชนระหว่างประเทศเสมือนว่าโลกทั้งโลกเป็นชุมชนและประเทศเป็นหมู่บ้าน ตำบล ที่มีการติดต่อสื่อสารเชื่อมประสานเป็นหนึ่งเดียวปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากทุกมุมโลก มีผลกระทบไปยังทุก ๆ ประเทศแม้จะอยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเปิดเสรีในการแข่งขันทั้งการผลิต การลงทุน และการแข่งขันในด้านการตลาด จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพในการแข่งขันต่อสู้สามารถยืนอยู่ในเวทีการแข่งขันระดับโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

วิกฤตการณ์เศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอัตราการว่างงานที่สูงทั้งในภาคเมืองและภาคชนบทและปัญหาหนี้ที่สูงถึงร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในช่วงวิกฤต พ.ศ. 2540 (กรมการพัฒนาชุมชน 2545 : 1) ปัญหาดังกล่าวสามารถผ่อนคลายได้หากประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงจนสามารถผลิตได้เกินพอเพื่อส่งออกและสามารถชำระหนี้ได้แต่อย่างไรก็ตาม โครงสร้างภาคการผลิตเพื่อการส่งออกของไทยยังคงพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบสินค้าทุน และโดยเฉพาะการพึ่งพาทุนจากภายนอก อุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานราคาถูกเป็นหลักไม่สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากการได้เปรียบในต้นทุนแรงงานที่ลดลงอย่างต่อเนื่องประกอบกับเมื่อทุนจากภายนอกไหลออกไปสู่แหล่งผลิตและแหล่งลงทุนใหม่ ดังนั้นส่วนเกินในภาคการผลิตจึงลดลงจนทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลงด้วย ในกรณีที่จะสามารถแก้ปัญหาการไหลเวียนของทุนภายนอกอย่างเสรีดังกล่าวได้นั้น เศรษฐกิจในประเทศควรมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างพอเหมาะที่สมดุลต่อการรักษารายได้อย่างยั่งยืนเพื่อให้เพียงพอต่อการชำระหนี้ได้ อีกทางหนึ่งใน

การแก้ไขปัญหาคือการพึ่งพาทุนทางสังคม (Social capital) โดยมีการปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อให้เกิดการใช้ทุนดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดกระบวนการสร้างรายได้จากความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการขึ้นตามภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทรัพยากร มนุษย์ และความชำนาญในท้องถิ่น

กระบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเองนี้เกิดขึ้นครั้งแรกที่จังหวัด โออิตะ ประเทศ ญี่ปุ่น โดยความช่วยเหลือจากผู้ว่าราชการจังหวัด โออิตะ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นตามความถนัดและความเหมาะสมในแต่ละชุมชน เพื่อให้ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคม (Social Safety Net) และสามารถอยู่รอดได้ในช่วงเวลาแห่งวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ นคส.จังหวัด 2545 : 1)

ในช่วงเวลาที่ประเทศชาติกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้าซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าคือปัญหาความยากจน รัฐบาลโดยการนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่การตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดของขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล (One Tambon One product) โดยเน้นการพัฒนาท้องถิ่น (Local Areas) สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะแนวคิดการสร้างรายได้แก่ท้องถิ่นจากการคิดค้นผลิตภัณฑ์นี้ ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้จำเป็นต้องอุทิศพลังงาน (Energy) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความปรารถนา (Desire) ที่จะใช้ทรัพยากรที่หาพบในท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อที่จะสร้างการกินดีอยู่ดีและคุณภาพชีวิตมุ่งสู่ความเป็นสากล พร้อม ๆ กับการเน้นท้องถิ่นกระบวนการนี้พยายามที่จะเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะของท้องถิ่นเป็นหลักให้เข้าสู่มาตรฐานสากลเพื่อจะขยายขอบเขตตลาดไปสู่สากลหรือตลาดโลก เสริมกับการตลาดในประเทศ การคิดค้นและพัฒนาที่แต่ละท้องถิ่นผลิตขึ้นมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีการจัดการทางด้านการตลาดอย่างเหมาะสม สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนนั้น ๆ ได้ทางหนึ่ง คนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือร่วมใจกันให้

คำแนะนำและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีจุดประสงค์ไปในทางเดียวกันจึงจะสามารถทำให้ความคิดนั้น ๆ สำเร็จได้ สิ่งที่มีมองเห็นได้ชัดก็คือ กีดกันและการสร้างผลิตภัณฑ์บนรากฐานวัฒนธรรม สิ่งที่มีมองไม่เห็น คือ พลังแห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในท้องถิ่นซึ่งจะเกิดความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันนั่นเอง

แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกันกับธรรมชาติจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นอยู่กับธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยสร้างกำลังใจให้เกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์จะเป็นการช่วยขยายตลาดให้เป็นที่ยอมรับจากท้องถิ่นไปสู่ระดับประเทศและระดับโลกตามลำดับแนวทางการพัฒนานี้จึงเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเขตพัฒนาในด้านการตลาด การผลิต การบริหาร การจัดการ และเทคโนโลยีทางการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาในชนบท การสร้างงานสร้างรายได้ และผลสรุปที่เกิดขึ้นคือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรที่เป็นพื้นฐานสำคัญของประเทศ และสังคมไทย

แนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ (หลัก) 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กิจกรรมทางเศรษฐกิจ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” นี้จะเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เกิดการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่อาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนา (Unit of Development) “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางอันหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน จะสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น มีการผลิตหรือการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และจุดขาย ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ข้อ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance – Creativity) ทำความฝันให้เป็นจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พุ่มพักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความทำทนายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

สโลแกนที่ว่า นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่งคั่งสู่เมืองปรัชญาที่มุ่งสร้างเสริม และพัฒนาให้ท้องถิ่นมั่งคั่ง การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในทุกกิจกรรม กิจกรรมครอบคลุมข้ามช่วงอายุและพื้นที่ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ 2545 : 5-6)

จากสถานการณ์ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมโลกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการเกิดวิกฤตในด้านต่าง ๆ ในสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องทบทวนกำหนดแนวทางที่เหมาะสมเป็นทางออกในการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับคนไทยซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคชนบท การที่สังคมไทยมีจุดแข็งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคงและมีพลังสะสมไว้ในภาคชนบทซึ่งเป็นภาคเกษตรกรรมและมีมิติของการพัฒนาที่เป็นวิถีชีวิต มีมิติทางสังคม วัฒนธรรม จะมีส่วนช่วยในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน วิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงได้ส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมาก จึงต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง และลดผลกระทบจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เป็นนโยบายหนึ่งที่สามารถจะแก้ไขปัญหาด้านต่างๆที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

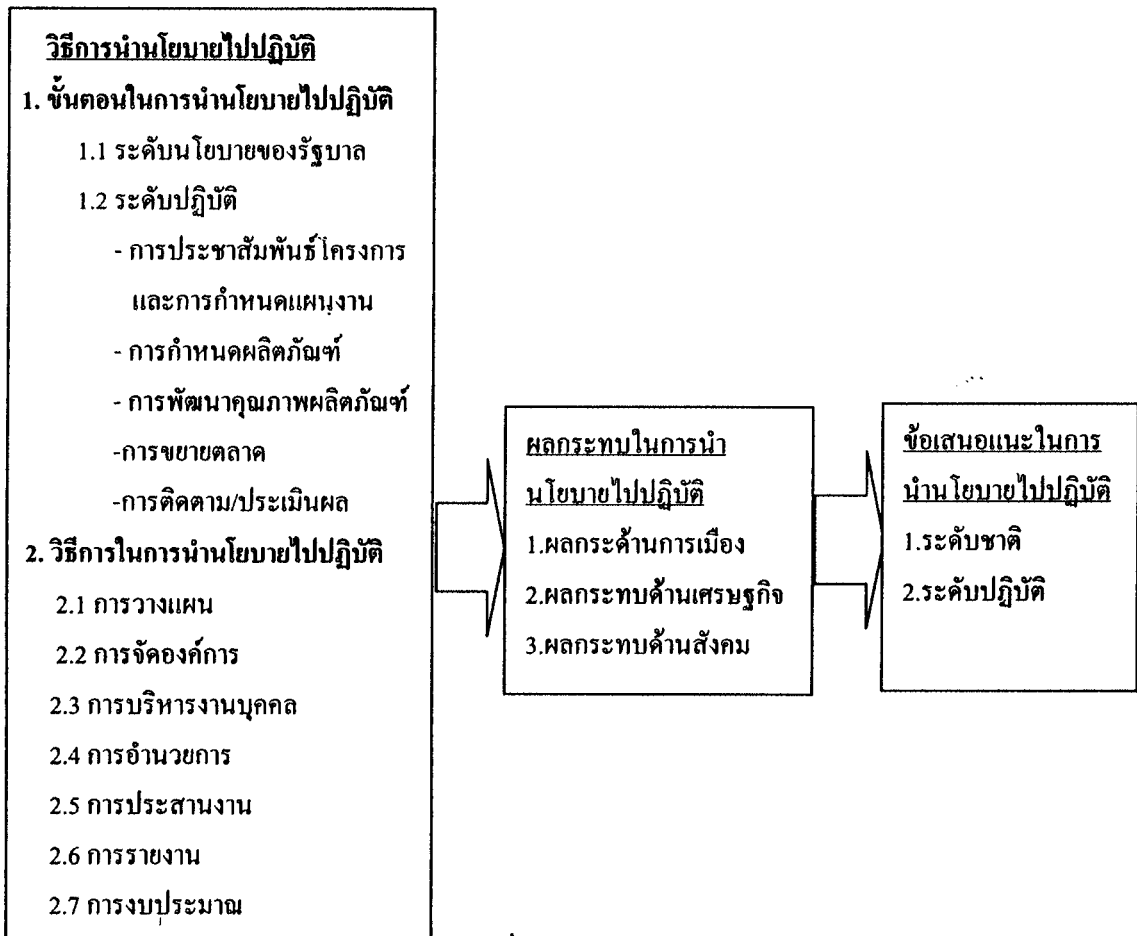
ในส่วนของอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สนองนโยบายของรัฐบาล โดยได้ดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นนโยบายเน้นหนักใน พ.ศ. 2545 มาจนถึงปัจจุบัน โดยการส่งเสริมสนับสนุนแก่ทุก ๆ ชุมชนให้มีการเรียนรู้ มีจุดประสงค์ในแนวทางเดียวกันให้สามารถคิด นำแนวทางความคิดบนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมมาคิดค้น จัดทำเป็นผลิตภัณฑ์จากรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่รวมพลังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้มีความสามัคคีและเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้มีความตั้งใจในการทำงาน โดยให้มองตัวอย่างหมู่บ้านหรือตำบลอื่นที่ทำได้ ว่าทำไมหมู่บ้านใกล้เคียงจึงทำได้ และทำได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งหมู่บ้านของเราก็ทำได้เช่นกัน และสิ่งที่สำคัญในการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” คือประชาชนทุก ๆ คน ทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการบูรณาการแผนงาน งบประมาณ บุคลากร ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านการโฆษณาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนและคนยากจนระดับรากหญ้าให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จในครั้งนี้มีความสำคัญต่อการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ จะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญประกอบการตัดสินใจปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติว่ามีวิธีการการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคการเมือง รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ขอบเขตการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษา เฉพาะอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เท่านั้น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาวิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
- 2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
- 2.3 เพื่อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบการวิจัย

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เป็นเรื่องของการศึกษาว่าองค์กร บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่ แค่นั้น เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติงานในโครงการให้ดีขึ้น เนื้อหาสาระของการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อที่จะศึกษาเปรียบเทียบ พัฒนาแนวทาง และสร้างกลยุทธ์ เพื่อที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบังเกิดความสำเร็จ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเรื่องการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ความเชื่อมโยง การพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์กรและบุคคล ของ พอล เบอร์แมน (Paul Berman) ซึ่งกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แยกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนในระดับภาค (macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (micro) ซึ่งยังได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของวอร์เรซ จันทรเศรและนอกจากนี้ยังได้ใช้แนวคิดของ ลูเลอร์ กุลิก และลินคอล์น เออร์วิก (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick) ที่กล่าวว่า หลักการสำคัญของการบริหารการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ โปสคอร์ป (POSDCORB) มี 7 ประการ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การบริหารงานบุคคล 4) การอำนวยความสะดวก 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) การงบประมาณ

2. ผลกระทบในการนำนโยบายไปปฏิบัติผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของแวน มิเตอร์และแวน ฮอร์น ในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยอาศัยพื้นฐานความรู้จาก 3 แนวทางใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ ทฤษฎี ผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่า ผลกระทบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ผลกระทบด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

3. ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ อินแกรมกับแมนน์ ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่เชื่อว่าวิธีการที่จะเอาชนะปัญหาที่แตกต่างกันของหน่วยงานนโยบายระดับมหภาค และหน่วยงานปฏิบัติในท้องถิ่นระดับจุลภาค อาจนำไปสู่ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้นั้นก็คือ ความชัดเจนของภารกิจและการมอบหมายงาน และขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเข้าใจปัญหาของผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จะศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีบทบาทต่อการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในพื้นที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ อธิบายถึง วิธีการดำเนินงาน และ ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ เรื่อง “การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์” ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ พื้นที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรในการศึกษา คือประชากรที่มีบทบาทต่อการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

5.3 ขอบเขตด้านเวลา คือ ช่วงที่เวลาที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินงาน ขับเคลื่อนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ภายใน พ.ศ. 2545-2551

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ผู้ที่มีบทบาทก่อนนโยบาย หมายถึง เจ้าหน้าที่ข้าราชการและองค์กรภาคเอกชนที่ นำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในพื้นที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไป ปฏิบัติในพื้นที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบของสินค้า หรือ บริการให้ตรงคุณค่า มีคุณภาพดีกว่าเดิมและมีความทันสมัยมากขึ้น

5.4 นตผ. หมายถึง โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.5 ผลกระทบ หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.6 วิธีการ หมายถึง วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติใน อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาสาระในบทที่ 2 เป็นการศึกษาถึงกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นหลักในการวิเคราะห์ ผลกระทบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงว่าการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นตัวแทนเพียงใด ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ
2. แนวทางในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
5. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
6. แนวคิดประชาคม
7. ประวัติอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

1.1 ความหมายของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (กล้า ทองขาว 2534 : 16-18)

การศึกษาคำนิยามของ “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” อาจช่วยทำความเข้าใจสาระสำคัญ และทำให้มองเห็นขอบข่ายของเรื่องที่ศึกษาคืบขึ้น การสำรวจผลงานของนักวิชาการด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติยุคบุกเบิก คือ ผลงานของเฟฟฟรี เพรสแมน (Feffrey L. Pressman) และอารอน วิลด์ฟสกี (Aaron Wildavsky) ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาการนำนโยบายการสร้างงานให้ชนกลุ่มน้อยไปปฏิบัติใน ค.ศ.1973 ได้นิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง ระดับการเกิดขึ้นของผลนโยบายที่คาดคะเนไว้ และการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจได้รับการมองว่า เป็นกระบวนการ

ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดไว้กับปฏิบัติการทั้งหลายที่มุ่งไปสู่การกระทำให้บรรลุผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ความสามารถที่จะจัดการและประสานสิ่งที่จะเกิดขึ้นมาภายหลังในลักษณะที่เป็นลูกโซ่เชิงสาเหตุและผล ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา (Pressman and Wildavsky 1973 : XXI) ซึ่งก็ไม่ต่างกันมากนักกับการนิยามของแวนมิเตอร์ (Donald S. Van Meter) และแวน ฮอร์น (Carl E. Van Horn) ที่กำหนดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายความว่าความรวมถึงการดำเนินงานโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ จากการตัดสินใจดำเนินการนโยบายที่ได้กระทำก่อนหน้านั้นแล้ว (Van Meter and Van Horn 1975 : 445-448) แต่สำหรับแนวความคิดของบาเดช (Eugene Bardach) มองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการทางการเมือง และเห็นว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติคือเกมการต่อสู้โดยนิยามว่า กระบวนการของกลยุทธ์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในอันที่จะให้ได้มาซึ่งการบรรลุเป้าหมายของพวกตน ซึ่งเป้าหมายเหล่านั้นอาจไปกันได้ (Compatible) หรือไปกันไม่ได้กับเป้าหมายตามอาณัติ (Mandate) ของนโยบาย (Bardach 1980 : 9)

การนิยามของแบร์เรตต์และฟัดจ์ (Barrett and Fudfe) มีความแตกต่างกันจากนักวิชาการทั้งสามที่กล่าวมาแล้วในบางส่วน โดยเห็นว่านิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมองเฉพาะเรื่องผลักดันให้เห็นนโยบายเกิดผลเพียงด้านเดียวคงไม่ได้ แต่กล่าวว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะแสวงหาคำอธิบายต่อไปอีกว่าปรากฏการณ์หรือการกระทำนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ศูนย์กลางความสนใจการนำนโยบายไปปฏิบัติลักษณะนี้จะอยู่ที่ว่า “อะไรคือสิ่งที่ถูกกระทำ” (What is done) จุดสนใจของการมองจึงอยู่ที่การกระทำของกลุ่มของบุคคลและของผู้มีหน้าที่กำหนดพฤติกรรมกระทำนั้น นอกจากนั้นยังสนใจที่จะตรวจสอบลักษณะเพียงการคาดคะเน มุมมองการนำนโยบายไปปฏิบัติในแง่นี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นลำดับขั้นของการตอบสนอง (Series of Responses) ต่ออุดมการณ์ของข้อผูกพันต่อการกดดันของสภาพแวดล้อม หรือต่อแรงกดดันจากหน่วยงานหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามจะเข้ามามีอิทธิพล หรือเข้ามาควบคุมการกระทำนั้น (Barret and Fudge 1981: 12-13) แต่การให้นิยามของควอด (Quads) มองการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะของกระบวนการเปลี่ยนแปลง โดยนิยามว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติคือการเปลี่ยนแปลงโดยตรงที่เกิดขึ้นตามอาณัติของนโยบายเป็นกระบวนการจัดการกับแบบแผนของการนำเพื่อให้เกียรติต่อข้อกำหนด (To honor the prescriptions) ที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเริ่มขึ้นภายหลังที่ตัดสินใจยอมรับวิธีการปฏิบัติเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ไปแล้ว (Quade 1982 : 305) นอกจากนี้การมองการนำนโยบายไปปฏิบัติจากลำดับของการเกิดขึ้นคือแฮมเบิลตัน (Hambleton) ซึ่งเห็นว่ารากลึกของทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้น

ภายหลังการกำหนดนโยบายคล้ายกับทฤษฎีการบริหารที่ว่านโยบายคือการตัดสินใจว่าจะทำอะไร (Decision as to what to do) แต่เป็นการยากที่จะบอกได้ว่าที่ใดคือที่นโยบายสิ้นสุดแล้วการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องสัมพันธ์กัน

สำหรับ เอิร์น อเล็กซานเดอร์ (Ernest R. Alexander) ได้ให้นิยามสั้น ๆ ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ชุดการปฏิบัติซึ่งเป็นแผนการทำงานที่ถูกส่งไปยังผู้ที่ตั้งใจทำได้รับประโยชน์จากนโยบายเป็นการเฉพาะและเป็นการปฏิบัติในภาคสนาม (Alexander 1985 : 413)

จากการสำรวจการนิยาม “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” ของนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมา อาจกำหนดนิยามในการศึกษาครั้งนี้ได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการของบุคคลหรือองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งที่จะให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายตามอาณัติของนโยบายบรรลุผลสำเร็จโดยตรง ทั้งนี้ลักษณะการดำเนินการดังกล่าวจะต้องสังเกตและตรวจสอบได้จากปรากฏการณ์ที่เป็นจริง

1.2 พัฒนาการแนวความคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (จุมพล หนิมพานิช 2547 : 138-139)

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในสาขาสังคมศาสตร์เป็นเวลานาน แต่ขาดความชัดเจนในสาระและองค์ความรู้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าไม่มีความสำคัญในเชิงวิชาการ องค์ความรู้ดังกล่าวนี้เริ่มมีความชัดเจนขึ้นในทศวรรษ 1970 อันเนื่องมาจากผลงานของ เออร์วิน ซี ฮาโกรฟ (Erwin C. Hargrove) ที่ชื่อ เรอะ มิสซิง ลิง เรอะ สทัคคิ ออฟ อิมพลีเม้นท์ เดชั่น ออฟ โซเชี่ยล พอลลิตี (The Missing Link: The Study of implementation of Social Policy) เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติว่าจำเป็นจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมให้มากขึ้นเพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทั่วไป ได้ผลงานที่ได้ศึกษาเจาะลึกวิเคราะห์ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ของ เพรสแมนและวิลด์สกี (Professor Jeffrey L. Pressman and Aaron Wildavsky) ใน ค.ศ. 1970 กลายเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้มีผลงานของนักวิชาการรุ่นหลังติดตามมาอีกจำนวนมาก การที่ถือผลงานดังกล่าวของทั้ง 2 ท่านว่าศึกษาเจาะลึกนั้น เพราะทั้ง 2 ท่านได้ทำให้การศึกษาระณีศึกษาความล้มเหลวของโครงการการสร้างงานของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินการโดย อีดีเอ (Economic Development Administration : EDA) ที่ โอ๊คแลนด์ แคลิฟอเนีย (Oakland California) ในต้น ค.ศ. 1970 และตั้งแต่นั้นมาได้มีนักวิชาการโดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันได้มีการอภิปรายโต้เถียงกันถึงนโยบายต่าง ๆ ว่าจะมีวิธีการที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีที่มีระบบที่สามารถนำไปอธิบายได้ว่าทำไมนโยบายบางนโยบายจึงประสบความสำเร็จใน

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในขณะที่บางนโยบายไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติหลากหลายมากมาขณะเดียวกันได้มีการสร้างความเข้าใจในกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น

1.3 ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

William N. Dunn (ธโรธร ตู๋ทองคำ 2546 : 250) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1. ผู้เกี่ยวข้องที่เป็นทางการ ได้แก่

1.1 รัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปในสามลักษณะ คือ การกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ผ่านการยอมรับจากที่ประชุมติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติ การยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้เสียในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ยุติ หรือแก้ไข อันมีนัยต่อการแทรกแซงของผู้กำหนดนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ

1.2 รัฐสภา คือ หน้าที่ในการออกกฎหมาย และควบคุมรัฐบาลอันนำมาสู่การติดตามตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลหลังการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

1.3 ศาล คือ หน้าที่ในการรับการฟ้องร้องของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1.4 ระบบราชการ ประกอบด้วย ข้าราชการเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยการแปลงเป็นแผน แผนงานหรือโครงการ

2. ผู้เกี่ยวข้องที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และประชาชน

2.1 พรรคการเมือง พรรคที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นรัฐบาลจะสนับสนุนนโยบายสาธารณะแต่หากเป็นฝ่ายค้านจะตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยวิธีการทางรัฐสภา ส่วนนักการเมืองที่หวังผลการเลือกตั้งครั้งถัดไปก็ย่อมสร้างการยอมรับจากประชาชน ด้วยการสนับสนุนหรือการคัดค้านการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือการเสนอทางเลือกอื่น

2.2 กลุ่มผลประโยชน์ การนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อกลุ่ม จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ การคัดค้านโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล

2.3 ประชาชน ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การกล่อมเกลากองการเมือง (Political socialization) ทำให้ประชาชนมีค่านิยมประชาธิปไตยโดยยอมรับความคิดของบุคคลอื่น เน้นสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค อันเป็นการเริ่มต้นของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมือง (Civic culture) ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ในสังคมพหุนิยมที่มีความแตกต่างและหลากหลายการดำเนินการในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่แสดงออกในรูปแบบ

ประชาธิปไตยทางตรง ได้แก่ การลงประชามติ (Referendum) การทำประชาพิจารณ์ (Public hearing) การริเริ่มเสนอกฎหมาย (Initiative) การคัดค้านกฎหมาย (Veto) และการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Recall) และประชาธิปไตยทางอ้อม อาทิ การเลือกตั้ง เป็นต้น

ในทางปฏิบัติการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีบุคคลกลุ่มหรือองค์การหรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) อันหมายถึง บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้เสียในนโยบายสาธารณะเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อาทิ ประชาชน ประชาสังคม กลุ่มผลประโยชน์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้มีส่วนได้เสียในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคคลที่ได้รับผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติมีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บุคคล กลุ่ม หรือองค์การจะเข้ามาในทุกขั้นตอนโดยการสนับสนุนหรือคัดค้าน เป็นต้น

1.4 การบริหารการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หลักการสำคัญของการบริหารการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ โปสคอร์ป (POSDCORB) ของ ลูเธอร์ กุลิก และลินคอล์น เฮอร์วิก (ธโรธร ผู้ทองคำ 2546 : 251-252) คือ

1. การวางแผน (Planning) คือการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะกับแผนงาน (Program) และโครงการ (Project) เพื่อผลอย่างเป็นรูปธรรมอันมีที่มาจากความสลับซับซ้อน กว้าง ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ต้องจัดรูปให้กระชับ

2. การจัดองค์การ (Organization) องค์การคือการแยกแยะและสอดประสาน การจัดองค์การเป็นการจัดโครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ อำนาจหน้าที่ การบังคับบัญชา และอื่นใด เพื่อสนองต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะ การจัดองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำแนกเป็นสามรูปแบบ คือ องค์การที่ทำหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติเดิม องค์การใหม่ เพื่อสนองตอบนโยบายสาธารณะ และองค์การแบบคณะกรรมการที่เน้นความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน การจัดองค์การมีความสัมพันธ์กับเทคนิคทางการบริหาร อาทิ การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by Objective : MBO) เป็นต้น ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

3. การบริหารงานบุคคล (Staffing) เป็นกระบวนการ การสรรหาและเลือกสรร เงินเดือนและค่าจ้าง การฝึกอบรม และการแรงงานสัมพันธ์ การนำนโยบายไปปฏิบัติส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลที่เป็นการจัดสรรคนให้สอดคล้องกับงาน การกำหนดรายละเอียดของงาน ความกระตือรือร้น แรงจูงใจ ขวัญ และกำลังใจ เป็นต้น

4. การอำนวยการ (Directing) การอำนวยการหรือการสั่งการ คือ การใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์การ มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาทิ การตัดสินใจแปลงนโยบายสู่แผน แผนงานหรือโครงการ การตีความเมื่อมีความขัดแย้งใน

เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ เป็นต้น การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน สำหรับแผน แผนงาน หรือโครงการ หรือการแก้ไขปัญหา อาทิ การแทรกแซงของตัวแสดงภายนอก หรือวิกฤตการณ์ เป็นต้น

5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง กระบวนการในการแยกแยะ รวบรวม ให้ทุกส่วนประสานสอดคล้องทำให้ระบบการทำงานมีความต่อเนื่องกัน การประสานงาน มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่การแปลงนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ ต้องกำหนดรายละเอียด แยกย่อย ออกเป็นแผน แผนงาน โครงการ ที่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้วางแผน ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน เข้าใจตรงกัน การประสานงาน จะดำเนินการในทุกระดับให้สอดคล้องกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดรายละเอียด เพื่อแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงความก้าวหน้าของงานที่ดำเนินการ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายไปปฏิบัติ จนการดำเนินการเสร็จสิ้นลงอันนำไปสู่การประเมินผล การรายงานจึงเป็นส่วนสำคัญของการให้รายละเอียดถึงความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูล ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

7. การงบประมาณ (Budgeting) เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การควบคุมการเงินและการบัญชี การงบประมาณ เป็นส่วนสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังที่ประเทศไทยใช้ระบบงบประมาณแบบแผนงาน (Planning Programming Budgeting System : PPBS หรือ Program Budgeting) อันเป็นระบบงบประมาณที่มีความสัมพันธ์กับ แผน แผนงาน หรือโครงการ การจัดสรรงบประมาณจะเป็นไปตามแผน แผนงาน หรือโครงการ ดังนั้นเมื่อแปลงนโยบายสาธารณะ งบประมาณที่ได้รับจะสะท้อนถึงอำนาจหรืออิทธิพลของหน่วยงานราชการบางหน่วยอันมีผลต่อผลของงาน เป็นสำคัญ

ในอีกด้านหนึ่งหลังการกำหนดนโยบายสาธารณะ การแปลงนโยบายสาธารณะที่เป็นไปเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัตินำไปสู่การกำหนดหน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการ ระบบราชการ ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติโดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เป็นผลให้โดยนัยหนึ่ง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่อันเป็นกลุ่มผลประโยชน์หนึ่งในสังคมดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์อันมีที่มาจากความได้เปรียบ ด้านสารสนเทศ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญเฉพาะด้าน และความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองที่เปิดโอกาสให้ข้าราชการทำหน้าที่ส่วนหนึ่ง กำหนดนโยบายสาธารณะ และนำนโยบายไปปฏิบัติ อันจะเป็นประโยชน์แก่ ประชาชน สาธารณะ และเพื่อระบบราชการ หรือกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง

ในอีกส่วนหนึ่ง ระบบราชการจะกำหนดบรรทัดฐานขององค์กร (Norms) ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเฉพาะที่มีผลต่อองค์กร ในเวลาเดียวกัน การนำนโยบายไปปฏิบัติที่เน้นความร่วมมือจากส่วนราชการตั้งแต่สองหน่วยงาน มีการ

กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์เพื่อความร่วมมือระหว่างกัน ดังคณะกรรมการหรือหน่วยงานใหม่ อันเป็นผลจากภายในหน่วยงานหรือส่วนราชการจะมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operational Procedures : SOPs) ที่แตกต่างกันอันทำให้ความขัดแย้ง มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในที่สุด

1.5 การเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลงานการเมืองและการปฏิบัติในโลกที่สาม (Politics and Implement in the Third World) ของมาริลีเอส กรินเดล (Merilee S.Grindle) บรรณาธิการและผู้เขียน เป็นการนำเสนอกรอบความคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะในประเทศโลกที่สามในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่สรุป คือ การปฏิเสศสมมติฐานการกำหนดนโยบายสาธารณะจะนำไปสู่การปฏิบัติ ดังในประเทศในโลกที่สาม ด้วยสาเหตุสำคัญหลายประการ ทำให้การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ (implementation study) มีความสำคัญ มีการยอมรับ และการเพิ่มมิติการเมืองในการวิเคราะห์ เพราะการวางนโยบายไปปฏิบัติ มีช่องว่างมากมายหลายประการ ที่มีความยากลำบากในการทำควมเข้าใจ และความสลับซับซ้อนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ธโรธร ผู้ทองคำ 2546 : 252-253)

การสรุปของไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร สะท้อนความคิดเห็นของกรินเดลที่ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีความยากลำบากมากอันเป็นผลจากอิทธิพลทางการเมือง ทั้งนี้เพราะหัวใจการเมือง อยู่ที่การนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้วยเหตุผลที่สำคัญสามประการ คือ

1) ระบบการเมืองของประเทศโลกที่สามมักเป็นเผด็จการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะ ภายใต้ข้ออ้างที่ว่าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นต้น ประกอบกับปัญหาทางด้านคมนาคม การติดต่อสื่อสาร และอื่นใด ทำให้ผู้นำเผด็จการและรัฐบาลต้องตัดสินใจแทน

2) ประการที่สอง เนื่องจากประเทศโลกที่สามมีความยากจน ประชาชนจึงมีปัญหาและความต้องการที่หลากหลายด้วยข้อจำกัดของทรัพยากรและสถาบันและกระบวนการทางการเมืองที่ขาดประสิทธิภาพในการเป็นตัวแทน ทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อประชาชนเป็นไปได้โดยยาก

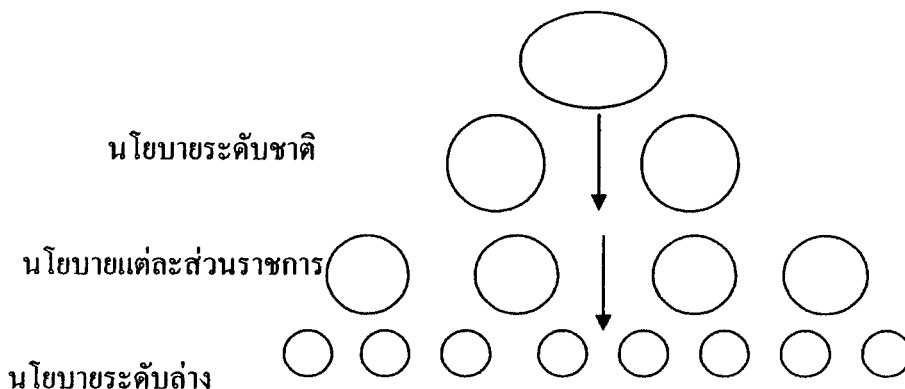
3) ประการที่สาม ทศนคติของผู้นำและประชาชนในโลกที่สาม ที่เป็นการด้านการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้ข้ออ้างอันหลากหลาย อาทิ การขัดต่อความมั่นคงแห่งชาติ การขัดขวางการพัฒนาประเทศ เป็นต้น อานาจการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งหลายอยู่ที่ผู้นำ ข้าราชการประจำ และผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ

เวทีการเมืองของประชาชนในประเทศโลกที่สามจึงอยู่ระดับของผลและผลลัพธ์ (output stage) คือการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าระดับปัจจัยนำเข้า (input stage) อันได้แก่ การกำหนดนโยบายสาธารณะ และยิ่งนโยบายในประเทศโลกที่สามเป็นไปได้เพื่อแจกจ่ายสิ่งมีคุณค่า

ให้กับประชาชนในรูปของโครงการพัฒนาเพียงใดก็ยังคงเป็นการเพิ่มการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผู้กำหนดนโยบายสาธารณะจะใช้นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียง โดยการแทรกแซงการปฏิบัติงานและการย้ายสถานที่ทำการโครงการจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นต้น อันส่งผลให้การบริหารการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญในการบรรลุผล

2. แนวทางในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วเรช จันทรสร (2548 : 27) จำแนกกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ความเชื่อมโยง การพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์การและบุคคล พอล เบอร์แมน (Paul Berman, 1972) ได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแยกออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนในระดับมหภาค (macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (micro) เพราะการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องยากเนื่องจากการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการระดับล่างซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐ และอยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐ หน่วยงานระดับล่างของรัฐจึงมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองมากพอสมควร ดังนั้น การนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติจึงต้องอาศัย (1) หน่วยงานระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสมเรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (2) หน่วยงานระดับล่างเมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติเรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค

ภาพที่ 2.1 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro implementation)

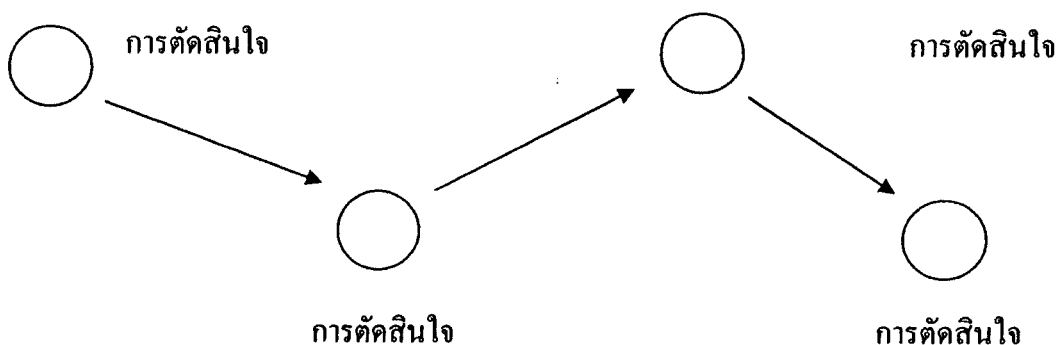
ที่มา : วเรช จันทร (2548) “ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ” สหายบล็อกรและการพิมพ์ หน้า 27

ในระดับมหภาคมีขอบเขตกว้างครอบคลุมไปจนถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค ด้วยสิ่งนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย และปัญหาที่สำคัญคือการที่หน่วยงานในระดับสูงไม่สามารถทำให้หน่วยงานระดับล่างที่ให้บริการของรัฐนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างตรงตามเจตจำนงของนโยบาย (Policy intent) ทำให้เกิดความล้มเหลวหรือล่าช้าในการนำนโยบายไปปฏิบัติปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การนำนโยบายระดับมหภาคไปปฏิบัติเกิดความไม่แน่นอนหรือล้มเหลวนั้น เบอร์แมน และแมคเคลฟลิน สรุปไว้ทั้งสิ้น 4 ประการได้แก่ (วรเดช จันทรศร 2548 : 35)

1. ความขัดแย้งของเป้าหมาย (Goal discrepancies)
2. การให้ความสนับสนุนหรือให้อำนาจในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน (Influence and authority differentials)
3. การขาดแคลนทรัพยากร (Resource deficiencies)
4. อุปสรรคด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานหรือองค์การ (Communication difficulties among organizations)

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro implementation)

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาคเริ่มต้นจากการที่หน่วยงานระดับล่างรับนโยบาย แผนงานหรือโครงการมาจากเบื้องบนแล้วนำนโยบายแผนงานหรือโครงการนั้นมาปรับเปลี่ยนให้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน โดยจะต้องอาศัยพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานในแต่ละหน่วยงานเดิมก่อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำได้ยากเพราะในความเป็นจริงแล้วเมื่อหน่วยงานได้รับนโยบายใด ๆ มาแล้วก็จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานโดยอัตโนมัติ ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัญหาที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค

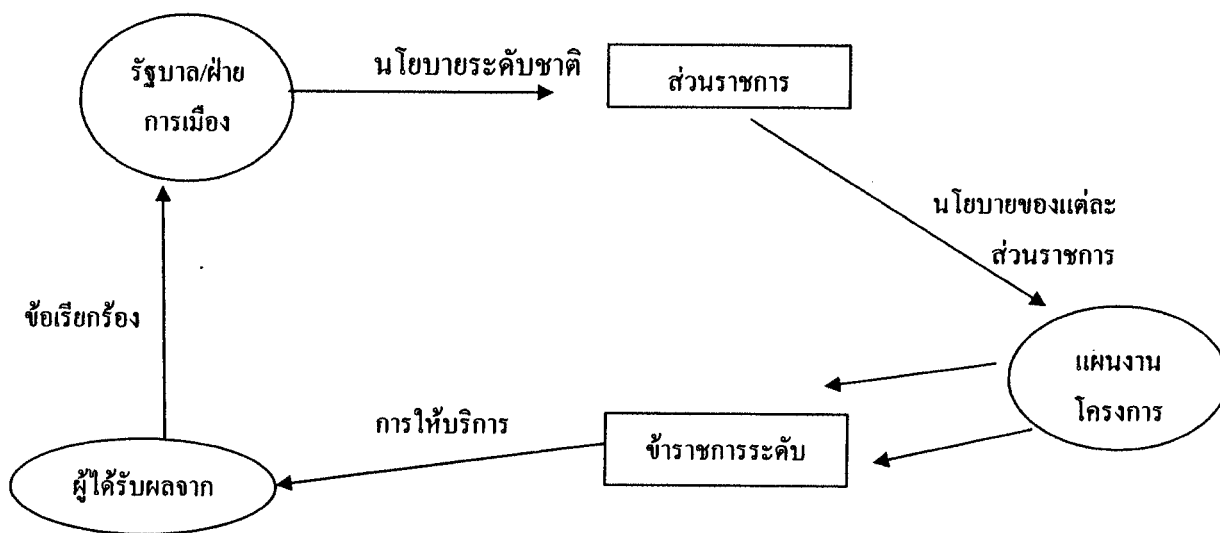

ภาพที่ 2.2 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค

ที่มา : วรเดช จันทร (2548) “ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ” สหายบลิ๊กและการพิมพ์ หน้า 35

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (วรเดช จันทรศร 2548 : 34) จะประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การระดมพลัง (mobilization) ขั้นตอนการปฏิบัติ (deliverer implementation) และขั้นตอนในการสร้างความเป็นปึกแผ่น หรือความต่อเนื่องในองค์การ (institutionalization and continuation)

วรเดช จันทรศร (2548 : 34-51) เสนอว่านโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะต้องอาศัยองค์การหน่วยงาน หรือบุคคลในระดับต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ดำเนินนโยบายเพื่อให้นโยบายนั้นสามารถบรรลุเป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเหล่านี้มีความคาดหวังและมีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป แต่จำเป็นที่จะต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันหรือมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับใดระดับหนึ่ง องค์การและผู้เกี่ยวข้องต่างก็มีบทบาทและอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากน้อยต่างกันไป องค์การและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ ผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย

ภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นถึงผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ที่มา : วรเดช จันทรศร (2548) “ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ” สหายบลิ๊กและการพิมพ์ หน้า 37

ในประเทศที่มีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ผ่านการพัฒนามาเป็นเวลานาน เช่น สหรัฐอเมริกา บทบาทของกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จะมีมากขึ้นกลุ่มเหล่านี้จะถือว่าเป็นกลุ่มอิทธิพล ซึ่งมักจะได้รับการหนุนหลังจากนักการเมือง เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งและจากหน่วยราชการ เพื่อให้การดำเนินงานของคนได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกัน กลุ่มที่เสียประโยชน์หรือต้องการจะได้รับประโยชน์จากนโยบายก็จะพยายามเข้ามามีบทบาทในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้จึงประกอบไปด้วยปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายต่าง ๆ ในลักษณะของความเท่าเทียมกันซึ่งเน้นการต่อรองและการประสานประโยชน์เป็นสำคัญ

สรุปว่าความสำเร็จของการนำนโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานไปปฏิบัติจะต้องพิจารณาตัวแปรสำคัญต่างๆ 5 ตัวแปร ได้แก่

(1) ระดับการแลกเปลี่ยนที่เกิดจากการยอมรับของผู้ปฏิบัติงานและความเห็นพ้องระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายจะต้องเป็นทางการและจะต้องทำให้อีกฝ่ายยอมรับถึงแนวทางการปฏิบัติงานตน

(2) ความสม่ำเสมอของปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานตามปริมาณของทรัพยากรที่ใช้ในการลงทุนระหว่างกัน

(3) สัดส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสองหน่วยงานซึ่งเท่ากับระดับความเป็นอิสระในความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร

(4) มาตรฐานซึ่งจะเกิดขึ้นได้ถ้าหากทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะกำหนดรูปแบบของกระบวนการดำเนินงานที่จะต้องแลกเปลี่ยนกันให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

(5) รูปแบบของการสื่อสารระหว่างกัน โดยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายระหว่างหน่วยงานนั้นจะต้องมีการสื่อสารที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงกันได้

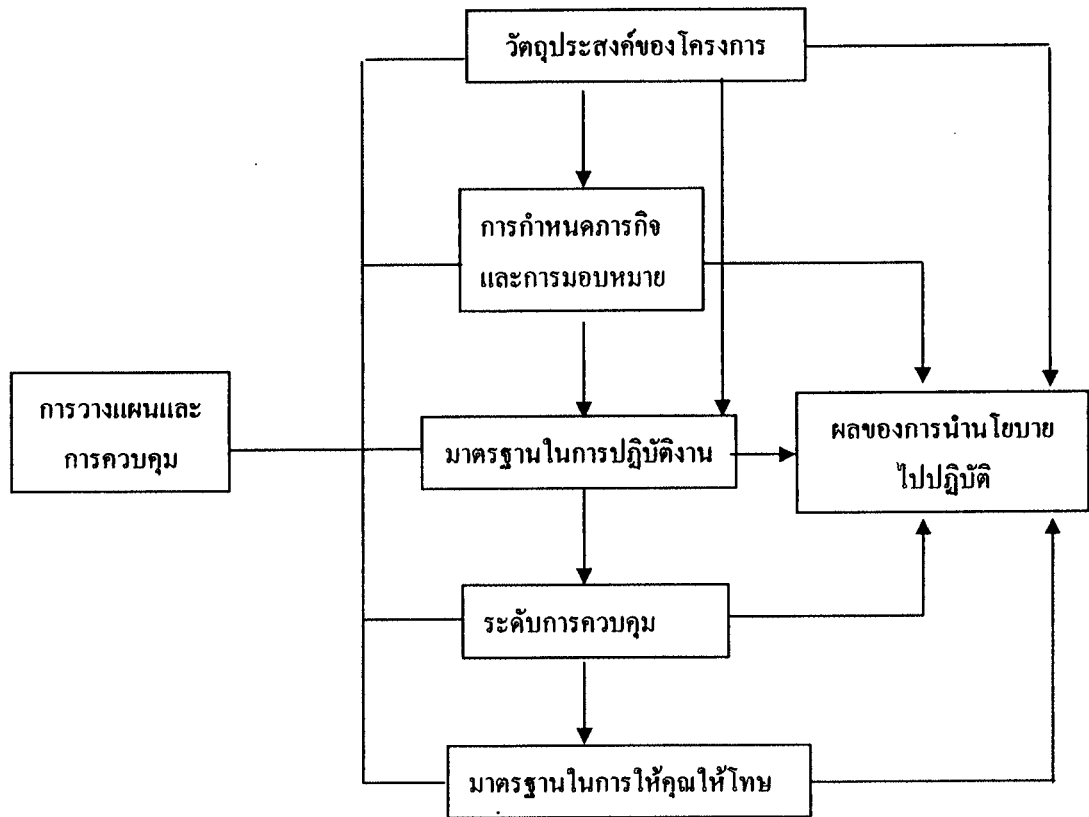
3. แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3.1 ตัวแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

วเรช จันทรศร (บุษบา สุรัชโชติพันธ์ และคณะ 2544 : 23-24) ได้เสนอตัวแบบ (models) หรือแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชื่อมโยงระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยแบ่งเป็น 6 แนวทางด้วยกัน คือ

3.1.1 **ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model)** เป็นการฝึกการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เน้นการสร้างประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ตัวแบบนี้ถือฐานคติ

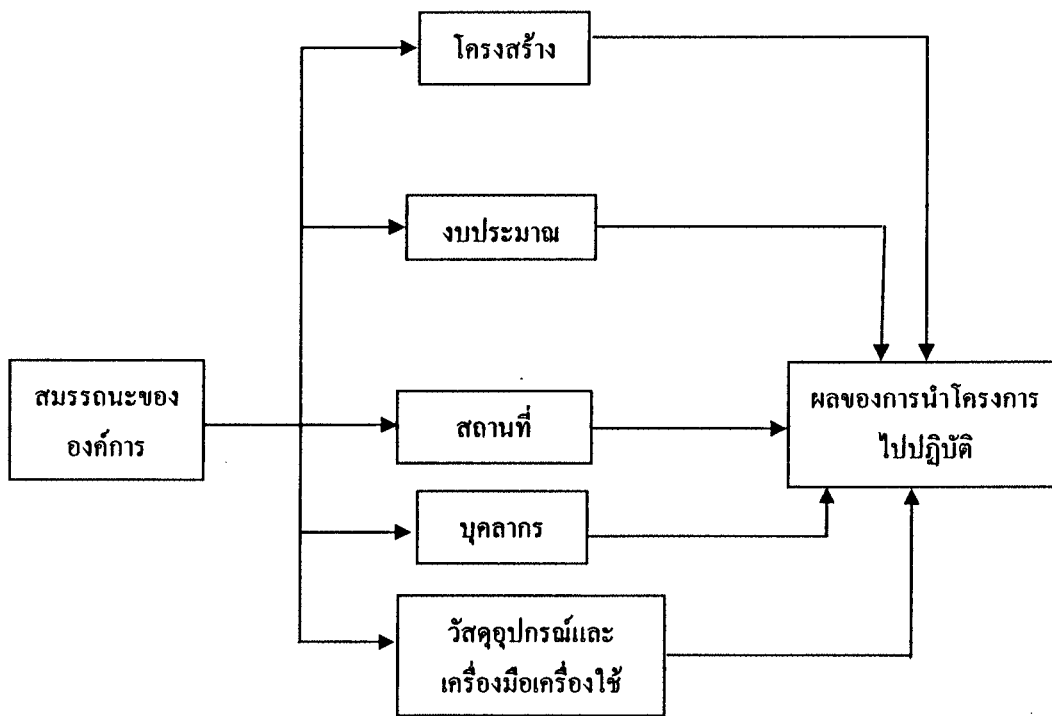
(Assumptions) ที่ว่า โครงการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การ มีระบบวัดผล การปฏิบัติงาน ตลอดจนระบบการให้คุณให้โทษที่เป็นธรรมด้วย

ภาพที่ 2.4 แสดงตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล

ที่มา : วรเดช จันทรส (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (ตุลาคม) : 537

3.1.2 ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management model) ตัวแบบนี้ให้ความสนใจไปที่สมรรถนะองค์การเพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใดนโยบายที่จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมบุคคลที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบริหาร และเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้องค์การยังจะต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้และงบประมาณด้วย

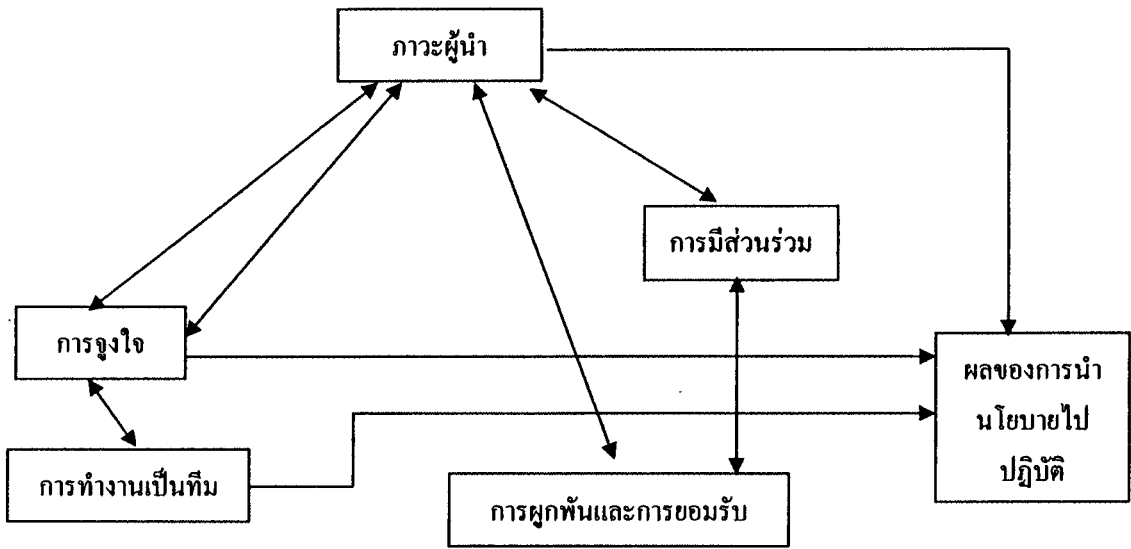

ภาพที่ 2.5 แสดงตัวแบบทางด้านการจัดการ

ที่มา : วรเดช จันทรศร (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ (ตุลาคม) : 539

3.1.3 ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization development model)

เป็นเรื่องของการศึกษาปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติในแง่ของการสร้างความผูกพันและการยอมรับ ตัวแบบนี้เน้นที่การมีส่วนร่วม (Participation) ขององค์กรเป็นสำคัญภายใต้ฐานคติที่ว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพการนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงเป็นเรื่องของการจูงใจการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมการสร้าง ความผูกพันโดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งการใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา

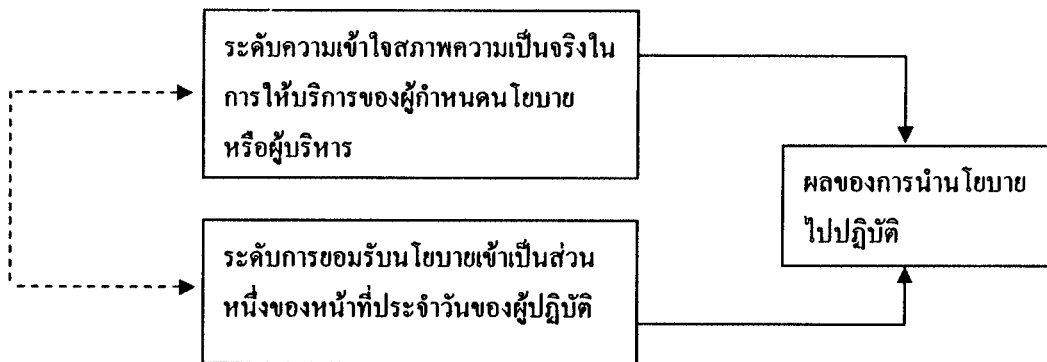

ภาพที่ 2.6 แสดงตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ

ที่มา : วรเดช จันทรร (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (ตุลาคม) : 542

3.1.4 ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process model)

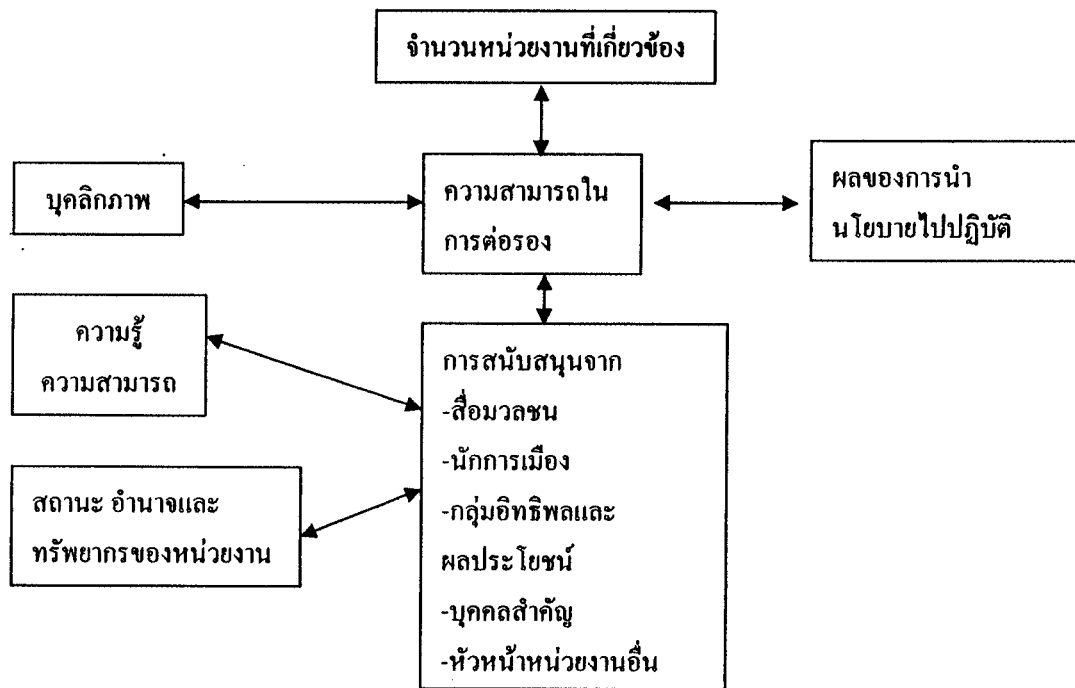
ตัวแบบนี้เชื่อว่า อำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Position) ซึ่งได้แก่ หัวหน้าองค์การ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ ในทางตรงกันข้าม อำนาจที่แท้จริงอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในองค์การ หมายความว่าสมาชิกขององค์การทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้ วิจารณ์ญาณในการปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจควบคุมได้

ภาพที่ 2.7 แสดงตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ

ที่มา : วรเดช จันทรร (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (ตุลาคม) : 544

3.1.5 **ตัวแบบทางการเมือง (Political model)** ตัวแบบนี้เชื่อว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจากความสามารถของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร กลุ่มหรือสถาบันและความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์กร ความเป็นไปได้ของการสร้างความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจา สถานะอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร จำนวนหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน หัวหน้าหน่วยงานอื่น ๆ กลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์บุคคลสำคัญต่าง ๆ รวมตลอดถึงสภาพความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถความชำนาญในการต่อรองของแต่ละคนเป็นสำคัญ

ภาพที่ 2.8 แสดงตัวแบบทางการเมือง

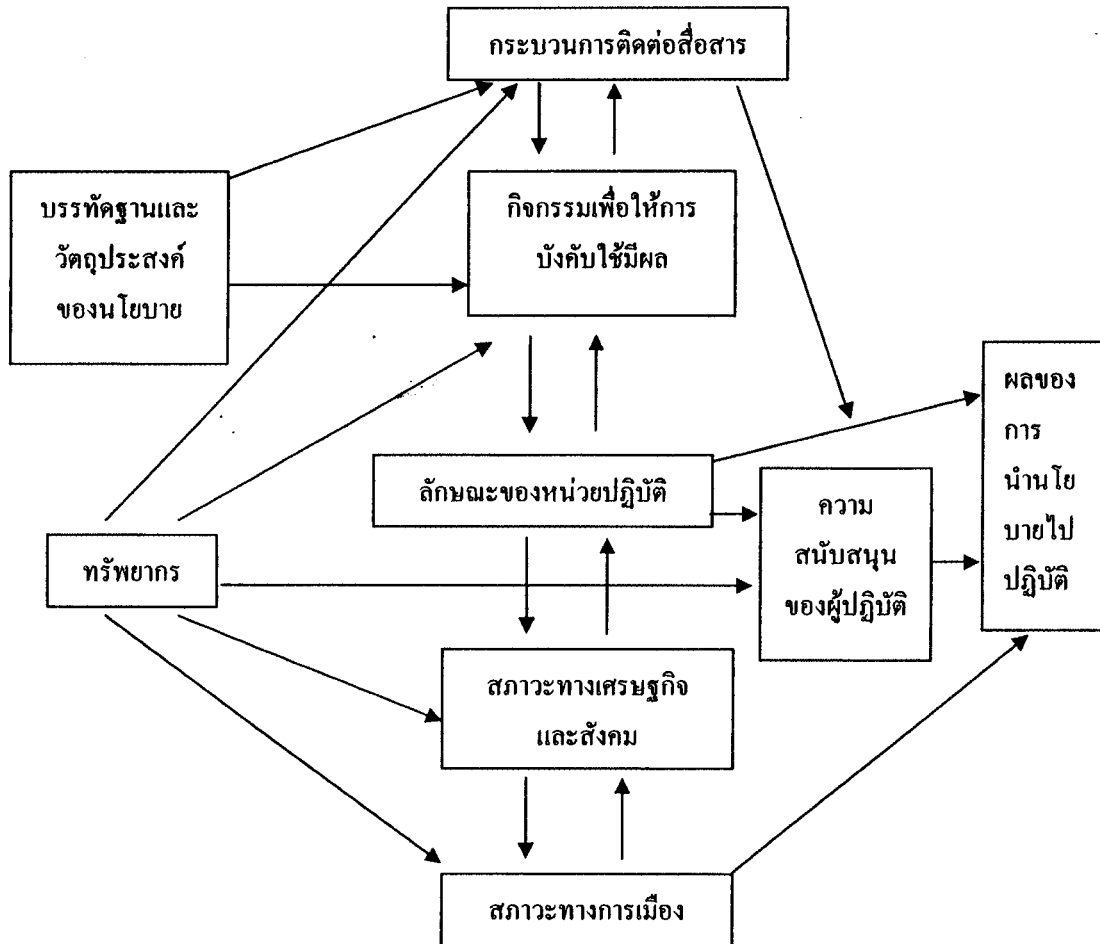
ที่มา : วรเดช จันทรศร (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์* (ตุลาคม) : 546

3.1.6 **ตัวแบบทั่วไป (General model)** ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ

- 1) ด้านการสื่อข้อความ ประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้ปฏิบัติว่าตนเองควรทำอย่างไรบ้าง

2) ด้านปัญหาทางสมรรถนะประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถของหน่วยงานปฏิบัติว่าจะทำงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังได้เพียงใด

3) ด้านของตัวผู้ปฏิบัติ ประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ปฏิบัติ ความภักดีของบุคคลที่มีต่อองค์กร ผลประโยชน์ส่วนตัวตลอดจนความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงจากวิธีการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เดิมด้วย

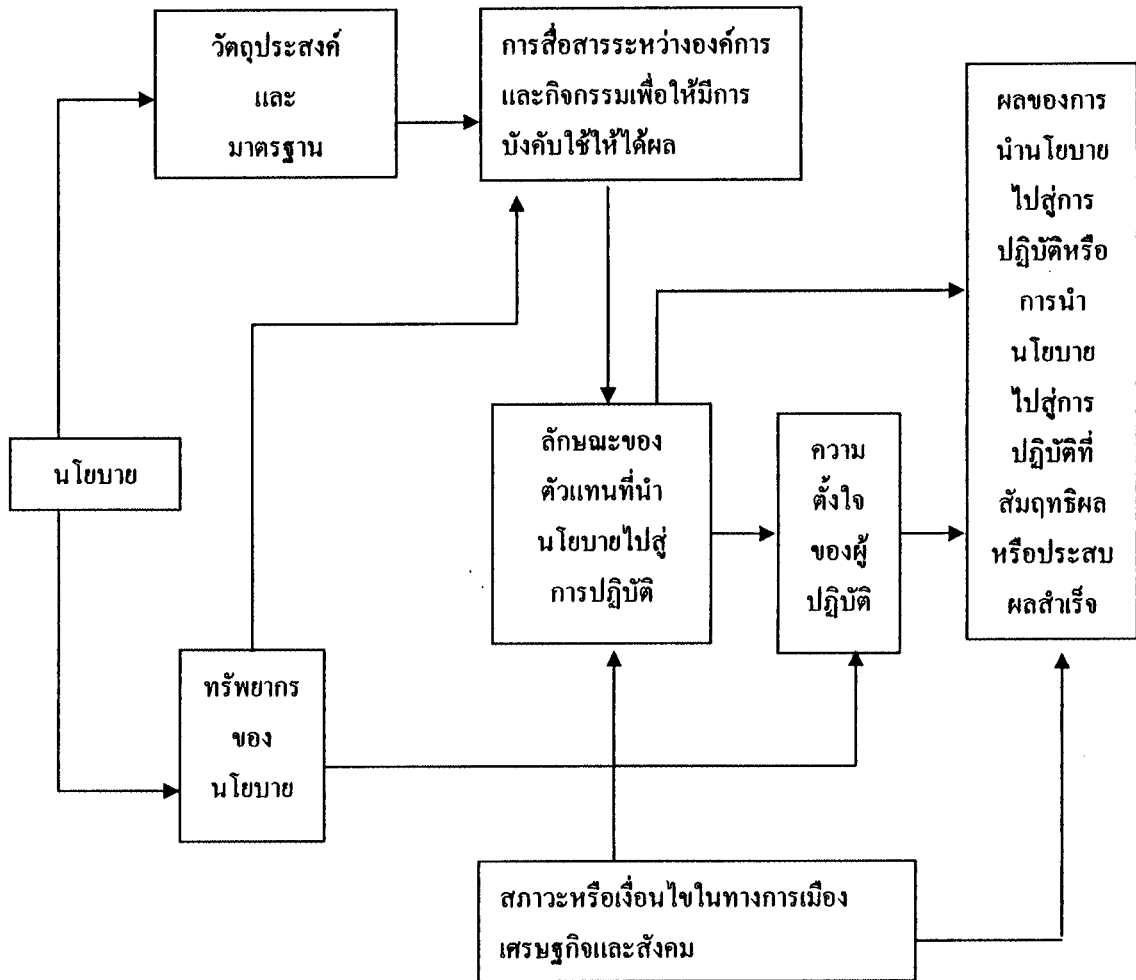

ภาพที่ 2.9 แสดงตัวแบบทั่วไป

ที่มา : วรเดช จันทรศร (2527) “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (ตุลาคม) : 549

แนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น ตามตัวแปรที่สองได้แก่ทรัพยากรของนโยบาย ตัวแปรที่สามได้แก่การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมเพื่อให้มีการบังคับใช้ให้ได้ผล ตัวแปรที่สี่ได้แก่ลักษณะของตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การ

ปฏิบัติ ตัวแปรที่ทำได้แก่สถานะหรือเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรสุดท้ายได้แก่ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ลักษณะของตัวแปรที่ทั้ง 2 พัฒนาขึ้นมา มีลักษณะดังภาพที่ 2.10 (จุมพล หนิมพานิช 2546 : 107-208)

ภาพที่ 2.10 แสดงตัวแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของ D. Van Meter และ C. Van Horn
 ที่มา : D. Van Meter and C. Van Horn (1975) "The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework" *Administrative and Society* 6 : 463

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายสาธารณะไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตามจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบายได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หากการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพ นโยบายนั้นก็จะเป็นที่ประสพกับความล้มเหลวและไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้และเนื่องจากเป้าหมายหลัก

ของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็คือการทำให้โยบายนั้นประสบความสำเร็จ ดังนั้นการชี้ให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งในการศึกษาเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติได้มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ดังนี้

การสำรวจวรรณกรรมของวเรศ จันทรศร (กล้า ทองขาว 2543 : 54-56) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในทฤษฎีของลาร์สัน (Larson) ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ (1) ความชัดเจนและความเป็นไปได้แห่งเป้าหมายของนโยบาย (2) วิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation Procedures) ซึ่งรวมถึงข้อมูลและการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ (3) ระดับความสลับซับซ้อนในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ระดับต่าง ๆ ของรัฐ และ (4) ระดับความเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในขณะที่เอ็ดเวิร์ดเห็นว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ระดับของความสนับสนุน (3) โครงสร้างของระบบองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพียงใด (4) รูปแบบวิธีทำงานโดยทั่วไปของหน่วยงานเหล่านั้น และ (5) เงื่อนไขความมีประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย

นอกจากการมองปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติตามที่กล่าวมาแล้ว ลักษณะการเลือกเครื่องมือหรือการเลือกกลยุทธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายเช่นกัน กล่าวคือ ในทฤษฎีของอินแกรมและแมนน์เชื่อว่าการเลือกมาตรฐานการควบคุมดูแลการประเมินแบบใดแบบหนึ่งมานั้น มีความเกี่ยวข้องกับการที่จะทำความเข้าใจหรือทำให้สามารถมองเห็นสัญญาณจากกลุ่มเป้าหมายว่าเขาจะแสดงอาการตอบสนองอย่างไรต่อนโยบาย นักวิชาการทั้งสองมีความเห็นว่านโยบายหลายประเภทอาจประสบความสำเร็จเมื่อนำไปปฏิบัติ หากใช้มาตรการทางลบหรือการลงโทษในการควบคุม ตรวจสอบและประเมิน แต่การใช้มาตรการทางบวกโดยใช้แรงเสริม (Incentives) จะให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นแล้วความเข้าใจในวิธีการที่จะเอาชนะปัญหาที่แตกต่างกันของหน่วยงานนโยบายระดับมหภาค และหน่วยปฏิบัติในท้องถิ่นระดับจุลภาคอาจนำไปสู่ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้นั้นก็คือความชัดเจนของภารกิจและการมอบหมายงาน ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเข้าใจปัญหาของผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการกระจายอำนาจจัดทำแผนพัฒนาไปปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียของซึมาและรอนคินเนลลี โดยใช้ตัวแบบ

ที่เขาสร้างขึ้นซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การซึ่งหมายถึงความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของแผนงาน ความเหมาะสมของการจัดสรรหน้าที่ระหว่างหน่วยงานมาตรฐานของแผนงาน งบประมาณการนำไปปฏิบัติและกระบวนการประเมินผลความชัดเจน ความสอดคล้องและคุณภาพของการสื่อความหมายระหว่างองค์การและประสิทธิภาพของความเชื่อมโยงในการให้การสนับสนุนกิจกรรมของแผนงาน (2) ทรัพยากรที่สนับสนุนการนำแผนงานขององค์การไปปฏิบัติ หมายถึงขอบเขตของการควบคุมด้านการเงินความเพียงพอของงบประมาณที่จัดสรรให้แก่กิจกรรมของโครงการ การจัดหางบประมาณได้ทันเวลาการดำเนินกิจกรรม ความเพียงพอของรายได้ที่เพิ่มขึ้นกับอำนาจการใช้จ่ายเงิน การสนับสนุนของผู้บริหารทางการเมืองระดับชาติและความผูกพันของข้าราชการในระดับชาติ (3) ลักษณะและความสามารถของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ทักษะทางด้านเทคนิคการจัดการและการเมืองของทีมงานปฏิบัติงาน ความสามารถในการประสานงาน ควบคุมและประสานการตัดสินใจ การสนับสนุนทรัพยากรทางการเมืองของหน่วยงาน ธรรมชาติการไหลเวียนภายในข้อมูลข่าวสาร การให้ความสนับสนุนของกลุ่มเป้าหมายต่อหน่วยงานที่ปฏิบัติกับองค์การภาคเอกชนอย่างสอดคล้องคุณภาพของผู้นำภายในหน่วยงานความผูกพันของทีมงานต่อกิจกรรมที่ปฏิบัติ และที่ตั้งของหน่วยงานภายในระบบการบริหาร โครงการและ (4) เงื่อนไขทางด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่แนวทางการเมือง โครงสร้างการกำหนดคนนโยบาย ลักษณะของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น การบีบบังคับ ทางด้านทรัพยากร ปัจจัยวัฒนธรรมสังคม ระดับขององค์กรที่ร่วมรับประโยชน์จากแผนงานและความพอเพียงทางกายภาพของปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ ตัวแบบนี้เมื่อนำไปศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาในทวีปเอเชียมีข้อค้นพบว่าปัจจัยเชิงวิกฤต ต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายการกระจายอำนาจและการจัดทำแผนพัฒนาที่เป็นตัวร่วมกันอยู่ คือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และการออกแบบขององค์การ ความเพียงพอของการสนับสนุนทางการเงิน การเมือง และเทคนิคจากส่วนกลาง ระดับของการให้คำแนะนำและการควบคุมจากส่วนกลางเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของหน่วยปฏิบัติ บทบาทของผู้บริหารทางการเมืองท้องถิ่นและความปรองดองกันด้านการได้รับประโยชน์จากแผนงานความสามารถในการจัดหาทักษะเชิงเทคนิคและเชิงจัดการ ได้รับประโยชน์จากแผนงานความสามารถในการจัดหาทักษะเชิงเทคนิคและเชิงจัดการจากบุคคลในท้องถิ่น ระดับของการได้รับประโยชน์จากโครงการความยืดหยุ่นของขบวนการทำงานของระบบราชการ ระดับของการประสานงานระหว่างกิจกรรมการพัฒนา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในประเทศไทย วรเดช จันทรศร ทำการศึกษาการนำนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไปปฏิบัติโดยใช้กรอบการพิจารณาปัจจัย 3 ด้าน คือ (1) ปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ (2) ปัจจัยด้านโครงสร้างระบบงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ (3) ปัจจัยด้านกระบวนการของงาน สาธารณสุขมูลฐาน พบว่า ปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่นั้น งานสาธารณสุขมูลฐานได้รับการสนับสนุน ทั้งในแง่แนวคิดทางกฎหมายและแนวคิดทางการเมืองระดับสูงเนื่องจากหลักการสาธารณสุขมูลฐาน นโยบายสาธารณสุขมูลฐานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ปัจจัยด้าน โครงสร้างของ ระบบงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบหลาย ระดับทั้งระดับชาติในรูปคณะกรรมการผู้แทนกระทรวงที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางได้มีการจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขรับผิดชอบประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ภายในและภายนอก ในระดับภูมิภาคมีสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขระดับจังหวัดรับผิดชอบ กระบวนการบริหารงานสาธารณสุขจังหวัดสำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอรับผิดชอบการ ประสานงานระหว่างจังหวัดกับตำบล ระดับตำบลมีสถานีอนามัยและสำนักผดุงครรภ์เป็นผู้ รับผิดชอบในการปฏิบัติงานสาธารณสุขและในระดับหมู่บ้านมีผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นตัวกลางในการดำเนินงานสาธารณสุขร่วมกับ ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน กล่าวอย่างสรุปก็คือ โครงสร้างระบบงานหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในทุก ระดับ ทุกงานมีลักษณะค่อนข้างสมบูรณ์มาก และปัจจัยด้านกระบวนการของงานสาธารณสุข ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายเน้นเป้าหมายเชิง ปริมาณทั้งทางด้านเป้าหมายการผลิต ผสส./อสม.เป้าหมายจำนวนหมู่บ้าน ขั้นตอนที่สอง คือ การ กำหนดองค์ประกอบและกลวิธีในการดำเนินงานกล่าวอย่างสั้นกระบวนการดำเนินงานสาธารณสุข ขั้นมูลฐานมีการกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ มีกลวิธีเช่นเดียวกันทุกพื้นที่ การกำหนดกระบวนการ ของงานมีความสอดคล้องกับความหมายและองค์ประกอบของการสาธารณสุขมูลฐาน ความชัดเจน ของการกำหนดกระบวนการของงานทำให้สามารถเร่งรัดนโยบายและดำเนินการทั่วประเทศได้ อย่างรวดเร็วทำให้บริการสาธารณสุขกระจายถึงมือประชาชน

ลักษณะสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ค้นพบ คือ (1) ความสามารถในการ แปลงนโยบายออกเป็นโครงการและกิจกรรม (2) การกำหนดเป้าหมาย และกลวิธี รูปแบบและ กระบวนการที่ชัดเจน (3) การมีโครงสร้างองค์การที่รับผิดชอบต่อนโยบายในรูปคณะกรรมการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐานเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและการ จัดสรรทรัพยากร และ (4) การใช้กลยุทธ์ประสาน 3 กระทรวงหลัก ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ มีความสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จของการ นำนโยบายสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ไปปฏิบัติและข้อค้นพบนี้ก็ไม่ต่างกันมากนักกับผลการศึกษาของ ซิมาและรอนดิเนลลีที่พบว่าความสำเร็จของการนำนโยบายการสร้างงานในชนบทไปปฏิบัติใน ประเทศไทยขึ้นอยู่กับ (1) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

- (2) การสนับสนุนทางการเมืองในระดับชาติ (3) ความสามารถของผู้นำในระดับตำบลและ (4) กิจกรรมของโครงการตกเป็นผลประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

แวน มิเตอร์และแวน ฮอร์น (กนกอธ กบิลลิกกะวานิชย์ 2541:32-35) ได้พัฒนากอบการมองการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยอาศัยพื้นฐานความรู้จาก 3 แนวทางใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ ทฤษฎี ผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ แต่แนวความคิดที่มีอิทธิพลมากที่สุดและมีประโยชน์มากที่สุดต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ แนวความคิดแรก กล่าวคือ “ทฤษฎีองค์การศาสตร์” ตัวแบบนี้แม้ว่าจะไม่ใช่การประสานตัวแบบต่าง ๆ ทั้ง 3 แนวทางเข้าด้วยกัน แต่กรอบของตัวแบบได้รวมตัวแปรของตัวแปรอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกันมากพอที่จะช่วยให้การศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ได้ลักษณะที่กว้างกว่าตัวแปรอื่น ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าตัวแบบทั่วไปนี้ จะสามารถวิเคราะห์เจาะลึกเฉพาะส่วน ได้เท่ากับตัวแบบอื่น ๆ บางตัวแบบ กรอบการมองนี้อธิบายให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วยปัจจัยหรือตัวแปรที่สำคัญ 6 ประการ ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานของนโยบาย

ในการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของนโยบายที่เกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญสิ่งแรกก็คือ จะต้องแยกแยะให้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายมีอะไรบ้างทั้งนี้ วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ใช้ประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงทำหน้าที่เป็นเสมือนหนึ่งเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ วัตถุประสงค์เป็นส่วนขยายเป้าหมายรวมของนโยบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ง่ายต่อความเข้าใจ

2. ทรัพยากรนโยบาย

ทรัพยากรนโยบาย นโยบายนอกจากจะมีวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่กำหนดไว้ชัดเจนแล้ว การระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากรในที่นี้หมายถึง ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ และงบประมาณและความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณ ไม่สามารถนำงบประมาณออกมาให้ทันต่อสถานการณ์ ทำให้การปฏิบัติตามนโยบายนั้นล้มเหลว

3. การสื่อสารและการทำให้การปฏิบัติตามนโยบายในระหว่างองค์กรต่าง ๆ

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพผู้รับผิดชอบในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีข้อมูลและข่าวสารที่ตรงกันในเรื่องวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนั้นการสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติและระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานด้วยกันจึงมีความสำคัญมาก การสื่อสารที่ถูกต้องรวดเร็วและ

ต่อเนื่อง ตลอดจนไม่มีการปิดบังข่าวสารระหว่างกัน นอกจากนี้การสื่อสารภายในหน่วยงานเดียวกันต้องมีประสิทธิภาพด้วย

4. คุณสมบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัจจัยหลายประการอันมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่

4.1 จำนวนบุคลากรและความสามารถของบุคลากรที่รับผิดชอบ

4.2 ระดับของการควบคุมตามลำดับชั้นบังคับบัญชาหน่วยงานต่าง ๆ ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

4.3 ทรัพยากรทางการเมืองของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ความสนับสนุนที่ได้รับจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

4.4 ความสำเร็จของหน่วยงานที่รับผิดชอบเอง

4.5 ระดับของการสื่อสารแบบเปิดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงการติดต่ออย่างเสรีระหว่างบุคลากรระดับเดียวกันและต่างระดับกัน

4.6 สายสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่หน่วยงานมีกับผู้รับผิดชอบ และมีกับผู้กำหนดนโยบายในระดับต่างๆ

5. สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมีผลหรืออิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ แวน มิเตอร์ กับแวน ฮอร์น เสนอแนวคิดให้พิจารณา ดังนี้

5.1 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น ๆ เพียงพอหรือไม่ที่จะช่วยผลักดันให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผล

5.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและที่สำคัญในเขตพื้นที่ดำเนินการ

5.3 ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการมีความเห็นอย่างไรบ้างต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.4 ผู้นำต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่เห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.5 ประชาชนในเขตพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่ชอบพรรคการเมืองใดและพรรคการเมืองนั้นมีความเห็นอย่างไรต่อเรื่องนี้

5.6 กลุ่มผลประโยชน์มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายนี้หรือไม่อย่างไร

6. คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบ

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คุณสมบัติดังกล่าว ได้แก่

- 6.1 ความรู้ ความชำนาญทางเทคนิค และทักษะทางการเมือง
- 6.2 ทักษะของผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 6.3 ผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ
- 6.4 ค่านิยมของผู้ปฏิบัติ
- 6.5 อำนาจ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

จอร์จ ซี เอ็ดเวิร์จ (George C. Edward) (ประพนธ์ จินดาประยูรวงศ์ 2538 : 10) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามี 4 ประการ ได้แก่

1. การติดต่อสื่อสาร (Communication) ได้แก่ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติจะบรรลุผลได้ดียิ่งขึ้นหากการสื่อข้อความมีความถูกต้องชัดเจนและตรงกับความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ทรัพยากร (Resources) ซึ่งจะประกอบด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ที่จะปฏิบัติตามนโยบายหรืออำนาจในการบังคับ ข้อมูลข่าวสารความสะดวกสบายหรือเครื่องอำนวยความสะดวก และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติตลอดจนเครื่องสนับสนุนอื่นๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญงานในเรื่องที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. ทักษะของนักปฏิบัติ (Disposition) ได้แก่ การยอมรับต่อนโยบายของนักปฏิบัติ หรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ หากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่ยอมรับนโยบายก็จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่บรรลุผลที่วางไว้

4. โครงสร้างขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Bureaucratic Structure) ได้แก่ ขนาดและความสลับซับซ้อนของโครงสร้างองค์การมาตรฐานและขั้นตอนในการปฏิบัติงานรวมทั้งจำนวนองค์การที่เข้ามารับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (ฉันทน์ หอมวิเศษวงศา 2547 :

9 - 20)

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ไม่ใช่แนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในยุคที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้นแต่แนวความคิดหนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์ เริ่มต้นมาจากเมือง โออิตะ (Oita) ประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ.2520 เมื่อ 20 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ 9 ประการของจังหวัด โออิตะ ในกระบวนการพัฒนา One village One Product symbiosis ปัจจัยที่จะทำให้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของประเทศไทย ประสบความสำเร็จควรเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. การมีผู้นำมีวิสัยทัศน์และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง
2. การมีหน่วยงานที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องที่ต้องการอย่างพร้อมมูลจากการฝึกขั้นทักษะ
3. มีแหล่งข้อมูลเพื่อการประกอบการที่เข้าถึงได้ง่ายตอบคำถามประชาชนได้ทุกเรื่อง
4. องค์การสหกรณ์การเกษตรมีความเข้มแข็งมีมาตรฐานและมีบทบาทในการช่วยเหลือทางเทคนิค ทั้งทางด้านการตลาด การขนส่ง เทคโนโลยีและที่สำคัญเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชนอย่างแท้จริง
5. ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนตามความเป็นไปได้ตามโครงการที่ขอต่อรัฐบาลท้องถิ่น โดยไม่เหลือมล้ำระหว่างคนจนและคนรวยทุกคนมีสิทธิขอทุนได้เท่าเทียมกัน โดยรัฐพิจารณาจากความเป็นไปได้ของโครงการทำให้โครงการที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จสูง มีการสร้างงานที่เป็นธรรมชาติ เนื่องจากหากธุรกิจเกิดและประสบความสำเร็จ การจ้างงานก็จะเกิดตามมาและยังเอื้อต่อการเกิดธุรกิจเกี่ยวพันกันเป็นทอดๆ
6. ระบบสังคมที่เอื้อต่อการทำงานเป็นกลุ่มขนาดใหญ่สมาชิกของกลุ่มโครงการมีการช่วยเหลือกันดี ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา
7. ประชาชนมีคุณภาพช่างคิดช่างทำ คิดแล้วทำ ทำแล้วคิดตลอดเวลา มีความขยันเป็นพื้นฐานอดทน ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา
8. รัฐบาลระดับท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ เช่น รู้จักการเรียนรู้ร่วมกันกับประชาชน โดยมีการทำงานในระบบ PAR (Participatory) มีการสื่อสารถึงกันตลอดเวลาและมีความใกล้ชิดกับประชาชน คิดถึงผลประโยชน์ของประชาชนเสมอ การลงมือทำกิจกรรมขนาดใหญ่จะมีการพบพูดคุยกับประชาชนเป็นเวลานานๆ ก่อนเสมอ ซึ่งผู้นำชุมชนมาร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชนธุรกิจ

9. ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมของหนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์เข้าใจแนวคิดของสัญลักษณ์ Symbiosis เป็นอย่างดี ซึ่งทุกส่วนเชื่อว่าหากทุกคนร่วมมือกันประโยชน์ที่ได้ก็จะได้รับกันอย่างทั่วถึงและมีความยั่งยืน

เมื่อจังหวัด โออิตะ ได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองโดยแนวทาง “หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์” ได้มีความพยายามนำแนวทางนี้มาใช้ในประเทศไทย จังหวัดต้นแบบที่นำแนวคิดนี้มาใช้ คือจังหวัดสงขลา และจังหวัดเชียงใหม่ 2 จังหวัดดังกล่าว ได้มีการส่งหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไปศึกษาดูงาน “หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของจังหวัด โออิตะแล้วนำแนวความคิดและแนวทางมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาประเทศไทย

4.1 ความเป็นมาโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย (กรมการพัฒนาชุมชน 2546 : 5-8)

ในช่วงเวลาที่ประเทศชาติกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้าซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าคือปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศและได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 7 กันยายน 2544 ขึ้นโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติหรือเรียกโดยย่อว่า กอ.นตผ. ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธานกรรมการและให้คณะกรรมการ กอ.นตผ. มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนแม่บทการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” กำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลรวมทั้งสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

จากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) สร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน
- 2) สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเองทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 5) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสอดคล้อง

กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ปรัชญาของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางประการหนึ่งที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ

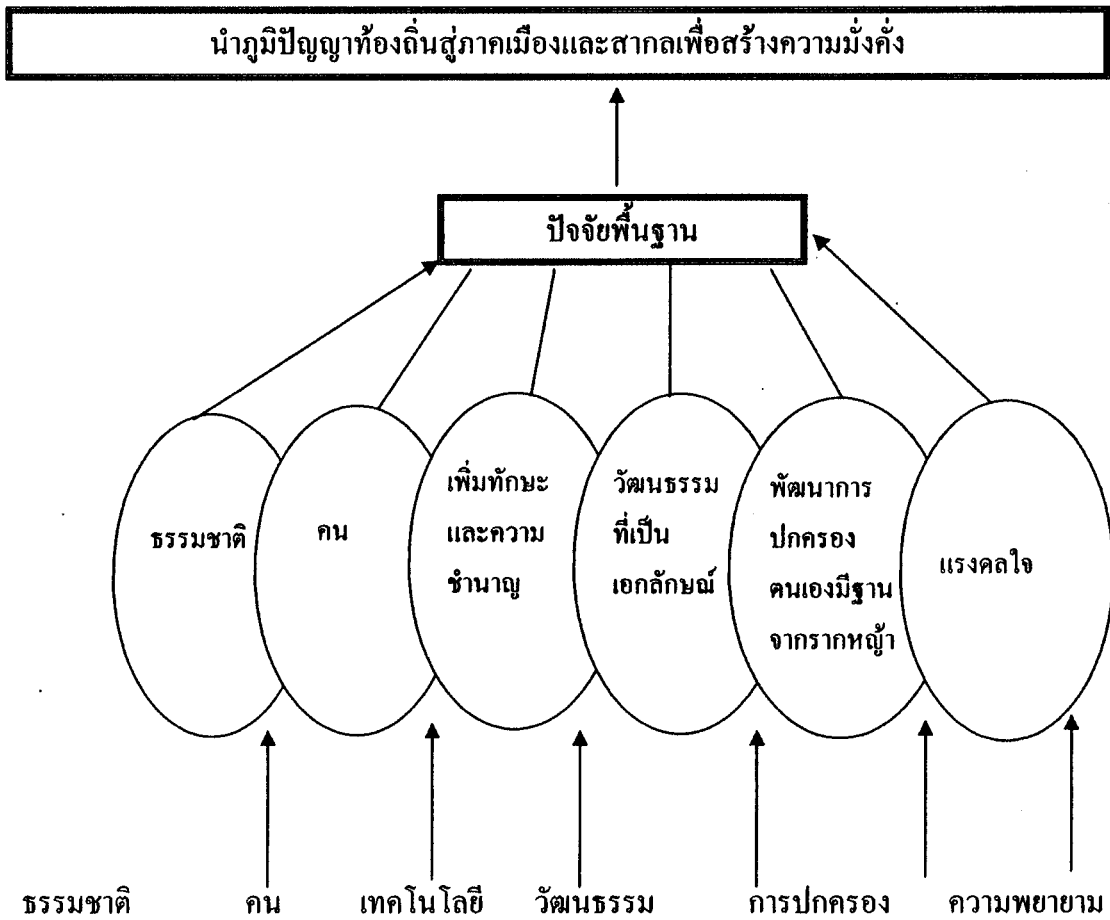
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) ทำความฝันให้เป็นจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พูมฝึกประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความทำทนายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

“ผลิตภัณฑ์” ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นจุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วประเทศและทั่วโลก

สโลแกน : นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงสู่เมือง

ปรัชญา : สร้างเสริมและพัฒนาให้ท้องถิ่นมั่งคั่ง

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในทุกกิจกรรม
- กิจกรรมครอบคลุมข้ามช่วงอายุและพื้นที่

ภาพที่ 2.11 แสดงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ภาคเมืองและสากลเพื่อสร้างความมั่งคั่ง
ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นคผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นคผ. (กันยายน) : 6

สำหรับการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีหลายหน่วยงานเข้ามา
รับผิดชอบในระดับจังหวัด/อำเภอ แยกกลุ่มกิจกรรมการส่งเสริมได้เป็น ได้แก่

ตารางที่ 2.1 แสดงหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามารับผิดชอบในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัด/อำเภอ

ที่	บทบาท/ภารกิจ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
1	การประชาสัมพันธ์ ค้นหาผลิตภัณฑ์ / ข้อมูลพื้นฐานการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของกลุ่ม คน ชุมชน	กระทรวงมหาดไทย จังหวัดและอำเภอ/ กิ่งอำเภอ	กระทรวงเกษตรฯ กระทรวง อุตสาหกรรม,กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงานฯ
2	การส่งเสริมการผลิต/วัตถุดิบ คุณภาพของวัตถุดิบ/การแปรรูป ผลิตภัณฑ์ การศึกษาและการ พัฒนาใหม่	กระทรวงเกษตรฯ	กระทรวงมหาดไทย,กระทรวง อุตสาหกรรม,กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ
3	การกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์การคัดเลือก ผลิตภัณฑ์	กระทรวง อุตสาหกรรม กระทรวง สาธารณสุข	กระทรวงเกษตรฯ,กระทรวง พาณิชย์,กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ, กระทรวงศึกษาธิการ, การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กระทรวงแรงงานฯ
4	การส่งเสริมการตลาด การจัด จำหน่ายและการกระจายสินค้า สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า	กระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน	กระทรวงการต่างประเทศ, ททท. NECTEC, กระทรวง อุตสาหกรรม, กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงมหาดไทย, กระทรวง คมนาคม
5	การวิจัยและพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์และพัฒนาเทคโนโลยี การบรรจุภัณฑ์การออกแบบ	กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ภาคเอกชน	กระทรวงอุตสาหกรรม, กระทรวงสาธารณสุข, ทบวงมหาวิทยาลัย,สภาวิจัย แห่งชาติ, สกว.กระทรวง ศึกษาธิการ,กระทรวงเกษตรฯ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ที่	บทบาท/ภารกิจ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
6	การประชาสัมพันธ์	สำนักงานนายกรัฐมนตรี	กระทรวงการต่างประเทศ, ททท., กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงมหาดไทย
7	การติดตาม การประเมินผล	ภาคเอกชน กระทรวงมหาดไทย สภาพัฒน์	กระทรวงเกษตรฯ, กระทรวงอุตสาหกรรม, กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ, กระทรวงสาธารณสุข
8	วิเทศสัมพันธ์รับความช่วยเหลือ ด้านเทคนิคจากต่างประเทศ สัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	สำนักนายกรัฐมนตรี	กระทรวงการต่างประเทศ, กรมวิเทศสัมพันธ์

4.2 กระบวนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (สำนักงานฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ นตผ. จังหวัด 2545 : 5-6)

กระบวนการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นการให้การสนับสนุนมากกว่าเงินช่วยเหลือโดยยึดนโยบาย 3 หลัก คือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ระดับโลก มีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อ มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการปรับปรุงเทคโนโลยี และ 3 กิจกรรม ได้แก่ ขยายสินค้าท้องถิ่น ไปยังตลาดผลิตและคิดขึ้นเองในท้องถิ่น การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพในท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การให้การสนับสนุน (Support) มากกว่าให้เงินช่วยเหลือ (Subsidy)

หลักการของขบวนการนี้ไม่เน้นการให้เงินสนับสนุน (Subsidy) แก่ท้องถิ่น เพราะมักจะไปทำลายความสามารถในการพึ่งตนเอง รัฐบาลเพียงให้การสนับสนุนแก่ชุมชนต่าง ๆ ด้านเทคนิค เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนช่วยเหลือในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการตลาด ท้องถิ่นจะรับความช่วยเหลือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์อย่างเต็มที่ เช่น จากศูนย์วิจัยและแนะแนวทางการเกษตรและประมง (Agricultural and Marine Product Processing Research and Guidance Center)

ในด้านการตลาดเพื่อจะเพิ่มยอดขายอาจจัดตั้งบริษัทหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Product Corporation) เพื่อให้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าสู่ตลาดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

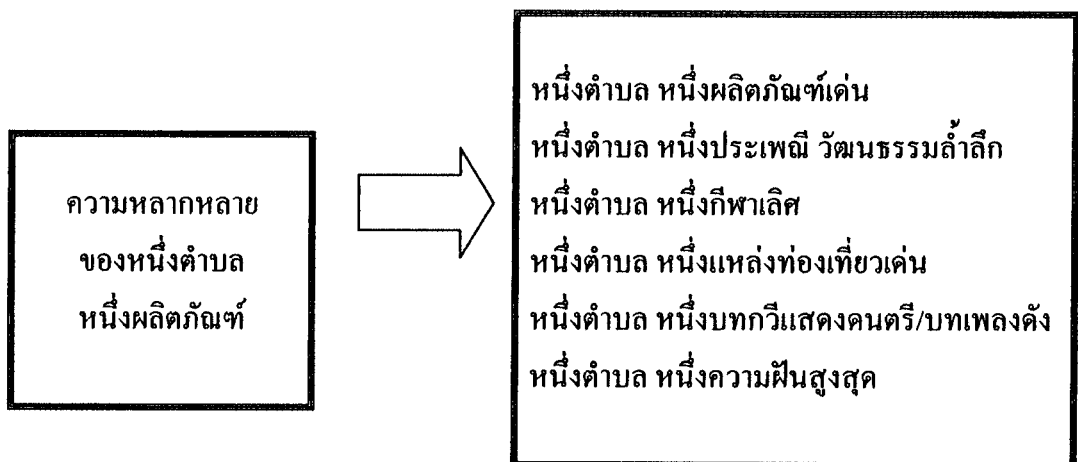
1. มาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพระดับโลก
2. มีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อเพียงหนึ่งเดียว
3. พัฒนาการพยากรณ์มนุษย์และการปรับปรุงเทคโนโลยี

4.2.2 กิจกรรมหลักของการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

1. ขยายสินค้าท้องถิ่นไปยังตลาด
2. ผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่น
3. การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพของท้องถิ่น

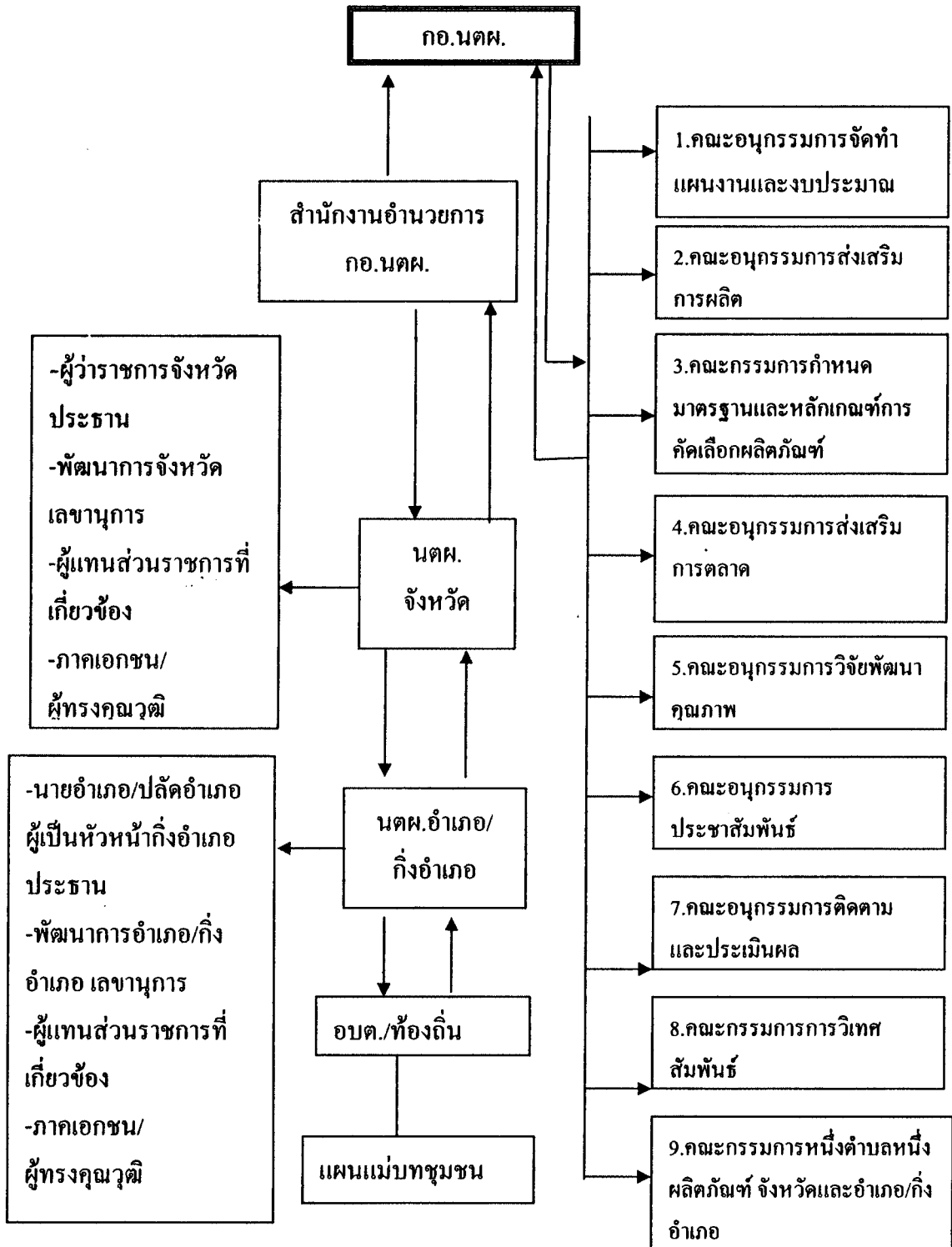
ท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องมีการเลือกเน้นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมองการณ์ไกล สามารถวางแผนงานในระยะยาวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะผลิตขึ้น

ดังนั้นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จึงมิได้หลายผลิตภัณฑ์แต่อย่างน้อยต้องมีหนึ่งผลิตภัณฑ์เด่นอาจจะผลิตโดยเครือข่ายของหลายหมู่บ้านขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นและขบวนการคิดสร้างสรรค์ของประชาชนในชุมชนที่สร้างขึ้น

ภาพที่ 2.12 แสดงความหลากหลายของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นตผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นตผ. (กันยายน) : 11

ภาพที่ 2.13 แสดงกลไกการบริหารงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นตผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นตผ. (กันยายน) : 19

4.3 กลไกที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน

จากลักษณะกลไกการดำเนินการตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จะเห็นได้ว่าการกระจายการบริหารงานแยกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อช่วยเหลือการบริหารงานของ กอ.นคผ.ให้มีประสิทธิภาพในแต่ละส่วนก็จะมีการจัดแบ่งคณะปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ และกำหนดกรอบภารกิจที่ต้องรับผิดชอบพร้อมกันนี้ได้เสนอขั้นตอนการบริหารงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ในการปฏิบัติของหน่วยงานส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ/ระดับจังหวัด/และระดับกลาง

ลักษณะการจัดโครงการสร้างกลไกที่รับผิดชอบในการดำเนินงานแบบนี้เป็นการสายบังคับบัญชาควบคุมจากหน่วยงานส่วนบนลงสู่ผู้ปฏิบัติงานส่วนล่าง ลักษณะการกระจายของหน่วยงานย่อยๆ ไม่ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อน ไม่แบ่งหน่วยงานแยกย่อยมากเกินไปทำให้สะดวกต่อการติดต่อประสานงานและการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของแต่ละส่วนมีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนไม่ทำงานซ้ำซ้อนกันและถือเป็นการส่งเสริมระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นทางอ้อมอีกด้วย

ในส่วนที่มีการกำหนดขั้นตอนการบริหารงานของแต่ละระดับถือเป็นการวางแนวทางหรือกรอบปฏิบัติให้แต่ละหน่วยงานรับทราบภาระหน้าที่ของตนเอง สามารถรับผิดชอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมไม่ออกนอกขอบเขต หรือปฏิบัติเกินเลยหน้าที่ของตนเอง

นอกจากนั้นกลไกในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ยังส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย โดยจัดตั้งอยู่ในรูปแบบขององค์กรประชาชน ได้แก่ สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรต่างๆ หอการค้า ,กลุ่มผู้บริโภครวมๆ กลุ่มเหล่านี้เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ประชาชนต่าง ๆ วางรูปแบบและบรรทัดฐานที่แต่ละฝ่ายเสนอมา รวมถึงการเลือกผลิตภัณฑ์ใดๆ เพื่อการผลิตการวางแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ ด้านการตลาด โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับล่างของจังหวัดเป็นที่เล็งเพื่อช่วยผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาให้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ

4.3.1 การจัดกลไกการบริหารงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของ กอ.นคผ. ซึ่งตั้งขึ้นแล้วตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และเพื่อให้การทำงานของ กอ.นคผ. มีกลไกการบริหารที่เชื่อมโยงกันลงไปถึงในระดับพื้นที่จึงจัดกลไกการบริหารงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ประกอบด้วย

1) ส่วนกลาง

- (1) คณะกรรมการ กอ.นคผ.
- (2) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - คณะอนุกรรมการจัดทำแผนและงบประมาณ
 - คณะอนุกรรมการส่งเสริมการผลิต
 - คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์
 - คณะอนุกรรมการส่งเสริมการตลาด
 - คณะอนุกรรมการวิจัย พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี
 - คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์
 - คณะอนุกรรมการวิเทศสัมพันธ์
 - คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดและอำเภอ/กิ่งอำเภอ
- (3) สำนักงานอำนวยการ กอ.นคผ. (ที่ทำเนียบรัฐบาล)

ภารกิจหลักของกลไกในส่วนกลางเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” การกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลรวมทั้งการสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายยุทธศาสตร์และแผนแม่บท

2) ส่วนภูมิภาค

- (1) คณะอนุกรรมการ นคผ. จังหวัด ประกอบด้วย
 - ผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานอนุกรรมการ
 - หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อนุกรรมการ
 - ภาคเอกชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการ
 - พัฒนาการจังหวัด อนุกรรมการและเลขานุการ
- (2) คณะอนุกรรมการ นคผ. อำเภอ/กิ่งอำเภอประกอบด้วย
 - นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ประธานอนุกรรมการ
 - ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อนุกรรมการ
 - ภาคเอกชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการ
 - พัฒนาการอำเภอ/กิ่งอำเภอ อนุกรรมการและเลขานุการ

ภารกิจหลักของกลไกในส่วนภูมิภาคเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบล ต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อ กอ.นคผ. การบูรณาการแผนงานและงบประมาณของส่วน

ราชการที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค เพื่อพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดในระดับพื้นที่

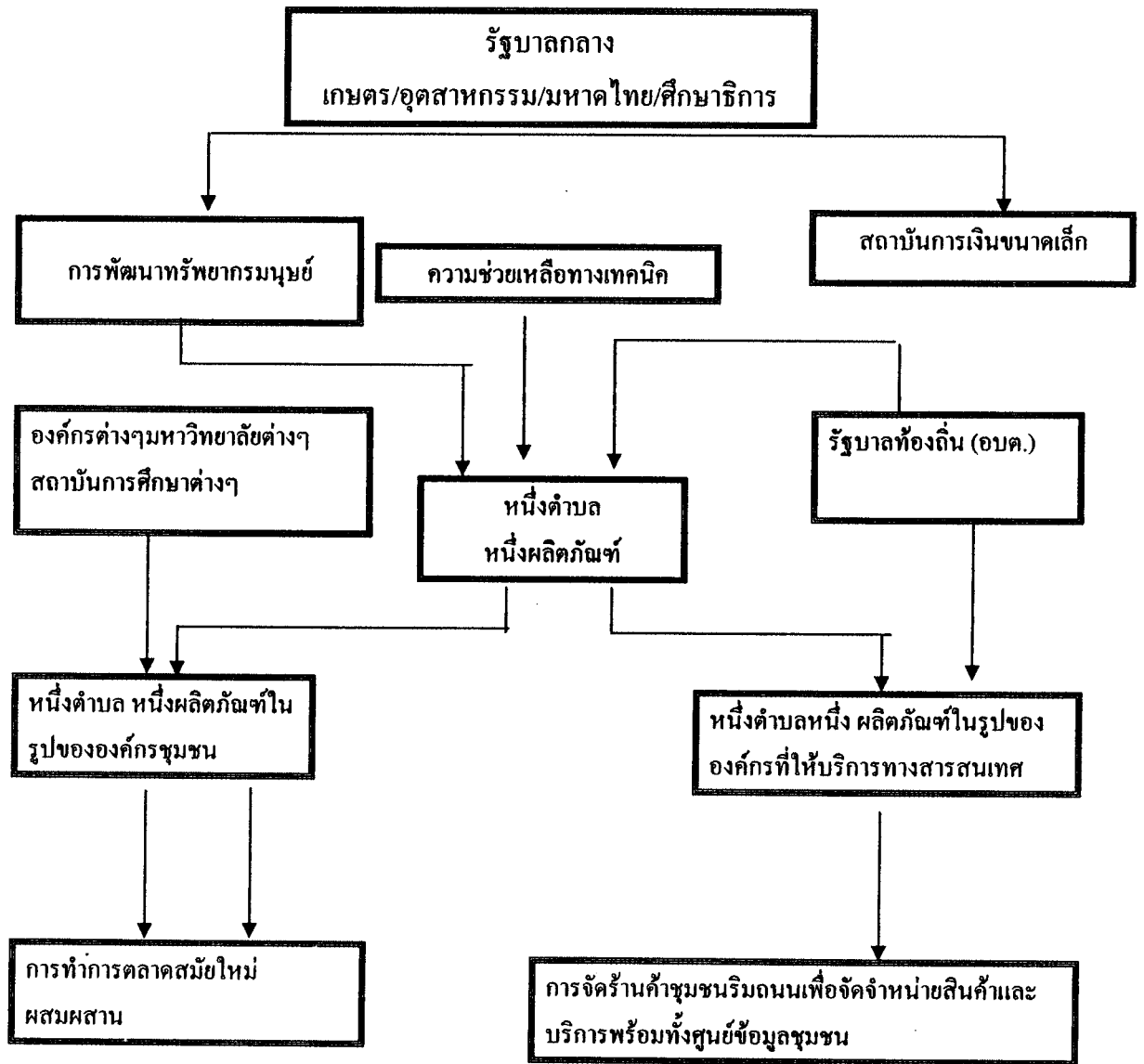
4.3.2 ขั้นตอนการบริหารงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

ขั้นตอนที่ 1 ระดับตำบลองค์กรรับผิดชอบ อบต./ท้องถิ่น มีหน้าที่หลักในกระบวนการจัดการจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวัตถุดิบท้องถิ่นและแผนชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ องค์กรรับผิดชอบ นตผ.อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีหน้าที่หลักในการจัดลำดับผลิตภัณฑ์ดีเด่นตำบลต่างๆ ของอำเภอ/กิ่งอำเภอการบูรณาการแผนและงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุน

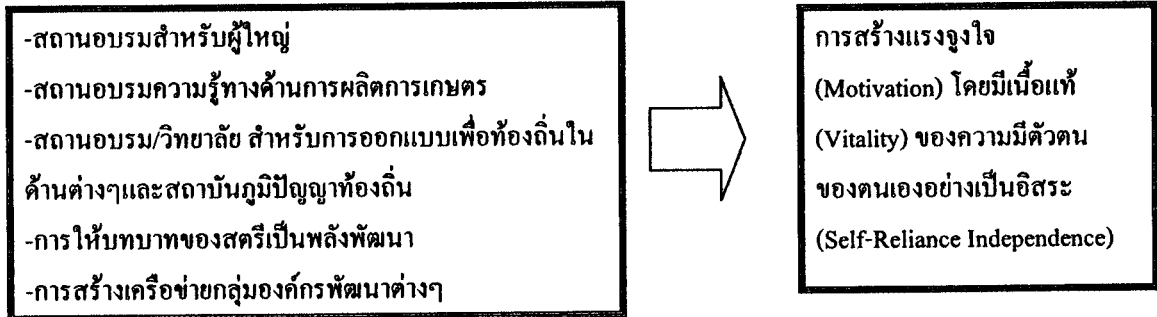
ขั้นตอนที่ 3 ระดับจังหวัด องค์กรรับผิดชอบ นตผ.จังหวัด มีหน้าที่หลักในการจัดลำดับผลิตภัณฑ์ดีเด่นอำเภอต่างๆ ของจังหวัดการบูรณาการแผนและงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 4 และ 5 ระดับส่วนกลาง องค์กรรับผิดชอบ กอ.นตผ. มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” กำหนดมาตรฐานหลักเกณฑ์การคัดเลือก/ขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลและเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายยุทธศาสตร์และแผนแม่บท

ภาพที่ 2.14 แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลาง – ท้องถิ่น
ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นคผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นคผ. (กันยายน) : 17

จากตาราง โครงสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงการที่ภาครัฐได้เข้ามามีส่วนส่งเสริมช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น

ภาพที่ 2.15 แสดงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้แนวคิดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
 ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นคผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล
 หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นคผ. (กันยายน) : 8

การช่วยเหลือทางเทคนิคการพัฒนาเทคโนโลยี การวิจัยครบวงจรและการให้คำแนะนำ

- ศูนย์แนะนำการแปรรูปด้านการเกษตรและประมง (Agricultural and Fishery Products Processing Guidance enter)

- ศูนย์ผลิตภัณฑ์ประมง (Marine Products Research Center)

- ศูนย์วิจัยด้านการเกษตร (Agricultural Research Center)

- ศูนย์พัฒนาการเกษตร (Agricultural Improvement Extension Center)

การจัดการตลาดสมัยใหม่ผสมผสานและการจัดร้านค้าชุมชน พร้อมศูนย์ข้อมูลชุมชน
 การจัดการด้านการตลาด

- ตลาดผสมผสาน (One Tampon One Product Bazaar-Interaction Market)

- บริษัท หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tampon One Product Inc.)

- การจัดการแสดงสินค้า (One Tampon One Product Movement Product Exhibitions)

- การจัดงานมหกรรม/เทศกาล (One Tampon One Product Festival)

- ร้านค้าในเมืองตนเอง (Home Town Shop)

- ร้านทดสอบตลาด (One Tampon One product Antenna Shop)

- ทำ Homepage สำหรับสินค้าของชุมชน ผ่าน Thsitamabon.com

- เชื่อมชุมชน/สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ผ่านเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการค้าต่างตอบแทน

(Counter Balance)

- การพึ่งพาตนเอง – ความเป็นอิสระภูมิปัญญาท้องถิ่น – ประชาชน
- สถานฝึกอบรมสำหรับการสร้างความมั่งคั่งให้กับท้องถิ่น Land of Abundance

Training School

- อุปกรณ์ช่วยพหุประสงค์ Multi – purpose Public Use Facility
- การจัดการประชุมและนำเสนอและการแลกเปลี่ยนแนวคิดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

One Tampon One Product Presentation and Exchange Meeting

- โปรแกรมฝึกอบรมต่างประเทศ Overseas Training Program
- รางวัลคุณภาพ One Tampon One Product Movement Displays Effect Awards Merit

Awards

4.4 พลังขับเคลื่อนสำคัญของกระบวนการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

พลังขับเคลื่อนสำคัญของกระบวนการนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นเอง ประชาชนเป็นผู้นำเอาปัจจัยต่างๆ ได้แก่

4.4.1 ระบบบริหาร เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างการพัฒนาจากภายใน ดังนั้นแทนที่จะเป็นการชี้นำโดยภาครัฐ ขบวนการนี้เป็นการคิดและกระทำจากล่างสู่บนโดยประชาชนมีส่วนร่วม ราชการเป็นเพียงผู้คอยติดตาม การขับเคลื่อนเพื่อสรุปเป็นรายงานแต่ละจังหวัด เมือง อำเภอ หมู่บ้านต่างก็มีวิธีต่างกันไป

อย่างไรก็ดีระดับตำบล หมู่บ้าน ตลอดจนการบริหารงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จะมีการรวมกลุ่มของประชาชน โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ของหน่วยงานเหล่านี้ของจังหวัดเป็นที่เล็ง เพื่อช่วยผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

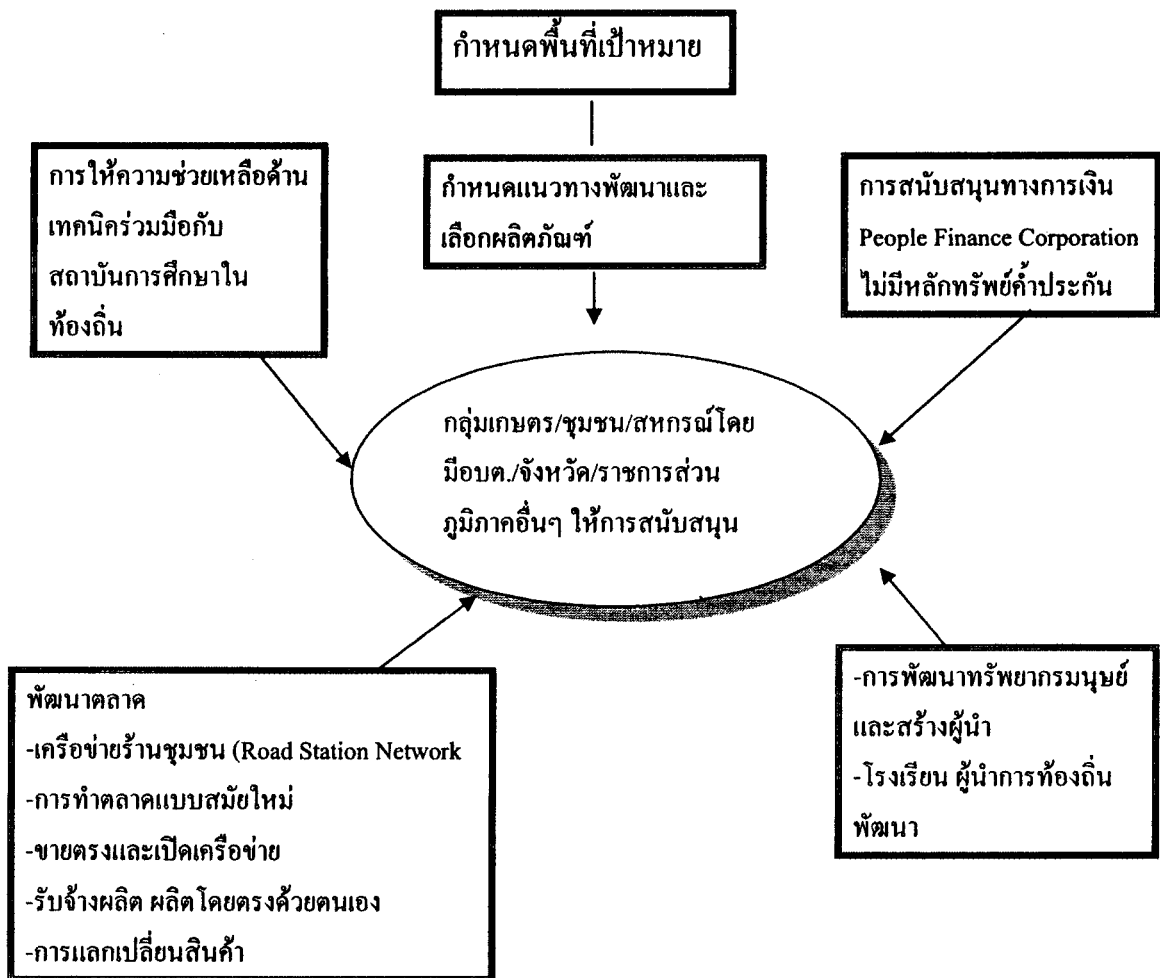
ภายใต้กระบวนการพัฒนาขั้นตอนต่าง ๆ นี้ ศูนย์ที่คอยช่วยเหลือเพื่อสอนเทคนิคการผลิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ นี้จะใช้งบประมาณของหน่วยงานระดับล่าง หรือ ตำบลหมู่บ้าน จะมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านต่างๆ ของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ

4.4.2 บริษัท ของจังหวัดต้องการการมีส่วนร่วมของบริษัทในท้องถิ่นก่อน ถ้าบริษัทเหล่านี้มีความต้องการ ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพราะจังหวัดเชื่อว่าบริษัทในท้องถิ่นเหล่านี้จะรับผิดชอบและแก้ปัญหาพร้อมกับประชาชนในพื้นที่โดยตรง

4.4.3 ผู้นำ ผู้นำเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับกระบวนการพัฒนาเช่นนี้ พอ ๆ กับการจัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามผู้นำในที่นี้ไม่ได้หมายความถึงเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นผู้นำในการปกครองเท่านั้นแต่ก็ยังรวมถึงผู้นำธรรมชาติที่มาจากภาคประชาชนอื่น ๆ เช่น จาก

สหกรณ์ ชาวนา ผู้บริหารโรงงาน ผู้บริหารสถานที่บริการอื่น ๆ ผู้นำเหล่านี้จะทราบถึงความ ต้องการและผู้นำเหล่านี้เป็นผู้นำตามธรรมชาติของท้องถิ่นที่สามารถเป็นผู้แทนของความ ต้องการ เหล่านั้นได้

4.4.4 องค์กรประชาชน ได้แก่สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ หอการค้า, กลุ่ม ผู้บริ โภค ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ประชาชนต่าง ๆ วางรูปแบบและบรรทัดฐาน ที่แต่ละฝ่ายเสนอมา รวมถึงการเลือกผลิตภัณฑ์ใดเพื่อการผลิต การวางแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ ด้าน การตลาด เป็นต้น

ภาพที่ 2.16 แสดงแนวทางการพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วม
ที่มา : สำนักงานฝ่ายเลขานุการ นคผ.จังหวัด (2545) “การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” คู่มือการดำเนินงาน นคผ. (กันยายน) : 13

4.5 กระบวนการและขั้นตอนและกลไกติดตามประเมินผล

4.5.1 หลักการในการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลโครงการ

1) กรม/กอง/กระทรวงมีแผนงานต่างๆ ลงสู่ภาคปฏิบัติ หลังจากคัดเลือกผลิตภัณฑ์ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ ดังนั้นต้องสร้างระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่ลงปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของโครงการ

2) มีหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากนายกรัฐมนตรีทำการวิเคราะห์ ติดตาม เพื่อประเมินผลความสำเร็จ/ล้มเหลว เสนอโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี

3) งบประมาณโครงการ ขึ้นอยู่กับผลของการประเมิน

4.5.2 การติดตามประเมินผล

1) กำหนดเกณฑ์ชี้วัดและมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์

2) ติดตามประเมินผลโดย คณะกรรมการจังหวัด/อำเภอ

3) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน

5. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (กระทรวงมหาดไทย 2541 : 20-22)

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการค้าหรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แนวคิดนี้ เน้นบริโภคให้เพียงพอในครัวเรือนก่อนเหลือจึงค่อยนำมาขาย เป็นการเกษตรแบบพึ่งพิงตนเอง ใช้ทรัพยากรในหมู่บ้าน ในท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ทำให้ลดมลพิษประหยัดน้ำมัน ซึ่งแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจตลาดที่มี “เงิน” เป็นแรงจูงใจในการทำธุรกิจระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเอง (self-reliance economy) ของชุมชนใช้ “คุณธรรม” และ “วัฒนธรรม” ดั้งเดิมของไทย เป็นแกนกลางในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (สังสิต พิริยะรังสรรค์ 2541 : 20)

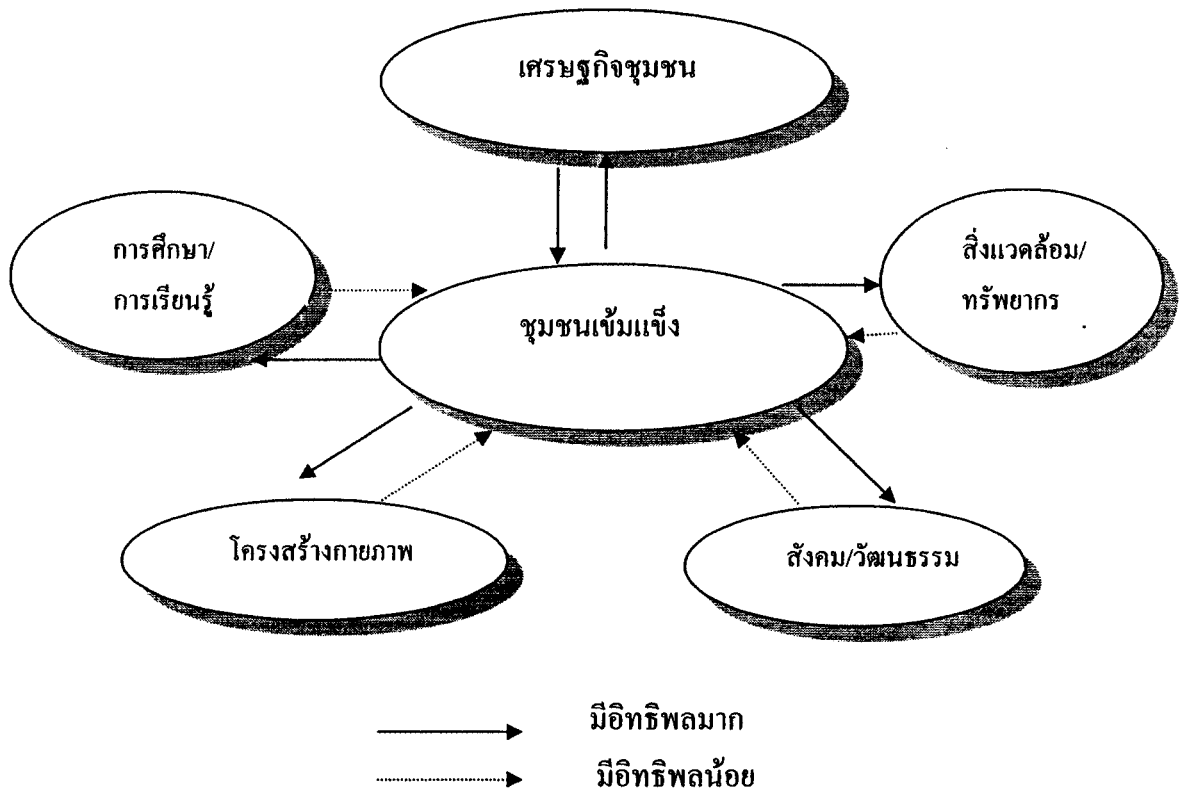
5.1 ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หมายถึง การประกอบสัมมาชีพของชาวบ้านที่เน้นการร่วมมือกันในกลุ่มกิจกรรมเกษตรและชุมชนมีความเข้มแข็ง (กระทรวงมหาดไทย 2541 : 2) ทั้งด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นบูรณาการ เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติก็เหมือนเรื่องการเมือง การศึกษา และการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่างคือ ชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับบนคือประเทศเศรษฐกิจชุมชนไม่ใช่เรื่องใหม่สุดขั้วแท้จริงคือการทำงานเพื่อการดำรงชีพในแนวสัมมาชีพ

5.2 หลักการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ความสำเร็จระยะยาวของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยหลัก 6 อย่าง หากขาดปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งก็จะเกิดการชะงักงันของการพัฒนา

- 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - 2) การพัฒนากลุ่มและองค์กรที่ดำเนินการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเพราะหัวใจอยู่ที่กระบวนการกลุ่ม
 - 3) เงินทุน โดยเน้นการระดมทุนภายในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง
 - 4) การพัฒนาแหล่งน้ำและที่ดิน
 - 5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 6) การปรับปรุงแก้ไข และ/หรือกฎหมายระเบียบข้อบังคับ
- ปัจจัยหลักที่สร้างชุมชนเข้มแข็ง ประกอบไปด้วย 5 ประการ ดังแผนภาพที่ 2.17

ภาพที่ 2.17 แสดงปัจจัยในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

ที่มา : มงคล ด้านธานินทร์ (2541) “การแก้ไขปัญหาสังคมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น : 21

5.3 ลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อย โดยมีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชน คือ ความเป็นกลุ่มก้อน มีความรัก มีการกระทำร่วมกัน และการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถบูรณาการ เชื่อมโยงสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน โดยอยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเองบนรากฐานวัฒนธรรมไทย เช่น การเกษตร หัตถกรรมไทย อุตสาหกรรมเกษตร สมุนไพร อาหารไทย การท่องเที่ยว มีหลักการจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ โดยไม่หยุดนิ่ง (ประเวศ วะสี 2541 : 14) และสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ทางเศรษฐกิจ ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทางจิตใจ และทางสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2536 : 26) โดยการประสานทำงานกับพหุภาคีกับหน่วยงาน/เอกชน และการตลาด ทุน การจัดการร่วมกันในเรื่องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ ส่งผลต่อคน ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

จากแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จากนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพึ่งตนเองในทุกด้าน ทำให้มีความเข้มแข็ง มีความแกร่งที่จะต้องสู้ในโลกของการแข่งขันด้านการค้า การทำธุรกิจ หรือการทำผลิตภัณฑ์ทั้งหลายให้ประสบความสำเร็จต้องรู้จักการบริหารจัดการ การวางแผน การผลิตที่ดี ทำให้สามารถประหยัดงบประมาณ พลังงาน และวัสดุอุปกรณ์

6. แนวคิดประชาคม (กรมการพัฒนาชุมชน 2546 : 3-10)

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดมาจากชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์เพื่อมาคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น โดยการใช้เวทีประชาคมของตำบล เป็นการสร้างการยอมรับของชุมชนเป็น (brand name) ของท้องถิ่น

ประชาคม : กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนความหลากหลายที่มีเป้าหมายเดียวกัน ด้วยความพยายามบนพื้นฐานการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมโดยประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทำให้แนวคิดในการสร้างชุมชนเข้มแข็งได้แตกแขนงแพร่ขยายออกไปอย่างมากมายทั้งในภาครัฐและเอกชน ในเอกสารการพัฒนาของทุกหน่วยงานจะอ้างอิงที่มีรูปแบบและความหลากหลายคล้ายกันอีกหลายคำ เช่น ประชาสังคม ประชารัฐ ประชาคมในอีกหลายระดับ เช่น ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมอำเภอ ประชาคมจังหวัด เป็นต้น ทำให้ผู้ปฏิบัติที่อยู่ในพื้นที่อาจเกิดความสับสนว่าอย่างไรกันแน่ แนวทางใดจะถูกต้องและเหมาะสม

ประชาสังคม (Civil Society) หมายถึง สังคมที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชน โดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดให้ หรือหมายถึง ส่วนของสังคมที่มีใช้ภาครัฐ (ซึ่งดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย) และมีใช้ภาคธุรกิจ (ซึ่งดำเนินงานโดยมุ่งหวังกำไร)

ประชารัฐ หมายถึง การพัฒนาตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 คือ การพัฒนาให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจที่ดีมีความรับผิดชอบ และมีความเอื้ออาทรต่อกันเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนดำเนินไปในทางสร้างสรรค์ และเสริมสร้างสมรรถนะซึ่งกันและกัน

ประชาคม หมายถึง การที่คนในชุมชนนั้น ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวรู้สึกว่ามีอะไรร่วมกันและเข้ามาทำอะไรร่วมกัน เช่น การคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ใช้เวทีประชาคมตำบลเป็นที่ตัดสินใจว่า จะคัดเลือกผลิตภัณฑ์ประเภทใดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

“ประชาคม” เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางและเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน อันเป็นช่องทางที่ชักนำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ

การที่จะพิจารณา “ประชาคม” เกิดขึ้นแล้วหรือไม่พิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการรวมตัวของประชาชนในชุมชน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมนั้น เป็นกิจกรรมส่วนรวมของชุมชนแทนที่จะให้ทางราชการมาคิดมาทำให้อย่างเช่นที่เป็นมา
2. เป็นการมีส่วนร่วมของทุกคน ได้แก่ ทุกส่วนราชการต้องบูรณาการแผนงานร่วมกัน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำกลุ่มอาชีพ คณะกรรมการกลุ่มอาชีพ และประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับภาคของประเทศ
3. เป็นการรวมตัวที่เกิดขึ้นเอง โดยมิได้มีใครสั่ง ทางราชการก็ได้บังคับแต่เกิดจากความรู้สึกรับผิดชอบของคนในชุมชนนี้
4. เป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันต่อกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

ประชาคมควรเกิดขึ้นในชุมชนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด โดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

เงื่อนไขความสำเร็จของกระบวนการประชาคม พอสรุปได้ดังนี้

1. การมีผู้นำเป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่เข้มแข็งและเสถียร
 - ภาวะที่เป็นอุปสรรค คือ ผู้นำเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความขัดแย้งไม่

ลงรอยกัน

2. มีกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่มีการทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด
 - ภาวะที่เป็นอุปสรรค คือ ชุมชน และท้องถิ่น มีความขัดแย้ง
3. มีวัฒนธรรมประเพณีที่ยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนได้
 - ภาวะที่เป็นอุปสรรค คือ ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย
4. มีผู้นำศาสนาที่เป็นศูนย์รวมศรัทธา
 - ภาวะที่เป็นอุปสรรค คือ วัดกับบ้านที่เข้ากันไม่ได้
5. มีการสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐ โดยเปิดโอกาสให้คิดเอง ทำเอง แต่ผูกพันใกล้ชิด
 - แลต่อเนื่อง
6. เวทีประชาคม ต้องเป็นเวทีของการพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง มิใช่เวทีโต้เถียง
 - โจมตี และกล่าวหาผู้อื่น
 - ภาวะที่เป็นอุปสรรค คือ มีการใช้เวทีประชาคมกล่าวหาโจมตีฝ่ายตรงกันข้าม

การคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการรวมตัวของประชาชนในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลฯ เพื่อเป็นตัวแทนของผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุด ในตำบล ที่เกิดขึ้นจากการทำประชาคมตำบล โดยมีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพ คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ (นคพ. อำเภอ) และประชาชน เข้าร่วมเป็นกรรมการในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นตัวแทนของผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาคหรือระดับประเทศต่อไป

7. ประวัติความเป็นมาของอำเภอสมเด็จ (สำนักงานปกครองอำเภอสมเด็จ 2550 : 3-5)

พื้นที่เดิมอยู่กับตำบลหมู่ม่น อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ พ.ศ.2485 สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ฮ่วน ดิสโต) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสณ์ จังหวัดพระนคร ประธานสังฆมนตรีฝ่ายธรรมยุติ ได้จาริกมาตรวจเยี่ยมกิจการคณะสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากอำเภอสหัสขันธ์เพื่อไปอำเภอภูจินารายณ์ได้มาหยุดฉันภัตตาหารเพลที่ “บ้านหนองกุง” ได้พิจารณาเห็นภูมิประเทศ และทราบนโยบายของทางราชการว่าจะมีการตัดถนนจากจังหวัดกาฬสินธุ์

ไปจังหวัดสกลนคร ซึ่งเส้นทางดังกล่าวจะมาตัดกันเป็นสี่แพร่งในเขตหมู่บ้านหนองกงและได้ให้ความเห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้ต่อไปจะเจริญรุ่งเรืองเป็นบ้านเมืองในอนาคตจึงได้ประทานนามเมืองหนองกงเสียใหม่ว่า “บ้านหนองกงสมเด็จ” ตามสมณศักดิ์ของท่าน

ใน พ.ศ. 2490 – 2492 ได้มีการสำรวจเส้นทางที่ตัดถนนจากจังหวัดกาฬสินธุ์ไปจังหวัดสกลนคร และมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเส้นทางสายจากอำเภอสหัสขันธ์ไปอำเภอภูผินารายณ์เสียใหม่ในบางตอนที่ยังคงเดิมให้เหมาะสมและสะดวกยิ่งขึ้น จึงเกิดเป็นทางสี่แพร่ง (สี่แยก) ขึ้น ผู้ควบคุมงานบุกเบิกทางได้มาตั้งที่พักแรมอยู่บริเวณทางสี่แพร่ง เพื่อสะดวกแก่การแบ่งคนไปทำงานตามเส้นทางต่าง ๆ จากนั้นก็มีผู้อพยพครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะชาวร้อยเอ็ดมารวมตัวกันและตั้งบ้านเรือนมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ จุดที่ชาวจังหวัดร้อยเอ็ดมารวมตัวกันตั้งบ้านเรือนอยู่จึงเรียกว่า “คุ้มร้อยเอ็ด” พื้นที่ทางสี่แพร่งตัดกันขึ้นอยู่กับบ้านหนองแวงทางราชการเรียกว่า “บ้านสี่แยกหนองแวง” ตั้งแต่บัดนี้เป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกว่า “บ้านสี่แยก”

ใน พ.ศ. 2495 บ้านสี่แยกหนองแวง มีผู้อพยพเข้ามาอยู่แน่นหนามากขึ้น สมควรตั้งเป็นหมู่บ้านได้ ทางราชการจึงได้ขอแยกบ้านสี่แยกหนองแวง ออกจากบ้านหนองแวง ตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่เรียกว่า “บ้านสี่แยก” ขึ้นตรงต่อตำบลหม่ม อำเภอสหัสขันธ์ จนถึง พ.ศ. 2496 ขุนศรีราชาสุรากร นายอำเภอสหัสขันธ์ ในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นว่า ตำบลหม่มมีอาณาเขตกว้างขวางมาก สมควรแบ่งเขตการปกครองเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลหม่ม และตำบลสมเด็จ โดยใช้นามที่สมเด็จพระมหาวิระวงศ์ทรงประทานให้ไว้ ตั้งเป็นตำบลใหม่ชื่อว่า “ตำบลสมเด็จ” ต้องตามความประสงค์เดิมของพระสมเด็จพระมหาวิระวงศ์ ในเวลาต่อมามีประชาชนอพยพมาจากแหล่งอื่นเข้ามาอาศัยทำมาหากินในพื้นที่แห่งนี้เป็นจำนวนมากทั้งคนไทยและคนต่างด้าว และมีอาคารร้านค้ามากขึ้นจึงได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลใน พ.ศ. 2504 เรียกว่า “สุขาภิบาลสี่แยก” และเนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้มีความหนาแน่นมากขึ้นอย่างรวดเร็วเชื่อว่าจะเจริญต่อไปได้ในภายภาคหน้าทางราชการจึงได้เสนอขอตั้งกิ่งอำเภอขึ้น กระทรวงมหาดไทยจึงประกาศแยก ตำบลสมเด็จ ตำบลแซงบาดาล ตำบลหม่ม ออกจากอำเภอสหัสขันธ์ และยกฐานะขึ้นเป็น “กิ่งอำเภอสมเด็จ” เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2507 อยู่ในความปกครองของอำเภอสหัสขันธ์ โดยตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอที่บ้านสี่แยก ตำบลสมเด็จ

พ.ศ. 2512 ทางราชการพิจารณาเห็นว่า “กิ่งอำเภอสมเด็จ” มีความเจริญ และมีผู้อพยพเข้ามาอาศัยทำมาหากินมากขึ้น สมควรยกฐานะเป็นอำเภอได้ จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2512 โดยมีพระสมเด็จพระมหาวิระวงศ์ (พิมพ์ ธรรมโร) เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร ขณะนั้นได้มาเป็นประธานในพิธีเปิดและเจิมป้ายอำเภอ

1. ด้านกายภาพ

1.1 ภูมิประเทศ

- สภาพพื้นที่ เป็นทุ่งนาสลับป่าโปร่ง มีลำห้วยไหลผ่านบางตอน และมีสภาพเป็นที่ลุ่มสลับที่ดอนบริเวณใกล้เชิงเขา
- ภูเขา มีเทือกเขาภูพานเป็นแนวทางยาวทางด้านทิศเหนือของอำเภอ

1.2 ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม – มิถุนายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์

1.3 พื้นที่แบ่งเป็นสองลักษณะ คือ

- พื้นที่ดอน ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ทำไร่ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น
- พื้นที่ลุ่ม ใช้ในการทำนา

1.4 เขตการปกครอง แบ่งการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นตำบล หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลสมเด็จ	จำนวน	13	หมู่บ้าน
2. ตำบลศรีสมเด็จ	จำนวน	8	หมู่บ้าน
3. ตำบลหมู่ม่น	จำนวน	11	หมู่บ้าน
4. ตำบลหนองแวง	จำนวน	16	หมู่บ้าน
5. ตำบลลำห้วยหลวง	จำนวน	10	หมู่บ้าน
6. ตำบลผาเสวย	จำนวน	11	หมู่บ้าน
7. ตำบลมหาไชย	จำนวน	10	หมู่บ้าน
8. ตำบลแซงบาดาล	จำนวน	15	หมู่บ้าน

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลจำนวนประชากร พ.ศ. 2550

ตำบล	ประชากร			ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สมเด็จ	7,199	7,232	14,431	5,691	5,883	11,574
ศรีสมเด็จ	2,577	2,638	5,215	1,841	1,926	3,767
หมู่ม่น	3,474	3,653	7,127	2,620	2,820	5,440
หนองแวง	3,732	3,802	7,534	2,701	2,762	5,463
ลำห้วยหลวง	4,838	4,870	9,708	3,571	3,499	7,070
ผาเสวย	2,249	2,283	4,532	1,705	1,713	3,418
มหาไชย	3,683	3,634	7,317	2,636	2,644	2,580
แขงบาตาล	3,062	3,199	6,261	2,226	2,374	4,600
รวม	30,794	31,311	62,125	22,991	23,621	46,612

การดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ (สำนักงานเลขานุการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอสมเด็จ 2550 : 3)

อำเภอสมเด็จ ได้แต่งตั้งคณะทำงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จเป็นคณะทำงานและเลขานุการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

1. รวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตในอำเภอ
2. จัดลำดับความสำคัญของสินค้าที่จะพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตลาด
3. รวบรวมข้อมูลสินค้าและผู้ผลิตที่จะสามารถพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของ

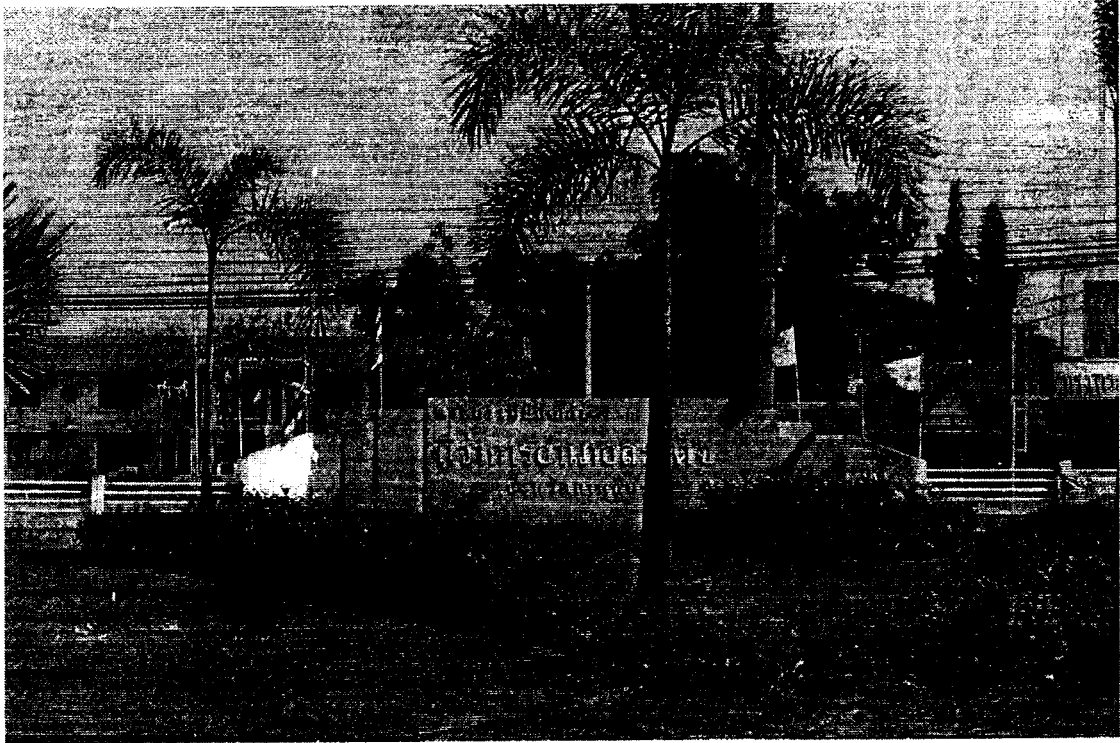
ตลาด

4. จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการบรรจุหีบห่อ การออกแบบ การแปรรูป
5. จัดกิจกรรมรวมกลุ่มจำหน่าย โยจัดสถานที่จำหน่ายให้แก่กลุ่ม
6. ประสานงานกลุ่มผู้ผลิตนำผลิตภัณฑ์สินค้า ที่ผลิตได้เข้าร่วมงานแสดง/จำหน่าย

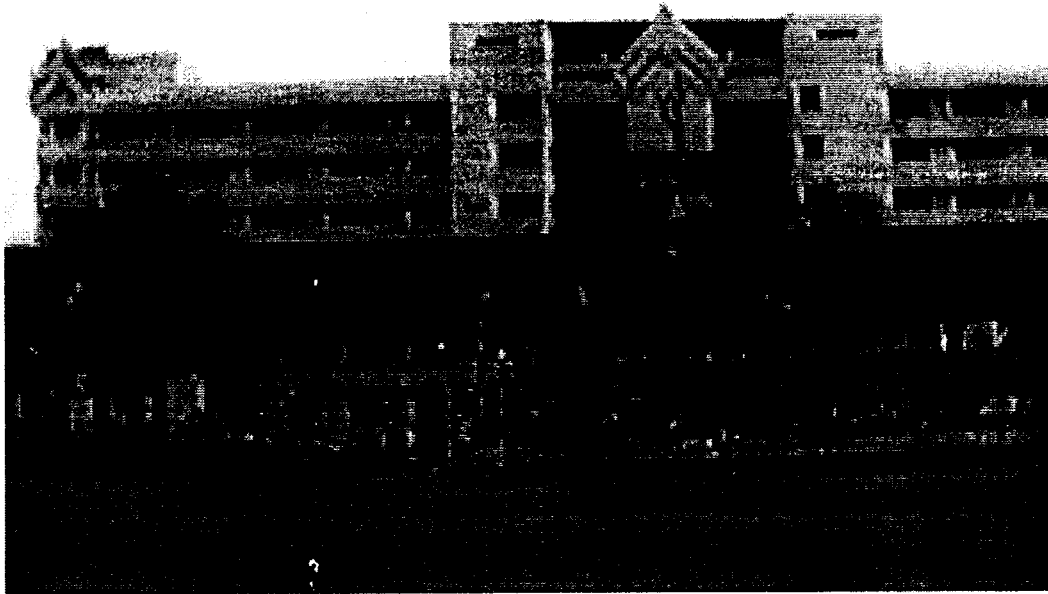
สินค้าในโอกาสต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับภาคเอกชน

ข้อมูลทะเบียนผลิตภัณฑ์อำเภอสมเด็จ

1. ประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 37 ผลิตภัณฑ์
 2. ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องคั้ม จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์
 3. ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 40 ผลิตภัณฑ์
 4. ประเภทผลิตภัณฑ์ของใช้/ของประดับ/ของที่ระลึก จำนวน 35 ผลิตภัณฑ์
 5. ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 12 ผลิตภัณฑ์
- รวมผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น จำนวน 126 ผลิตภัณฑ์ แยกเป็นประเภทผู้ผลิตดังนี้
- 1.) ประเภทผู้ผลิตชุมชน (กลุ่ม) จำนวน 59 ราย
 - 2.) ประเภทผู้ผลิตชุมชนที่เป็นเจ้าของรายเดียว จำนวน 19 ราย
 - 3.) ประเภทผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 1 ราย

ภาพที่ 2.18 ที่ว่าการอำเภอสมเด็จ

ภาพที่ 2.19 ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชการ”

ผลการวิจัย พบว่า แนวพระราชดำริพัฒนาการจาก “ความพอเพียง” ในความหมายว่าพออยู่พอกินพอควรมีความสุข ไปสู่ “พอมีพอกินเป็นขั้นที่หนึ่ง ขั้นต่อไปให้มีเกียรติ ยืนขึ้นด้วยตนเอง ขั้นที่สามให้นึกถึงผู้อื่น” ปรากฏเป็นรูปธรรมในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตามลำดับ จนบรรลุสัมฤทธิ์ผลเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าโดยใช้หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ บนความสามัคคี ความร่วมมือ ความขยัน อดทนและความปรารถนาดีต่อกัน การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้ประเทศเจริญได้

นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้เสนอการประยุกต์แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านการเมือง การบริหารและการปกครอง ด้านการ

พัฒนาสังคม ด้านการวางผังภาคและผังเมือง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และน้ำที่เสียสมดุล ด้านการเกษตรและการรักษาพืช ด้านการดำเนินชีวิต ด้านจริยธรรม และด้านการเรียนรู้และการศึกษา

หน่วยงานต่าง ๆ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทบวงมหาวิทยาลัย

ก่อน พ.ศ.2535 สถาบันราชภัฏได้ดำเนินการกิจการในการพัฒนาชนบทสอดคล้องกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงโดยธรรมชาติผ่านการฝึกหัดครู โครงการฝึกหัดครูชนบท และศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หลังได้รับพระราชทานนาม “สถาบันราชภัฏ” สถาบันราชภัฏทุกแห่งได้น้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินการกิจการ ทั้งในส่วนที่เป็นพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา การบริหารจัดการ และในส่วนสนองแนวพระราชดำริโดยตรง ได้แก่ การนำปรัชญาการพัฒนาท้องถิ่นมาเป็นปรัชญาหลักประจำสถาบัน การพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง การก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างพลังชีวิตของชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีและการอนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สถาบันและชุมชน ควรใช้กลยุทธ์ในการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันในการทำงานและใช้ชุมชนที่แต่ละสถาบันรับผิดชอบ เป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั่วประเทศ เป็นการพัฒนาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมทั้งระบบอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. กนกอร กบิลลิกกะวานิชย์ (2541) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการน่านโยบายไปปฏิบัติกรณีศึกษาโครงการปรับปรุงมาตรฐานบาทวิถีของกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการที่มีความสำคัญมากที่สุดน่าจะได้แก่การสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะจากชนชั้นนำ เพราะสามารถผลักดันให้โครงการดำเนินงานได้และรองลงมา คือ ลักษณะของหน่วยงานที่น่านโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะของโครงการผนวกกับความเป็นไปได้ทางเทคนิค เพราะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่ต่อต้านและมีทรัพยากรเพียงพอ ขณะที่วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย

3. เพรสแมน และวิลด์ฟสกี (Pressman and Wildavsky อ้างใน นุชบา สุรัชย์โชติพันธ์ และคณะ 2544 : 38) ศึกษาการสร้างงานให้งานให้ชาวผิวดำและชนกลุ่มน้อยในเมืองโอ๊คแลนด์ แคลิฟอร์เนีย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการสร้างงานแก่ชนกลุ่มน้อย คือ

(1) จำนวนหน่วยงานที่เข้าร่วม การมีหน่วยงานเข้าร่วมในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจำนวนมากทำได้ยากลำบากในการประสานกิจกรรมให้ไปในทิศทางเดียวกัน แม้หน่วยงานต่าง ๆ จะเห็นพ้องต้องกันในด้านเป้าหมายนโยบาย แต่ก็มีความขัดแย้งกันในด้านวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย เพราะแต่ละหน่วยงานต่างมีทัศนียภาพ วัตถุประสงค์หลัก และมีความรู้สึกถึงความเร่งด่วนของโครงการต่างกัน

(2) ความชัดเจนของโครงการ ซึ่งได้แก่ ความชัดเจนของเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ หากปัจจัยด้านนี้มีความคลุมเครือจะกลายเป็นเงื่อนไขให้กลุ่มผลประโยชน์มีโอกาสกระทำการให้การดำเนินการตอบสนองวัตถุประสงค์ของพวกตน

(3) ผู้ปฏิบัติงานคนสำคัญผู้ปฏิบัติงานคนสำคัญมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับความสำเร็จของโครงการ เพราะบุคคลสำคัญเป็นผู้ที่เข้าใจภาพรวมและกิจกรรมของการนำนโยบายไปปฏิบัติชัดเจน และพยายามผลักดันและสนับสนุน โครงการทุกวิถีทาง จำนวนผู้ปฏิบัติงานคนสำคัญ คือ ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ

4. รุ่งนภา อนุเรื่อง และคณะ (ฉันทนันท์ หอมวิเศษวงศา 2547 : 39) วิจัยเรื่อง “ปัญหาที่มีผลกระทบต่อ การส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา” จำนวน 120 คน ประกอบด้วย 8 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มตีมีด 2.กลุ่มผลิตฝ้ายนม 3.กลุ่มทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ 4. กลุ่มทำไวน์ผลไม้ 5. กลุ่มทำน้ำพริกสำเร็จรูป 6. กลุ่มท่องเที่ยวไม้กลายเป็นหิน 7. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และ 8. กลุ่มทำขนมไทย พบว่า

(1) การประชาสัมพันธ์ จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันว่า ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จได้ คือ การส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มและพบว่าสื่อประชาสัมพันธ์ที่ผู้บริโภครู้จักแพร่หลาย คือ สื่อโทรทัศน์

(2) วัตถุประสงค์ในการผลิตไม้เพียงพอ มีผลกระทบที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ส่งจำหน่ายไม่ทันตรงความต้องการของตลาด แก้ไขโดยสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยง เพื่อสำรวจหาแหล่งวัตถุดิบที่อยู่ในตำบลอื่นที่เป็นเครือข่ายหาแหล่งจัดซื้อสำรอง ขยายกลุ่มผลิตภัณฑ์เครือข่ายเชื่อมโยงเพื่อสร้างพลังต่อรองแก่พ่อค้าที่จำหน่ายวัตถุดิบ

(3) รูปแบบผลิตภัณฑ์สวยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค มีผลทำให้ยอดขายสินค้าเพิ่มขึ้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

5. การศึกษาของออคัม ใจแก้ว (สุภกิจ สุจริตขจร 2540 : 59) เรื่อง “การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ” ผู้วิจัยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า ในการทดสอบเชิงปริมาณตัวแบบแรกปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านประชาชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยและปัจจัยด้านชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนด้านอิสลามภาษา

ส่วนตัวแบบที่สองพบว่าปัจจัยด้านข้าราชการและปัจจัยด้านงบประมาณมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงทัศนคติ ส่วนปัจจัยด้านนโยบายมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านองค์การและปัจจัยด้านข้าราชการ ปัจจัยด้านการใช้ข้อมูลและกระบวนการติดต่อไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จเชิงทัศนคติ ความสำเร็จเชิงพฤติกรรมที่เน้นเฉพาะการอุทิศเวลาให้กับโครงการนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยข้างต้นแต่อย่างใด

ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสังเกต สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ณ จุดที่ตั้งของโครงการ ปรากฏว่าทุกปัจจัยมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในทุกมิติของตัวแปรนโยบายและปัจจัยด้านข้าราชการมีความสำคัญมากที่สุดตามลำดับ

6. ฉัฐนันท์ หอมวิเศษวงศา (2547 : 50-55) ได้สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไว้ดังนี้ กรมการพัฒนาชุมชน ทำการวิจัยเรื่อง “ครัวเรือนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนดีเด่น กรณีศึกษาและประสบการณ์จริง” พบว่า โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ตั้งแต่ พ.ศ. 2536-2545 รวมระยะเวลา 9 ปี เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้คนยากจนที่แท้จริงได้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน จำนวนครัวเรือนที่ยืมเงินไปแล้วกว่า 2,000,000 ครัวเรือน ถึง 34,234 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนเฉลี่ยครัวเรือนละ 4,264 บาท/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30-40 ของเงินยืม (เฉลี่ย 10,000 – 15,000 บาท) เมื่อรวมกับรายได้เดิมก็จะพ้นขีดความยากจนได้สามารถยกระดับหมู่บ้านจากหมู่บ้านล้าหลังเป็นหมู่บ้านปานกลางและก้าวหน้าตามลำดับ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ตอบสนองแนวทางพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เกิดความเอื้ออาทร ช่วยเหลือแบ่งปันกันในหมู่บ้านประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการกระจายอำนาจชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น มีการเก็บออมขึ้นตามโครงการและแนวคิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ควบคู่กับโครงการ

แก้ไขปัญหาความยากจนในทุกหมู่บ้าน มีผู้นำที่เข้มแข็งเกิดขึ้น สร้างทัศนคติในการพึ่งพาของประชาชนแทนการตั้งรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์และโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้ง 2 โครงการเป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน เปรียบเทียบองค์ประกอบของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ กับหลักวิธีการดำเนินงาน โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มีสิ่งเหมือน 5 ลักษณะ คือ

1. เป็นกิจการชุมชน
2. ดำเนินการโดยใช้ทุนของชุมชน และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม
3. ดำเนินการหลักสามัคคีธรรม
4. เน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงาน
5. มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน

แต่ถ้าเปรียบเทียบองค์ประกอบของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์กับโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มีสิ่งที่ต่างกัน คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาครอบครัวสู่ชุมชน
2. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นการแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกครอบครัว
3. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ใช้เงินเป็นตัวนำ ส่วนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นตัวสร้างกิจกรรม
4. คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มาจากตัวแทนของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของครัวเรือนยากจนแต่คณะกรรมการกลุ่มอาชีพของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นองค์กรของชาวบ้านที่รวมตัวกันแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจชุมชน
5. กิจกรรมโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน เน้น 5 เรื่อง คือ อุตสาหกรรมในครัวเรือนอาชีพการเกษตร อาชีพช่าง อาชีพบริการ อาชีพหัตถกรรม แต่โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นผลิตภัณฑ์ชุมชน
6. กิจกรรมโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน วัดผลการพัฒนารายได้ที่เปลี่ยนแปลงเป็นหลักจาก 5,000 บาท เป็น 9,000 บาท เป็น 12,000 บาท เป็น 15,000 บาท และ เป็น 20,000 บาท โดยกำหนดให้ จปฐ. ข้อ 29 ปี 2540 เป็นตัวกำหนด วัดผลที่ 20,000 บาทแต่โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นในเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่การตลาดในประเทศและต่างประเทศ

7. นริธูรณานันท์ เจริญเร็ว (2547) ทำการศึกษาเรื่อง “ความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติกับผลทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเกิดจากการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบาย (2) ปัจจัยด้านการบริหารนโยบายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ และ (3) ความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับผลทางการเมือง

8. พิสุทธิ อังจันทร์เพ็ญ (2549) ทำการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบทางการเมืองจากนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพลห่วยใต้ดิน ศึกษากรณี เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า เจ้ามือห่วยรายใหญ่ รายย่อย คนเดินโผย และตำรวจที่เกี่ยวข้อง ขาดรายได้ภายหลังที่มีการปราบปรามผู้มีอิทธิพลห่วยใต้ดินของรัฐบาล นอกจากนี้ยังทำให้เจ้ามือห่วยส่วนใหญ่หยุดกิจการขายห่วยชั่วคราวเพราะเกรงกลัวการถูกจับกุมและการถูกยึดทรัพย์ เจ้ามือห่วยอีกส่วนหนึ่งยังคงขายห่วยต่อไปโดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมระหว่างเจ้ามือห่วยกับตำรวจ ผู้ทำหน้าที่ปราบปรามแต่เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ. 2546 เจ้ามือห่วยรายใหญ่และรายย่อยยังคงเลือกพรรครัฐบาลทั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ เพราะผู้สมัคร ส.ส. ของพรรครัฐบาลและเจ้ามือห่วยใต้ดินต่างก็สนิทสนม เอื้อประโยชน์ และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ส่วนคนเดินโผยและตำรวจที่เกี่ยวข้องไม่เลือกพรรครัฐบาลทั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อเพราะบุคคลกลุ่มนี้ไม่สนิทสนมหรือมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับผู้สมัคร ส.ส. ของพรรครัฐบาล การปราบปรามห่วยใต้ดินของรัฐบาลทำให้คนเดินโผยและตำรวจขาดรายได้

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน รัฐบาลควรแก้ไขกฎหมายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถขายห่วยบนดินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย พร้อม ๆ กับบรรดาระงับประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก การเล่นการพนันห่วยใต้ดิน รวมทั้งแก้กฎหมายให้สามารถยึดทรัพย์เจ้ามือห่วยใต้ดินเพื่อให้ห่วยใต้ดินหมดไปอย่างถาวรและเพื่อให้ได้เข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของห่วยใต้ดินที่มีต่อระบบการเมืองอย่างครบถ้วนควรส่งเสริมการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองของห่วยใต้ดิน

9. กะเนิงนิจ ดวงจิตร (2541) ทำการศึกษาเรื่อง “การเมืองในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีนโยบายกำลังคน” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายกำลังคนไปปฏิบัติแต่อย่างใด แต่ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกำลังคนไปปฏิบัติ คือ การนำนโยบายกำลังคนไปปฏิบัติเกิดแรงดันจากหน่วยงานราชการทั้งสี่กระทรวง โดยอ้างภารกิจที่มีต่อประชาชนและการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลเป็นเหตุผลเพื่อคงไว้ซึ่งกำลังคนของหน่วยงานตน รวมทั้งการปฏิบัตินโยบายยังขาด

ความร่วมมือจากข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำเพราะต่างมีผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน
ต่อการขยายตัวของกำลังคน จึงทำให้การนำนโยบายกำลังคนไปปฏิบัติยังไม่ประสบผลสำเร็จ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวม แนวความคิดข้อมูลต่างๆ ทางเอกสาร ตำรา รายงานการศึกษาวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อ บรรยายถึงวิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัด กาฬสินธุ์ และผลกระทบ ตลอดจนเพื่อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้องในการที่จะนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. การวิจัยภาคสนาม (field Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Interview Schedule) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ (1) กลุ่มนักรการเมือง จำนวน 9 คน (2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 9 คน (3) นักวิชาการ, องค์กรพัฒนาเอกชน และสื่อสารมวลชน ท้องถิ่น จำนวน 6 คน (4) องค์กรภาคประชาชน จำนวน 6 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักรการเมือง

นายกเทศมนตรีตำบลสมเด็จ	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสมเด็จ	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ม่น	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาล	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย	จำนวน 1 คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำหัวหิ้ว	จำนวน 1 คน

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผาเสวย	จำนวน 1 คน
รวมกลุ่มที่ 1	จำนวน 9 คน
กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์	
นายอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
พัฒนาการอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
เกษตรอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
สาธารณสุขอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
ท้องถิ่นอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
วัฒนธรรมอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม	จำนวน 1 คน
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน 1 คน
นักพัฒนาชุมชน	จำนวน 1 คน
รวมกลุ่มที่ 2	จำนวน 9 คน
กลุ่มที่ 3 นักวิชาการ, องค์กรเอกชน และสื่อสารมวลชนท้องถิ่น	
นักวิชาการพัฒนาชุมชน	จำนวน 2 คน
องค์กรพัฒนาเอกชน	จำนวน 2 คน
สื่อสารมวลชนท้องถิ่น	จำนวน 2 คน
รวมกลุ่มที่ 3	จำนวน 6 คน
กลุ่มที่ 4 องค์กรภาคประชาชน	
ประธานประชาคมอำเภอ	จำนวน 1 คน
ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับอำเภอ	จำนวน 1 คน
ประธานเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร	จำนวน 1 คน
ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ	จำนวน 1 คน
ประธานกลุ่มอาชีพ	จำนวน 1 คน
ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ	จำนวน 1 คน
รวมกลุ่มที่ 4	จำนวน 6 คน
รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน	

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง กำหนดประเด็นในแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจง โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแต่ละประเภทมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน 30 คน กำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แหล่งข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เอกสารการจัดเวทีประชาคม เอกสารการคัดสรรผลิตภัณฑ์ หนังสือพิมพ์พัฒนาหมู่บ้าน แหล่งข้อมูลในการสืบค้นจากสำนักงานเลขานุการ นคผ.อำเภอ สำนักงานเลขานุการ นคผ.จังหวัด และรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร จากการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องจัดระบบให้เข้ากับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร โดยจะนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายถึงวิธีการ ผลกระทบ และข้อเสนอแนะในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การนำนโยบายมาปฏิบัติ เป็นการดำเนินการหลังนโยบายสาธารณะผ่านความเห็นชอบจากผู้กำหนดนโยบาย ผู้เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการนำนโยบายสาธารณะมาแปลงเป็นแผน (Plan) แผนงาน (Program) หรือโครงการ (Project) สู่การปฏิบัติ และดำเนินการ (ธ โสธร ผู้ทองคำ 2546 : 249) เพื่อให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมและบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้มีนโยบายในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากอำเภอสมเด็จมีลักษณะภูมิศาสตร์และทรัพยากรในท้องถิ่นผนวกกับภูมิปัญญาความรู้ความชำนาญของประชาชนในอำเภอสมเด็จที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอสมเด็จเน้นการดำเนินงานที่มุ่งสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยไม่ใช้เงินเป็นปัจจัยสนับสนุนแต่จะดำเนินงานสนับสนุนเทคนิคและวิชาการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการผลิตการตลาด การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยต่อเนื่องจริงจังอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

จะเห็นได้ว่าวิธีการนำนโยบายหนึ่ง ๆ ไปปฏิบัตินั้นมิได้เป็นผลสำเร็จเพียงวิธีการเดียวหรือขั้นตอนเดียว หรือ โดยองค์กรเดียว การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลในฐานะหน่วยงานบริหารสูงสุดของประเทศทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และมอบหมายลงมาให้หน่วยงานระดับล่างรับไปปฏิบัติ ซึ่งในที่นี้ก็คือกระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานระดับล่างสุดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัตินโยบายนี้โดยตรง

คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จะเป็นผู้แปลงนโยบายให้ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อที่จะทำ
ให้นโยบายมีผลเป็นรูปธรรม และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายให้มากที่สุด

การศึกษาวิจัยเรื่องการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา
อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาวิธีการ ผลกระทบต่าง ๆ และสุดท้ายเพื่อ
เสนอแนะ การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ซึ่งภาพรวมของวิธีการในการปฏิบัติ
ตามนโยบายจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแต่ละวิธีการที่มีผลต่อความสำเร็จของนโยบาย โดย
ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์

4.2 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

4.3 เสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์

4.1 วิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์

วิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์ เกิดจากแรงผลักดัน การสนับสนุน และการมีส่วนร่วมของกลุ่มข้าราชการ ฝ่ายการเมือง
และภาคประชาสังคม ซึ่งมีผลการดำเนินตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ขั้นตอนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้มีการจัดกลไก
ขั้นตอนการบริหารงานตามนโยบายไว้อย่างชัดเจน ในการปฏิบัติงานของส่วนต่าง ๆ อย่างเป็น
ขั้นตอน จากข้อมูลการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่ง
ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสองประการประกอบด้วย ระดับนโยบายของรัฐบาล
และระดับปฏิบัติก็คือ ระดับอำเภอ ดังนี้

1) ระดับนโยบายของรัฐบาล

นโยบายของรัฐบาลนี้ในทางปฏิบัติก็คือ ทางเลือกที่รัฐบาลกำหนดขึ้น
เพื่อแก้ไขปัญหา บรรเทาปัญหา หรือป้องกันปัญหาต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ของรัฐบาล พอล เบอร์แมน
(วรเดช จันทรศร 2548 : 27) ได้แยกการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอน
ในระดับมหภาค และขั้นตอนในระดับจุลภาค เพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องยากเนื่องจาก

การปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการระดับล่างซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐและอยู่นอกเหนือการควบคุมจากรัฐ หน่วยงานระดับล่างจึงมีอิสระในการดำเนินงานของตนเอง ดังนั้น การนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติจึงต้องอาศัย หน่วยงานระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกับรัฐบาลมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนแปรรูปภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรายได้ที่ยั่งยืน โดยให้แต่ละตำบลคัดเลือกผลิตภัณฑ์เด่นขึ้นมาเพื่อนำมาพัฒนามูลค่า และได้สั่งการให้กระทรวงต่าง ๆ ดำเนินการตามภาระหน้าที่ เช่น กระทรวงมหาดไทย สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดทำข้อมูลและคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของแต่ละจังหวัด กระทรวงอุตสาหกรรมกับกระทรวงพาณิชย์จัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งในด้านการผลิตและการออกแบบ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ยังต้องทำการศึกษาการจัดตั้ง Thailand Plaza เพื่อเป็นช่องทางในการวางจำหน่ายสินค้าจากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นโยบายของรัฐบาลในขั้นตอนแรกนี้เป็นขั้นตอนการเปิดตัวของแนวคิดหลักการ ปรัชญา “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนช่วยสร้างกระแสประชาสัมพันธ์โครงการ ทำความเข้าใจระหว่างฝ่ายราชการ ประชาชน เอกชน แลกเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลและการมอบหมายงานโดยนายกรัฐมนตรีให้หน่วยงานระดับล่างนำไปปฏิบัติ ในขั้นตอนการบริหารงานของรัฐบาลได้มีการจัดกลไกในการดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะมีคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนนโยบายและจัดทำแผนดำเนินการเพื่อให้เกิดบูรณาการในการจัดทำแผนงานและงบประมาณของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งปฏิบัติหน้าที่ตามคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้มีคำสั่งคณะกรรมการ 9 คณะก็คือ คณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานและงบประมาณ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการผลิต คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการตลาด คณะอนุกรรมการวิจัย พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และพัฒนาเทคโนโลยี คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการวิเทศสัมพันธ์ และคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัด/อำเภอ ซึ่งแต่ละชุดจะมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับอำเภอ

หน่วยงานระดับล่างที่ต้องทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติในขั้นตอนนี้เป็นเรื่องยาก อาจจะมีปัญหาหรือว่าอุปสรรคเกิดขึ้นมากมาย แต่หน่วยงานหลักก็คือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ นักการเมืองทุกระดับ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องปฏิบัติภารกิจในขั้นตอนนี้คือ ให้การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ด้วยการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยทำหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนกิจกรรมและงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามกรอบที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดและเมื่อดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้จังหวัดทราบตามขั้นตอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ ซึ่งจะอยู่ในรูปคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ยังต้องดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ โครงการ จัดทำประชาคมระดับอำเภอและภาคประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมด้านการตลาด และทำหน้าที่ติดตาม/ประเมินผล ซึ่งขั้นตอนวิธีการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีของเฮ็คเคอร์ค (กล้า ทองขาว 2543 : 54) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ คือ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ระดับของความสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ (3) โครงสร้างของระบบองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพียงใด (4) รูปแบบวิธีทำงานโดยทั่วไปของหน่วยงานเหล่านั้น และ (5) เงื่อนไขความมีประสิทธิภาพในการสื่อสารความหมาย และมีข้อมูลที่สนับสนุนกล่าวข้างต้น ดังนี้

(1) ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์โครงการ/กำหนดแผนงาน

การประชาสัมพันธ์การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ จะประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะส่งเป็นหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ส่วนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบก็จะแจ้งไปยังสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสารและแจ้งขอความร่วมมือไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ช่วยประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ บำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...จากที่รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้จัดให้มีนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จในฐานะสำนักงานเลขานุการ นคผ.อำเภอ ก็ได้ดำเนินงานตาม

นโยบายตามที่รับมอบหมายจากรัฐบาล และจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งในขั้นตอนแรกก็ได้จัดประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ทุกส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อทำความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ปรัชญาของนโยบาย เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน เมื่อทุกส่วนที่เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจึงได้จัดทำคำสั่งคณะกรรมการ นคส.อำเภอ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของนโยบาย โดยมีนายอำเภอสมเด็จเป็นประธานคณะกรรมการฯ สำหรับการประชาสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล ก็ใช้วิธีการเดียวกัน โดยทำหนังสือประชาสัมพันธ์แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ได้ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มอาชีพในการปกครองของตนได้ทราบเพื่อเข้าร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงจากคณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ในการดำเนินงานตามนโยบายในช่วงแรก ๆ ก็มีกลุ่มอาชีพเข้าร่วมโครงการประมาณ 20 กลุ่มและจำนวนกลุ่มอาชีพก็เพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงปัจจุบันมีประมาณ 50 กลุ่ม แต่ตัวเลขไม่แน่นอนเพราะบางกลุ่มมีกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง...” และยังสอดคล้องกับวิวัฒนา ไสยวิจิตร (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...ในขั้นตอนการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็มีการประชาสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับชาติ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ก็คือ สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์ ระดับจังหวัด ก็จะเป็นประชาสัมพันธ์จังหวัดรับผิดชอบ และระดับอำเภอก็เป็นสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอรับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละระดับก็มีแนวทางที่แตกต่างกัน แต่ก็มีเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุก ๆ กลุ่มว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน อำเภอสมเด็จในฐานะผู้ปฏิบัติตามนโยบายในพื้นที่ต้องสร้างความชัดเจนให้กลุ่มเป้าหมาย เพราะว่าทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ส่วนราชการ เอกชน ภาคประชาชน กลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ ต้องร่วมกันในการวางแผนและจัดทำโครงการ การดำเนินงานตามนโยบายทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ “พหุภาคี” เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินงานตามนโยบายในพื้นที่เกิดความขัดแย้ง...”

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ระดับชาติ หน้าที่การประชาสัมพันธ์จะเป็นของสำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์ ส่วนระดับการปฏิบัติหน้าที่ประชาสัมพันธ์จะเป็นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งการประชาสัมพันธ์จะใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น ชี้แจงในที่ประชุม ใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวและการแจ้งประสานขอความร่วมมือกับฝ่ายปกครองท้องถิ่น คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและลดกระแสความขัดแย้งในพื้นที่

(2) ขั้นตอนการกำหนดผลิตภัณฑ์

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดมาจากชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์ เพื่อมาคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น โดยการใช้เวทีประชาคมตำบล เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการสร้างการยอมรับของชุมชนเป็น (Brand name) ของท้องถิ่น การรวมกลุ่มประชาคม เป็นกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนความหลากหลายที่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งในส่วนของอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็เช่นเดียวกัน ได้นำการจัดเวทีประชาคมมาใช้ในขั้นตอนการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เด่น ๆ ของแต่ละตำบล เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เสนอแนวคิดอย่างอิสระปราศจากการครอบงำของผู้มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย

บทบาทของประชาสังคมเป็นสังคมที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดให้มีหรือหมายถึง ส่วนของสังคมที่มีใช้ภาครัฐ ซึ่งดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย และมีใช้ภาครัฐกิจ ซึ่งดำเนินงานโดยมุ่งหวังกำไร เนื่องจากกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างการพัฒนาจากภายใน ดังนั้นแทนที่จะเป็นการชี้นำโดยภาครัฐ กระบวนการนี้เป็นการคิดและกระทำจากล่างสู่บน โดยประชาชนมีส่วนร่วม ราชการเป็นเพียงผู้คอยติดตาม การขับเคลื่อนเพื่อสรุปเป็นรายงานแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ของ สุนทร อุดมรัตน์ (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "... ในขั้นตอนการกำหนดผลิตภัณฑ์หรือการค้นหาผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลเพื่อจัดลำดับผลิตภัณฑ์ของแต่ละตำบล ซึ่งจะใช้วิธีการจัดเวทีประชาคมด้วยการผึกกำลังของทุกฝ่ายอย่างหลากหลายในหมู่บ้าน/ตำบล มีกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ทั้งที่จัดตั้งโดยภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มทางวัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน/ตำบล ทุกคนที่เข้าร่วมเวทีประชาคมมีสิทธิที่จะเสนอความคิดเห็นเท่าเทียมกัน เพราะการจัดเวทีประชาคมเป็นการสร้างความเป็นประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชน การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของตำบลจะพิจารณาคัดเลือกให้เหลือผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นเพียง หนึ่งเดียวเท่านั้น..." ซึ่งยังสอดคล้องกับรัชชัช ไตรทิพย์ (สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การจัดเวทีประชาคมเป็นวิธีการเพื่อขจัดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมของชุมชน การคัดเลือกผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลจึงต้องใช้การจัดเวทีประชาคมเป็นเครื่องมือในการเลือกสรรผลิตภัณฑ์ของตำบลให้เหลือเพียงผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นสัญลักษณ์ของตำบลเพียงหนึ่งผลิตภัณฑ์เท่านั้น ซึ่งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จะต้องเลือกผู้นำที่จะทำหน้าที่ในการจัดเวทีประชาคมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยปราศจากความขัดแย้งของคนในชุมชน..." และยังสอดคล้องกับภูมิใจ นิยมบุญ (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ที่

กล่าวว่า "...การกำหนดผลิตภัณฑ์โดยการวัดเวทีประชาคม จะเป็นหน้าที่ของประชาชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในตำบลเท่านั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เกษตรตำบล สาธารณสุขตำบล หรือส่วนราชการอื่น ๆ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนแนะนำคอยช่วยเหลือเท่านั้น เพื่อให้การจัดเวทีประชาคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เมื่อการจัดเวทีประชาคมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของตำบลเสร็จสิ้น ทุกกลุ่มทุกฝ่ายในตำบลมีมติเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกัน ประชาคมตำบลก็ดำเนินการส่งรายชื่อให้คณะกรรมการ นตผ.อำเภอ ในส่วนของประชาคมตำบลก็ถือว่าหมดหน้าที่ ในลำดับขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นหน้าที่ของอำเภอ จังหวัดและระดับชาติเมื่อคณะกรรมการ กอ.นตผ.ประกาศขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารจะเห็นได้ว่า ในขั้นตอนการกำหนดผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลจะใช้วิธีการจัดเวทีประชาคม ซึ่งเป็นการรวมตัวของประชาชน กลุ่มองค์กรและภาคประชาสังคมในตำบลให้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เด่น ๆ เพื่อเป็นตัวแทนของผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดในตำบล ซึ่งประชาชน กลุ่มองค์กรและภาคประชาสังคมในพื้นที่แต่ละตำบลจะให้ความสำคัญและเข้าร่วมในการจัดเวทีประชาคมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์มาโดยตลอด เพราะทุกคนตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐจะคอยให้การสนับสนุน แนะนำในการจัดเวทีประชาคมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(3) ขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์

การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ด้วยการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน จนถึงขั้นได้รับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดของแต่ละมาตรฐานผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่งสัญญา อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวว่า "...ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการจัดเวทีประชาคมตำบลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นับได้ว่ามีมาตรฐานระดับหนึ่ง แต่ผลิตภัณฑ์ทุกตัวจะต้องมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน อย. หรือผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าต้องได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนออกให้โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ในขั้นตอนพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้เจ้าหน้าที่ทุกส่วนต้องมีการประสานงานให้สอดคล้องกันเพื่อผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ของทุกตำบลให้ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ได้..." ส่วนสินวน วิชาระ โภช (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า "...การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมากเพราะว่าถ้าหากผลิตภัณฑ์ของตำบลไหนได้รับการรับรองมาตรฐานก็จะเป็นที่ต้องการของตลาด เพราะหากสินค้าชุมชนไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากลูกค้า ผู้สินค้าที่ผลิตโดยโรงงานไม่ได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนต้องมีความรู้และชัดเจนในขั้นตอนนี้มากพอสมควร เพราะกลุ่ม

อาชีพอาจจะไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้วยซึ่งต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่คอยให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี...” ซึ่งสอดคล้องกับอำเภอไสยาจัญญ (สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การพัฒนาผลิตภัณฑ์อีกแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนก็คือการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในส่วนนี้รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณมหาศาลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ กว่า 20 หน่วยงาน เพื่อเร่งสนับสนุนให้สินค้าชุมชนได้มีการพัฒนาให้ได้ระดับ 3-5 ดาว เป็นหลักเพื่อพัฒนาให้เป็นสินค้าที่สามารถส่งออกไปขายต่างประเทศได้...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นว่าหลังจากขั้นตอนการกำหนดผลิตภัณฑ์โดยการจัดเวทีประชาคมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เป็นสุดยอดของตำบลเป็นที่เรียบร้อยแล้วต้องนำผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลเข้าสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ส่วนขั้นตอนนี้ต้องมีงบประมาณในการดำเนินงานเพราะการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งกลุ่มอาชีพที่มีผลิตภัณฑ์เด่นที่ได้รับการคัดเลือกต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณ คงจะไม่ปฏิเสธในการสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มอาชีพที่จะเป็นฐานสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

(4) ขั้นตอนการขยายตลาด

การตลาดเป็นกระบวนการทำงานที่ว่าด้วยการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ การตั้งราคา การส่งเสริมการขาย การจัดจำหน่ายสินค้า และการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าตามเวลาที่ต้องการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสนองต่อความพึงพอใจของลูกค้าและไปถึงมือผู้บริโภคในเวลาที่ต้องการ ส่วนการตลาดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทุกกลุ่มและเป็นแนวคิดหลักที่มารองรับกิจกรรมสำคัญของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการเพิ่มมูลค่าคุณภาพของสินค้าให้เหมาะสมกับผู้บริโภค โดยมีรูปแบบและวิธีการทำงานที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อให้สามารถสื่อสารถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกชกร โยธาภักดี (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวว่า “...ขั้นตอนการขยายตลาดของกลุ่มอาชีพ เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งฝ่ายราชการ การเมือง และท้องถิ่นเอง เพราะว่าถ้าขาดการสนับสนุนจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การกระจายสินค้าของกลุ่มอาชีพย่อมเกิดปัญหาแน่นอน เช่น ในส่วนของราชการก็จะส่งเสริมจัดให้มีงานแสดงสินค้า จัดประกวดผลิตภัณฑ์ หรือร่วมกับชุมชนในการวางแผนการจำหน่ายสินค้า ฝ่ายการเมืองก็จะเป็ฝ่ายให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ซึ่งในส่วนนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะมีบทบาทในการประสานงานกับกลุ่มอาชีพเพื่อให้

กลุ่มอาชีพจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ในการนำไปจำหน่ายในที่สถานที่ต่าง ๆ...” และสนธิ มาวัน (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “...การขยายตลาดตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยรัฐบาลจัดให้มีงานมหกรรมจำหน่ายสินค้าที่อิมแพ็คเมืองทองธานี กลุ่มที่มีสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานก็จะนำสินค้าไปจำหน่ายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเช่าสถานที่หรือการขยายตลาดโดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจัดทำเว็บไซต์ส่งเสริมการขายทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งกลุ่มอาชีพที่ขอต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนด้วย...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นว่าการขยายตลาดเป็นขั้นตอนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน และที่สำคัญคือรัฐบาลจะให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้เป็นอย่างมาก เพราะการส่งเสริมการตลาด ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะแสดงถึงศักยภาพและความสำเร็จของนโยบาย ว่ารัฐบาลสามารถสร้างกระแสความนิยมต่อสินค้าชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยได้ในระดับไหน

(5) ขั้นตอนการติดตาม/ประเมินผล

การประเมินโครงการ เป็นการดำเนินงานขั้นสุดท้ายของการดำเนินงานตามโครงการเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือว่ามีสิ่งใดที่ต้องแก้ไขหรือไม่ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องมีการประเมินผลหลังจากการดำเนินการเสร็จสิ้น

การติดตามประเมินผล เป็นการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลตามนโยบายว่ามีผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จะประเมินโดยกลุ่มบุคคลภายนอกหลังจากประเมินผลเสร็จสิ้น ก็ต้องนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงาน (กรมการพัฒนาชุมชน 2546 : 18) ซึ่งสุดใจ ราชมณเฑียร (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า “...การประเมินผลโครงการ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำโครงการ เพราะว่าการประเมินผลจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่าโครงการนั้นสำเร็จหรือล้มเหลว ในส่วนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ การประเมินผลจะมีหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากนายกรัฐมนตรี ทำการวิเคราะห์ติดตามเพื่อประเมินผลความสำเร็จ/ล้มเหลว เสนอโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี งบประมาณโครงการขึ้นอยู่กับผลจากการประเมิน ในส่วนของอำเภอสมเด็จการประเมินผลจะประเมินผลจากความสำเร็จของโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่แล้วรายงานให้จังหวัดทราบ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะจัดทำเป็นบางช่วงเท่านั้น แต่ที่สำคัญนโยบายของรัฐบาลจะถูกประเมินผลโดยกลุ่มผลประโยชน์ แต่จะไม่เป็นทางการ...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นว่าในขั้นตอนการติดตามและประเมินผลนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญและต้องดำเนินการหลังจากได้ดำเนินงานตามนโยบายเสร็จสิ้น

แล้ว เพราะผลจากการประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้ว่านโยบายที่ดำเนินงานไปแล้ว เกิดผลประ โยชน์ต่อ ส่วนรวมหรือไม่และมีสิ่งไหนที่ต้องนำมาแก้ไขปรับปรุง แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตาม ขั้นตอน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่ง คำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จจะดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนอย่างชัดเจน ซึ่งในขั้นตอน แรกจะเริ่มจากการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ เจ้าหน้าที่รัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน กลุ่มนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในพื้นที่ ขั้นตอน ที่สองจะเป็นขั้นตอนการกำหนดผลิตภัณฑ์โดยใช้กระบวนการจัดเวทีประชาคม ซึ่งเป็นการ ดำเนินงานโดยกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันคัดเลือกผลิตภัณฑ์ ของตำบลให้มีเพียงผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ในขั้นตอนนี้ในส่วนราชการจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนในการจัดเวทีประชาคมเท่านั้น ส่วนแกนนำสำคัญที่ทำหน้าที่ ในการจัดเวทีประชาคมจะเป็นผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กร กลุ่มอาชีพที่อยู่ในพื้นที่และประชาชนที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่สามเป็นขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งทุกฝ่ายก็ต้องมีส่วนร่วมในการ ผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการ พัฒนาเป็นที่ต้องการของตลาด ขั้นตอนที่สี่ขั้นตอนการขยายตลาดเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ซึ่งทุก ๆ ฝ่ายต้องให้ความร่วมมือสนับสนุนเพื่อให้สินค้าที่ผลิตออกมาได้มีตลาดรองรับ โดยมีการ บริหารจัดการการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถ้าหากการ ปฏิบัติงานขั้นตอนนี้ล้มเหลวนโยบายนี้ยากที่จะประสบผลสำเร็จ ส่วนขั้นตอนสุดท้ายในการ ดำเนินงานตามนโยบายใดต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จ ล้มเหลว ของนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการรายงานผลตรงต่อนายกรัฐมนตรีผู้ที่มีอำนาจในการกำหนด นโยบาย ในส่วนของอำเภอสมเด็จมีการประเมินผลเป็นบาง โครงการเท่านั้นเพื่อรายงานให้จังหวัด ได้ทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามนโยบาย เพราะบาง โครงการยังไม่สามารถประเมินผล ความสำเร็จของโครงการได้ นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะถูกประเมินผล โดยกลุ่มผลประโยชน์ว่านโยบายของรัฐบาลเป็นที่พึงพอใจของประชาชนหรือไม่

4.1.2 วิธีการในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ถูกกำหนดโดยองค์กรบริหารสูงสุด คือ รัฐบาล ซึ่งได้มอบหมายให้หลายหน่วยงานรับผิดชอบตามภารกิจเดิมที่ได้ปฏิบัติเป็นงานประจำ ส่วนการปฏิบัติตามนโยบายซึ่งมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบาย แปรเปลี่ยนไปหรือผิดจากวัตถุประสงค์ของนโยบายจึงต้องมีการกำหนดวิธีการนำนโยบายไป

ปฏิบัติให้ชัดเจน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับอำเภอได้มีวิธีการในการบริหารการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติถือว่าประสบผลสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งวิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ มีรายละเอียดดังนี้

1) การวางแผน (Planning)

การวางแผนงานเป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง และจะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกในการดำเนินงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะงานนั้นจะเป็นการบริหารงานของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม ซึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้าหากการดำเนินงานใด ๆ ขาดการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าโอกาสที่งานจะประสบผลสำเร็จก็มีน้อย การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ก็เช่นเดียวกัน จะให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการดำเนินงานเป็นขั้นตอนแรกเพราะทำให้การปฏิบัติงานตามนโยบายถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์และที่สำคัญต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรเอกชน ประชาชน รวมทั้งฝ่ายการเมืองด้วย ในการจัดทำแผน เพื่อให้การจัดทำแผนงานนำไปสู่การปฏิบัติมีความเป็นรูปธรรมชัดเจนบรรลุเป้าหมาย ดังเช่น ฐ โสธร ตู๋ทองคำ (2546 : 251) ได้กล่าวว่า การวางแผน คือ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะกับแผนงานและโครงการเพื่อผลอย่างเป็นรูปธรรมอันมีที่มาจากความสลับซับซ้อน กว้าง ของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ต้องจัดรูปให้กระชับ ซึ่งในเรื่องการวางแผนจะกล่าวถึงประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) ความชัดเจนในการวางแผน

ความชัดเจนในการวางแผน คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ทิศทาง กำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำแผนไปปฏิบัติไม่เกิดความขัดแย้งในขณะดำเนินงานตามแผน ซึ่งจากการศึกษาปัจจัยเชื่อมโยงระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (วรเดช จันทรศร 2527 : 535) ด้านตัวแบบที่ชี้หลักเหตุผล พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติที่เน้นการสร้างประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ตัวแบบนี้ถือฐานคติที่ว่าโครงการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และภารกิจที่ชัดเจนมีการมอบหมายการงานและกำหนดมาตรฐานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การมีระบบวัดผลการปฏิบัติงานตลอดจนระบบให้ทุนให้โทษที่เป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ บำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จหน่วยงานที่เป็นหน่วยปฏิบัติการจริง ๆ ก็คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งภารกิจในระดับอำเภอจะต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทยและของกรมการพัฒนาชุมชนเพื่อแปลง

เป็นแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จเมื่อนำเอา นโยบายไปปฏิบัติจริง นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากการปฏิบัติที่ผ่านมาแผนงานตาม นโยบายถือได้ว่ามีความชัดเจนในระดับหนึ่ง แต่ขาดความต่อเนื่องเพราะขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น แผนงานโครงการด้านการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ในปีงบประมาณ 2550 จะไม่มี ทำให้การดำเนินงานตามนโยบายขาดการต่อเนื่องทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสับสน และไม่มั่นใจในนโยบาย เพราะการจัดทำแผนงานในระดับอำเภอต้องจัดทำให้ สอดคล้องกับระดับจังหวัด และระดับชาติ...” ซึ่งยังสอดคล้องกับรัชย์ ลีทรงศักดิ์ (สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การจัดทำแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ก็มีความชัดเจนในระดับหนึ่ง คือ มีรูปแบบการทำงานเป็นขั้นตอน แผนการดำเนินงานก็ลอกมาจากแผนยุทธศาสตร์เราจะไม่ออกนอกกรอบ เพราะฉะนั้นมันต้องมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้เมื่อมีการจัดสรรงบประมาณลงมาให้อำเภอดำเนินการ...” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุนทร อุณรัตน์ (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...แผนงานด้านโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ มีความชัดเจนเพราะในแต่ละปีงบประมาณก็จะมีการจัดทำแผน คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ แล้วก็จะกำหนดแผนงานหลักที่จะดำเนินการ มีเป้าหมาย มีตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ...”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การวางแผนจะต้องให้สอดคล้องกับแผนของจังหวัด และของชาติ แผนมีความชัดเจนในระดับหนึ่ง สามารถนำไปปฏิบัติได้ในบางครั้ง เพราะในแต่ละปีการจัดสรรงบประมาณจะไม่แน่นอนทำให้การดำเนินงานตามแผนขาดการต่อเนื่อง

(2) ความเป็นรูปธรรมของแผน

ความเป็นรูปธรรมของแผน ก็คือ แผนงานนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมีผลงานเป็นที่ประจักษ์สอดคล้องตรงกันกับวัตถุประสงค์ของแผนที่วางไว้ ซึ่งจากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านมากความเป็นรูปธรรมของแผนการดำเนินงานตามนโยบายสอดคล้องกับปราณี ศรีบ้านโพน (สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...นโยบายทุกนโยบายต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและโครงการหรือว่ากิจกรรมก่อน เพื่อเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้มีทิศทางที่แน่นอน ส่วนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เท่าที่ผ่านมาก็มีโครงการหลายอย่างที่ดำเนินการในพื้นที่ เพราะในส่วนสถานีวิทยุชุมชนก็มีส่วนสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายนี้มากพอสมควร เช่น โครงการการจัดจำหน่ายสินค้าในบิมน้ำบางจากที่ทางกลุ่มอาชีพ OTOP อำเภอสมเด็จนำไปฝากขาย โครงการคัดสรรสุดยอด

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย การจัดงานประกวดผ้าไหมประจำปี ซึ่งในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมา ล้วนมาจากการจัดทำแผนการดำเนินงานก็จะเห็นผลเป็นรูปธรรม...” ซึ่งยังสอดคล้องกับ เพชรสมร ภาพเสรี (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...ผมยอมรับว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีแผนงานที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้มากพอสมควรในอีกตำแหน่งที่ผมปฏิบัติหน้าที่อยู่คือเป็นประธานกลุ่มอาชีพเยาวชนทำกล้วยฉาบจำหน่ายภายในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากทางอำเภอให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งกิจกรรมนี้ก็เป็นแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ นคส.อำเภอ ส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพOTOPได้มีการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์สินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด...” และยังสอดคล้องกับ ปิติพงษ์ บัวไชยา (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...แผนการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นรูปธรรมชัดเจนดี เช่น การฝึกอบรมกลุ่มอาชีพ OTOP ก็จัดฝึกอบรมทุกปี การสนับสนุนให้กลุ่มนำสินค้าไปขายในสถานที่ต่าง ๆ ก็จัดทุกเทศกาลไม่ว่าจะเทศกาลปีใหม่หรือนำไปจำหน่ายที่เมืองทองธานีบ้าง งานกาชาดประจำปีก็นำไปขายทุกครั้งนี่ก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นรูปธรรมของแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของอำเภอสมเด็จ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม...”

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นรูปธรรมของแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ แผนงานที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาสังคม สามารถนำแผนไปปฏิบัติเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ในระดับหนึ่ง เป็นที่พึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะการจัดทำแผนเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำให้เป็นพลังผลักดันการนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้จริง

(3) การมีส่วนร่วมในการวางแผน

จุดเน้นหรือส่วนสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้อำนาจร่วมกับนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ซึ่งประเด็นหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์

สำหรับกรณีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการวางแผนถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญเพราะการที่ให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน ประชาชนหรือผู้ได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ได้แสดงความ

คิดเห็นในการวางแผน จะเป็นพื้นฐานในการลดความขัดแย้งเมื่อถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผน อีกทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกกำหนดแผนงานที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนกลุ่มเป้าหมายก็จะได้รับการตอบสนอง

วิลเลียม เอ็น ดัน (William N.Dunn อ้างใน ธโสธร ตู้ทองคำ 2546 : 250) ได้กล่าวไว้ว่าในทางปฏิบัติการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีบุคคลหรือองค์การหรือผู้มีส่วนได้เสีย อันหมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้เสียในนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อาทิ ประชาชน ประชาสังคม กลุ่มผลประโยชน์ จะเข้าร่วมในทุกขั้นตอน โดยการสนับสนุนหรือคัดค้าน ซึ่งในการวางแผนในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน เพราะทุกฝ่ายมองว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญต้องอาศัยพลังความคิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้แผนสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิยาม โยหาสิทธิ์ (สัมภาษณ์ 6 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การจัดทำแผนงานต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการบูรณาการวางแผนงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ทุกส่วนต้องประสานงานกัน และมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การจัดทำแผนงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกันจำเป็นอย่างยิ่งต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามนโยบายเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เห็นนโยบายบรรลุวัตถุประสงค์..." ซึ่งยังสอดคล้องกับแสวง ภูเด่นไสย (สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในแต่ละปีจะมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน และกลุ่มองค์กรไม่ว่าจะเป็น กลุ่มอาชีพ ีอที่อป ตัวแทนภาคเอกชน ภาคราชการและภาคประชาชนจะร่วมกันในการจัดทำแผนการดำเนินงาน ผมในฐานะตัวแทนกลุ่มองค์กรภาคประชาชนก็มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และเป็นพลังผลักดันให้โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอเข้าไปสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งก็เป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งที่เราเป็นตัวแทนของกลุ่มแล้วสามารถนำความต้องการของสมาชิกไปเสนอแล้วได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ..." และยังสอดคล้องกับ สุรพงษ์ ภูโถง (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การมีส่วนร่วมนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น นโยบายของรัฐบาลเกือบทุกนโยบายในปัจจุบัน ส่วนมากจะเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักโครงการหรือกิจกรรมที่จะนำไปดำเนินการในพื้นที่ต้องผ่านมติของประชาชนก่อนถึงจะดำเนินการได้เพื่อเป็นการลดความขัดแย้ง นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เท่าที่ผมทราบมาจะเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาเป็นเอกลักษณ์ของตำบลต้องผ่านการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนเสนอผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้วลงมติให้เหลือเพียงผลิตภัณฑ์เดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับจึงมีความจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานตามนโยบายเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในการดำเนินงานและตรงตามความต้องการของประชาชน...”

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน จะยึดกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมีการจัดเวทีประชาคมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการเปิดเวทีสาธารณะให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะตัวแทนภาคประชาชนจะมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพราะเงื่อนไขที่สำคัญในการเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทและมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินงานภายใต้้นโยบายนี้ อย่างปราศจากความขัดแย้งและเป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มพลังประชาสังคมที่สามารถนำความต้องการของกลุ่มมานำเสนอแล้วได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

(4) ผลประโยชน์ของผู้เข้าร่วมในการวางแผน

จากการมีส่วนร่วมในการวางแผนในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ย่อมนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนย่อมนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มที่เข้าร่วมในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ เฟื่องฟูฒ (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการวางแผนงานในระดับอำเภอซึ่งต้องจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับแผนงานของจังหวัด และส่วนกลาง ผู้ร่วมวางแผนก็จะนำความต้องการของกลุ่มมาบรรจุไว้ในแผน การวางแผนการดำเนินงานก็เพื่อผลประโยชน์ของอำเภอสมเด็จ และกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ...” ซึ่งยังสอดคล้องกับจวน นันทาย (สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การจัดทำแผนการดำเนินงานมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่าง ผู้ที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อาจจะมีบ้างที่จะนำเอาสิ่งที่ตัวเองหรือพวกพ้องต้องการนำมาบรรจุไว้ในแผนงานเพื่อรองรับงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะให้การสนับสนุน เพราะ โครงการหรือว่ากิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่ไม่นำมาบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงานถ้าได้มีการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานราชการให้ดำเนินการก็จะเป็นเรื่องยากที่จะดำเนินการได้ เพราะ โครงการหรือว่ากิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานราชการหรือว่าเอกชนก็ต้องมีแผนงานรองรับ มีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน ซึ่งผมคิดว่าน่าจะมีบ้างที่ผู้ร่วมจัดทำแผนจะนำเอาผลประโยชน์ที่ตัวเองและชุมชนต้องการมาบรรจุไว้ในแผน...” และยังสอดคล้องกับสินวน วิชาระโกษ (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวไว้ว่า “...จากการวางแผนการดำเนินงานตามนโยบาย

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านมาก็มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ร่วมกันในการจัดทำแผนการดำเนินงานแต่ละปี ซึ่งการจัดแผนก็จะมีบ้างที่แต่ละคนจะนำเสนอสิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชนตัวเองที่ตัวเองเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผน เพราะทุกคนที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนต่างก็มีข้อมูลความต้องการกันคนละอย่าง แต่การจัดทำแผนก็ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ และก็ต้องขึ้นอยู่กับงบประมาณที่หน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือว่าส่วนกลางที่จะให้การสนับสนุนด้วย ในบางครั้งแผนก็คือแผนไม่สามารถนำไปปฏิบัติก็มี...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะ ได้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันคือ การวางแผนมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมในการวางแผนนำเอาเอาความต้องการของหมู่บ้านชุมชนของตัวเองมาบรรจุไว้ในแผนงานเพื่อรองรับงบประมาณที่อาจจะได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าบางครั้งแผนจะมีความชัดเจนแค่ไหนก็ไม่สามารถนำไปปฏิบัติเพราะขาดการสนับสนุนงบประมาณ

(5) การแทรกแซงทางการเมืองในการจัดทำแผน

การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจากที่ผ่านมาในเรื่องการจัดแผนหรือจัดทำโครงการต่าง ๆ จะเป็นในลักษณะหน่วยงานภาครัฐคิดให้หรือคิดแทนประชาชน จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีการแทรกแซงทางการเมืองของนักการเมืองในการจัดทำโครงการเพื่อเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จะมีอยู่มากเพราะที่ผ่านมากลางความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเสนอโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนเองจะมีน้อยมาก ประชาชนและแกนนำประชาชนเคยได้รับการกระทำจากหน่วยงานรัฐ ภาคการเมือง ภาครัฐวิสาหกิจมากแล้ว จะมีวิธีการอย่างไรที่จะป้องกันแก้ไข ไม่ให้ประชาชนและแกนนำประชาชนได้รับการกระทำเหมือนที่ผ่านมามาก นโยบายนี้อย่างหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อาจจะเป็นนโยบายหนึ่งที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพราะเป็นนโยบายที่ต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฟูมฟักประชาชนให้สู้ชีวิตด้วยความทำทายนและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้โดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน มีหน่วยงานภาครัฐเป็นที่เล็งคอยชี้แนะแนวทาง ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ชัย อริสาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “... ในการจัดแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะมีหลายภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน รวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับอำเภอ ด้วย แต่นักการเมืองทุกคนก็ยึดคติเสียงข้างมากในการจัดทำแผน จะไม่แทรกแซงหรือพยายามแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือพื้นที่ของตนเอง เพราะการจัดแผนจะมีตัวแทนองค์กรประชาชนทุกตำบลเข้าร่วมด้วยทำให้การจัดทำแผนเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก...”และยังสอดคล้องกับอำนาจ การถัก (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าว

ว่า “...การแทรกแซงทางการเมืองในการจัดทำแผนตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะเป็นไปได้ยากมาก เพราะทุกภาคส่วนทราบดีว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ งบประมาณในด้านการลงทุนจะไม่มีจะมีงบประมาณที่รัฐบาลสนับสนุนเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายเท่านั้นและการวางแผนจะยึดมติเสียงข้างมากของผู้เข้าร่วมในการวางแผนทำให้การแทรกแซงของนักการเมืองทำได้ยาก...”

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การจัดทำแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผน ข้าราชการการเมืองที่เป็นคณะอนุกรรมการฯ เข้าร่วมในการจัดทำแผนจะยึดมติเสียงส่วนใหญ่ในการจัดทำแผน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความโปร่งใสเป็นธรรมทำ จากพฤติกรรมนี้ของข้าราชการการเมืองอาจส่งผลให้ได้รับคะแนนนิยมมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อข้าราชการการเมืองในการรักษาและขยายฐานคะแนนเสียงของคนในการเลือกตั้งครั้งต่อไปและอีกแง่มุมหนึ่งการจัดทำแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเรื่องงบประมาณก็มีส่วน เพราะงบประมาณในการลงทุนตามนโยบายไม่มีทำให้ผู้หวังผลประโยชน์ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวในการจัดทำแผน

จากภาพรวมของการศึกษาในเรื่องการวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่นำมาปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จะเห็นได้ว่าการวางแผนจะมีความชัดเจนสอดคล้องกับแผนของจังหวัด และยุทธศาสตร์ของจังหวัดด้วย สามารถนำไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่จะชี้ถึงรายละเอียด บอกถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ และระยะเวลาที่จะดำเนินการตามแผนให้เสร็จสิ้นซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติได้ เพราะการวางแผนเกิดจากความคิดของหลาย ๆ ฝ่ายเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจของคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอสมเด็จ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ในการวางแผนตัวแทนกลุ่มองค์กรจะนำเอาความต้องการของสมาชิกมาบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน ไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผน หน่วยงานสูงสุดที่เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายก็ให้อิสระแก่หน่วยงานในระดับปฏิบัติในการวางแผนการดำเนินงาน ทุกคนมองเห็นศักยภาพของอำเภอสมเด็จว่ามีทรัพยากรอะไรบ้างที่จะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอสมเด็จนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ดังนี้

แผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ไอทีอป จัดทำแผนการดำเนินงานจะจัดทำเป็นห้วง

ระยะเวลา เช่น ปีงบประมาณ 2549-2553 และจะลงรายละเอียด แยกเป็นกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการผลิต จะส่งเสริมการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน พัฒนารูปแบบสินค้าโอท็อป จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล ยุทธศาสตร์การตลาด จะเน้นการหาจุดจำหน่ายและกระจายสินค้าและจัดกิจกรรมจำหน่ายสินค้าในเทศกาลต่าง ๆ ส่วนยุทธศาสตร์การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ จะสนับสนุนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพเครือข่ายการตลาดเครือข่ายเงินทุน และเครือข่ายอื่น ๆ ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ ยุทธศาสตร์นี้ จะใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์สินค้าโอท็อป หรือจัดทำแผ่นพับ ทำป้ายประชาสัมพันธ์บ้างตามความเหมาะสมแต่ละกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์โดยการสร้างกระแสนิยมไทย โดยการรณรงค์ให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชน แต่งกายชุดพื้นเมืองในวันสำคัญต่าง ๆ และยุทธศาสตร์การจัดตั้งหมู่บ้านโอท็อป ต้นแบบ ยุทธศาสตร์นี้จะกำหนดพื้นที่เป้าหมายของหมู่บ้านโอท็อป แล้วจะมีกิจกรรมการประกวดหมู่บ้านโอท็อป ต้นแบบ

2) การจัดการองค์การ (Organization)

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์การบริหารสูงสุด คือ รัฐบาลจะกำหนดนโยบายในการบริหารงานของตนเองออกมาแล้วจึงมอบหมายให้หน่วยงานราชการหน่วยใดหน่วยหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ก็มีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ในส่วนระดับปฏิบัติ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในฐานะเป็นสำนักงานเลขานุการตามคำสั่งคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ เพราะความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายที่ดีจะต้องมีหน่วยงานหรือองค์การที่มีศักยภาพดีเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติด้วยจึงจะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้

นโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะต้องอาศัยองค์การ หน่วยงาน หรือบุคคลในระดับต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ดำเนินนโยบายเพื่อให้นโยบายนั้นสามารถบรรลุเป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเหล่านี้มีความคาดหวังและมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่จำเป็นที่จะต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันหรือมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับใดระดับหนึ่งองค์การและผู้เกี่ยวข้องต่างก็จะมีบทบาทและอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้นน้อยต่างกันไป องค์การและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติ ก็จะมีหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ ผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย (วรเดช จันทรศร 2548 : 34)

(1) โครงสร้างองค์การ

การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะกระจายอำนาจการบริหารงานแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อช่วยเหลือการบริหารงาน

ของ กอ.นตผ. ให้มีประสิทธิภาพ ในแต่ละส่วนจะแบ่งคณะปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ และกำหนดกรอบภารกิจที่ต้องรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับกลาง ลักษณะการจัด โครงสร้างกลไกที่รับผิดชอบในการดำเนินงานแบบเป็นสายบังคับบัญชาควบคุมจากหน่วยงานส่วนบนลงสู่ผู้ปฏิบัติงานส่วนล่าง ซึ่งสอดคล้องกับสุดใจ ราชมนตรี (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "... ด้านโครงสร้างการนำนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ การดำเนินงานตามนโยบาย เริ่มจากระดับรัฐบาลกลาง ซึ่งประกอบไปด้วยกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการจัดประชาคมค้นหาผลิตภัณฑ์ ข้อมูลพื้นฐานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม คน และชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ก็มีหน้าที่ในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ และก็มีอีกหลายกระทรวงที่มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งจะสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่เดิมของแต่ละกระทรวงตามกฎหมายกำหนด และที่สำคัญแต่ละกระทรวงจะดำเนินงานตามนโยบายโดยยึดวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นสำคัญ..."

ส่วนสัญญา อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) กล่าวว่า "... โครงสร้างระดับชาติจะมีคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการฯ ระดับชาติจะมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทการดำเนินงาน "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" และหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย สำหรับโครงสร้างในระดับจังหวัด จะมีคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับจังหวัด (นตผ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ พัฒนาการจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ตัวแทนจากส่วนราชการระดับจังหวัดร่วมเป็นคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีลักษณะงานหรือหน้าที่รับผิดชอบตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นงานในลักษณะเดิมซึ่งแต่ละหน่วยงานดำเนินการอยู่แล้ว แต่การดำเนินงานตามนโยบายนี้จะเป็นการกระตุ้นให้แต่ละส่วนดำเนินงานให้ชัดเจนขึ้นมีผลงานที่เป็นรูปธรรมส่วนอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งคณะอนุกรรมการฯ จะมีหน้าที่ในการชี้แจงเผยแพร่ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดปรัชญา "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่รับมอบหมายจากคณะกรรมการอำนวยการฯ..."

นอกจากนี้ บำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า "... โครงสร้างในระดับอำเภอ จะมีคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับอำเภอ (นตผ. อำเภอ) ซึ่งจะประกอบไปด้วย ข้าราชการจากส่วนราชการระดับอำเภอ นักการเมืองท้องถิ่น ทั้งจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนองค์กรเอกชน และ

ตัวแทนองค์กรภาคประชาชน คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับอำเภอ จะมี นายอำเภอเป็นประธานอนุกรรมการ พัฒนาการอำเภอเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และจะมี พัฒนาการที่รับผิดชอบงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามคำสั่งของสำนักงานพัฒนา ชุมชนอำเภอ เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการซึ่งคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับอำเภอจะมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตาม วัตถุประสงค์ของนโยบาย...”

การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำนาจหน้าที่ ของคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ พอสรุปได้ คือ มีหน้าที่ชี้แจงทำความเข้าใจ ในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และ ประชาชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตลอดจนประสานการจัดทำประชาคมตำบล/หมู่บ้าน เพื่อ กัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของชุมชน ต้องบูรณาการแผนงานและงบประมาณของส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมสนับสนุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ ของผลิตภัณฑ์ และธุรกิจการตลาดในระดับอำเภอ และระหว่างอำเภอ จัดลำดับความสำคัญของ ผลิตภัณฑ์ กัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่น จัดระบบฐานข้อมูลเครือข่ายผู้ผลิตและประเภทผลิตภัณฑ์ของ อำเภอเมื่อดำเนินการเสร็จต้องส่งบัญชีผลิตภัณฑ์ให้ นตผ.จังหวัดและทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้ นตผ.จังหวัด ทราบทุกระยะ นอกเหนือจากที่กล่าวมายัง ต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจาก นตผ.จังหวัด

สำหรับ โครงสร้างองค์การในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จะเห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานของแต่ละ ระดับ มีการวางแนวทางหรือกรอบปฏิบัติให้แต่ละหน่วยงานรับทราบภาระหน้าที่ของตนเองอย่าง ชัดเจน สามารถรับผิดชอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมไม่ออกนอกขอบเขต หรือปฏิบัติเกินหน้าที่ ของตนเอง ทั้งนี้ได้อาศัยอำนาจตามคำสั่งจากประธานคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตามอำนาจที่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

(2) การบูรณาการการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

สำหรับการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มี หลายหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบในระดับจังหวัด/อำเภอ ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่ทุกหน่วยงานก็จะมีบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน เพราะ ทุกหน่วยงานมีจุดประสงค์และเป้าหมายเช่นเดียวกัน คือ ต้องการให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับ ผลประโยชน์สูงสุดหลุดพ้นจากภาวะความยากจน จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสุนทร อุดมรัตน์ (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “..นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามโครงสร้างการ

ทำงานก็มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างเกษตรอำเภอก็เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ก็มีภารกิจในส่วนสำนักงานเกษตรที่ต้องให้การส่งเสริมสนับสนุน คือ ในด้านการส่งเสริมการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตร แต่อย่างไรก็ต้องมีการประสานงานหรือว่ามีการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีบทบาทหรือว่าภารกิจตามนโยบายนี้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานสาธารณสุขที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้าน อย. หรือว่าสำนักงานอุตสาหกรรมที่มีภารกิจสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งตามนโยบายนี้ทุกหน่วยงานต้องมีการประสานการทำงานร่วมกัน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากภาคประชาชน และองค์กรเอกชนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ จะต้องทำงานร่วมกันแบบพหุภาคีนโยบายนี้ถึงจะบรรลุผลสำเร็จได้ ส่งผลให้ประชาชนพ้นจากวงจรความยากจนอย่างยั่งยืน...” และสอดคล้องกับวงษ์ ผาพรม (สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้กล่าวว่า “...การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ นตผ. อำเภอ ในรูปคณะกรรมการฯ ก็มีการบูรณาการทำงานในการทำงานร่วมกัน เช่น ในเรื่องงบประมาณเป็นที่ทราบกันดีว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในส่วนงบประมาณด้านการลงทุนจะไม่มี กลุ่มอาชีพโอท็อป กลุ่มไหนที่ไม่มีภาระคมทุนจากสมาชิก หรือผู้ยืมจากกองทุนที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ก็จะเขียนโครงการขอรับการอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งในการจะสนับสนุนงบประมาณทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องดูว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งหรือไม่ ถ้ากลุ่มไหนไม่เข้มแข็งก็ไม่สามารถที่สนับสนุนงบประมาณได้ กลุ่มอาชีพโอท็อป ที่จะให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลอุดหนุนงบประมาณต้องมีหนังสือรับรองกลุ่มจากทางสำนักงานเลขานุการ นตผ.อำเภอ รับรองมาว่าเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และเท่าที่ทราบต้องเป็นกลุ่มที่มีลักษณะที่เข้าเงื่อนไข ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยด้วย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงจะนำโครงการที่กลุ่มอาชีพขอรับการสนับสนุนมาพิจารณาให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ จะมีการบูรณาการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ซึ่งแต่ละส่วนจะมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่จุดหมายปลายทางในการทำงานร่วมกันแบบพหุภาคีก็เพื่อให้นโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์

(3) ความร่วมมือในการผลักดันนโยบายของข้าราชการการเมืองในพื้นที่

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการบูรณาการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ฝ่ายการเมือง และภาคประชาสังคม ความร่วมมือจากข้าราชการการเมืองในการผลักดันนโยบายนับว่ามีอิทธิพลต่อการนำนโยบายปฏิบัติ

กล่าวคือ บทบาทข้าราชการการเมืองในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมืองระดับไหนล้วนส่งผลให้นโยบายประสบความสำเร็จ ถ้าหากนโยบายไหนขาดการผลักดันจากฝ่ายข้าราชการการเมืองหากที่นโยบายนั้นจะดำเนินงานไปด้วยความราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับนิยาม โยหาสิทธิ์ (สัมภาษณ์ 6 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ข้าราชการการเมืองมีส่วนในการผลักดันนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นอย่างมาก เพราะนโยบายนี้เป็นนโยบายที่เกิดผลประโยชน์กับประชาชนโดยตรง ข้าราชการการเมืองย่อมให้ความสำคัญ เพราะต้องการสร้างความนิยมและสร้างการยอมรับกับประชาชน และกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการให้ความร่วมมือในการผลักดันนโยบายถือว่าเป็นกลไกในการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น เมื่อนโยบายประสบความสำเร็จประชาชนได้รับประโยชน์ ถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการสร้างผลงานของข้าราชการการเมืองในพื้นที่..." และ ยังสอดคล้องกับประยูร ฉายวงศ์ (สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เกิดจากความร่วมมือของผู้มีอำนาจในการผลักดันนโยบาย ข้าราชการการเมืองที่ให้ความสำคัญในการผลักดันนโยบาย อาจเป็นเพราะ โครงสร้างทางการเมืองและของหน่วยงานราชการที่นาน นโยบายไปปฏิบัติมีผลประโยชน์และความต้องการที่เกื้อกูลกัน..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าข้าราชการการเมืองมีส่วนสำคัญในการให้ความร่วมมือผลักดันนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เพราะการผลักดันนโยบายให้นโยบายประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้เมื่อข้าราชการการเมืองมีผลงานออกสู่สายตาประชาชนในสมัยที่ดำรงตำแหน่ง ย่อมเป็นผลประโยชน์ต่อการรักษาฐานคะแนนเสียงและขยายความนิยมเพื่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า โครงสร้างและกระบวนการทำงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เพราะผู้ปฏิบัติงานคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เช่น ข้าราชการการเมืองในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการสรรหางบประมาณก็ให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งได้มาตรฐานตามระเบียบข้อบังคับและให้ความร่วมมือในการผลักดันนโยบายให้นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการฯ ไม่สามารถกระทำสำเร็จได้ ถ้าขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพราะหลักการการจัดองค์การที่ดี คือ การร่วมมือร่วมใจกันของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ฝ่ายการเมือง และประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้ ไม่ใช่เพียงมองว่าเป็นการจัดวางระเบียบปฏิบัติงานหรือกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานเท่านั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จในฐานะสำนักงาน

เลขานุการ ต้องใช้เทคนิคในการปฏิบัติงานหลากหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเสมอภาค ความยุติธรรม เพื่อลดความขัดแย้ง ให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยวิธีการออกคำสั่งแบ่งมอบหมายการงานลงนาม โดยประธานคณะอนุกรรมการฯ ให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ที่สัมพันธ์กับภาระหน้าที่การทำงาน ในแบบดั้งเดิมของแต่ละหน่วยงาน

3) การบริหารงานบุคคล (Staffing)

ในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ การบริหารงานบุคคลนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าหน่วยงานหลักที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความรู้ความสามารถ มีความชัดเจนในนโยบายจึงจะทำให้โยบายนั้นประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมได้

(1) การเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่

การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามนโยบายหมายความว่า เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงาน และเป็นการเสริมสร้างภาวะการทำงานในอันที่จะส่งเสริมให้เขาเหล่านั้นได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกัน การเสริมสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่ก็นับว่ามีสำคัญ และก็จำเป็นมาก เพราะจะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีอำนาจต่อรองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ภูมิใจ เนียมบุญ (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การอบรมให้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญในการที่จะนำโครงการลงสู่การปฏิบัติอย่างเข้าถึง และรอบรู้ เพราะจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นรูปธรรมชัดเจน ไม่ทำแบบลองผิดลองถูก เมื่อบุคคลผู้ปฏิบัติเกิดความรู้ มีความเข้าใจก็จะมีควมตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้เกิดผล..." ซึ่งยังสอดคล้องกับ บำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของนโยบายแก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่นำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เป็นเรื่องที่ต้องกระทำเพราะผู้ปฏิบัติจะนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้หากไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมเป็นอย่างดี จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา นโยบายของรัฐบาลทุกนโยบายที่สำนักงานพัฒนาชุมชนนำมาปฏิบัติเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะต้องผ่านการฝึกอบรมก่อนทุกครั้ง นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็ได้ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรมจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ หรือจากเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนจะต้องเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง และหลังจากผ่านการฝึกอบรมมาแล้วเจ้าหน้าที่ต้องนำเนื้อหาสาระเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาทบทวนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการที่อยู่ในพื้นที่อำเภอสมเด็จ ในการทำงานของ

เจ้าหน้าที่จะทำงานเป็นทีม ซึ่งในการปฏิบัติงานเป็นทีมจะเป็นการสร้างพลังอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เพราะจะเป็นการสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน แต่จะมีคำสั่งสำนักงานพัฒนาชุมชนแบ่งมอบหมายการงานให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นผู้ประสานงานกับทีมงานกับกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลดำเนินงานให้จังหวัดทราบตามห้วงระยะเวลา ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ได้มีคำสั่งให้นายสนธิท มาวัน นักพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการรายงานประจำเดือน ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือกลุ่มเป้าหมายทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ก็จะมีปฏิบัติงานที่ได้รับการประสานจากนายสนธิท มาวัน นักพัฒนาชุมชน...” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับประเสริฐ เฟื่องฟูฒ (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีวิสัยทัศน์ มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย การเตรียมความพร้อมถึงจะบรรลุผล นโยบายก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ด้วย และที่สำคัญเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายเมื่อมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นความรู้ เทคนิควิธีการก็จะทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการสร้างอำนาจต่อรองให้กับหน่วยงานด้วย ในส่วนอำเภอสมเด็จเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะดำเนินการเองเป็นบางส่วนในกรณีที่มีการจัดสรรงบประมาณให้อำเภอดำเนินการ และในบางขั้นตอนจังหวัด และส่วนกลาง จะเป็นฝ่ายดำเนินการเตรียมความพร้อมในภาพรวมทั้งหมดให้...”

จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติการเตรียมความพร้อมโดยการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ นโยบายให้มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบวิธีการในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ผู้ที่ได้รับการอบรมหรือดูงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจในการปฏิบัติตามนโยบายและสามารถดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ให้บรรลุผลสำเร็จได้ เพราะเจ้าหน้าที่มีความพร้อม มีทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องก่อนนโยบายมีเอกภาพของทิศทางในการปฏิบัติงานที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน ผลประโยชน์ที่ตามมาจะเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยแท้จริง

(2) การสร้างแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน คือการดูแลให้การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขมีความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ แรงจูงใจก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่อาจจะ

ไม่ใช่สิ่งของหรือรางวัล แต่เป็นความสำเร็จในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ บำเพ็ญ มานะวงศ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แรงจูงใจที่ทำให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ถ้ามองในแง่ของรางวัลหรือสิ่งของตอบแทนก็คงจะไม่มี แต่ความสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงานตาม โครงการนี้เป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของผู้ปฏิบัติงาน คือ กลุ่มอาชีพโอท็อป ที่เราคอยให้การสนับสนุนประสบความสำเร็จ กลุ่มมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ยิ่งถ้ากลุ่มอาชีพ โอท็อป กลุ่มไหนได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน หรือว่าได้ระดับ 5 ดาว เราในฐานะผู้มีส่วนสนับสนุนให้กลุ่มประสบความสำเร็จยิ่งมีกำลังใจในการทำงาน ..." และยังสอดคล้องกับสัตยุชัย อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การปฏิบัติงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นงานที่เหนื่อยเพราะต้องประสานงานกับหลายองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ กลุ่มอาชีพโอท็อป ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความสามารถในการเจรจาต่อรองเรื่องผลประโยชน์ของหน่วยงาน ต้องใช้ความพยายามในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ก็เป็งานที่ทำท่ายเพราะเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลรางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่ให้มีมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานก็คงไม่มี ก็ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่รับผิดชอบให้ดีที่สุดในฐานะที่เราเป็นข้าราชการ แรงกระตุ้นหรือว่าแรงจูงใจที่ทำให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานก็คือความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ และการได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน จากหน่วยงานข้างเคียง และประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเพิ่มเงินเดือนหรือรางวัลโบนัสตอบแทนอื่น ๆ ความสุขหรือความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่และความสุขของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว แต่เป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การยอมรับของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ และที่สำคัญอยู่ที่ประชาชน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็อำนาจแฝงที่เจ้าหน้าที่จะนำไปปฏิบัติงานในโอกาสต่อไปได้ง่ายขึ้น

(3) ความละเอียดหรือความชัดเจนของนโยบาย

เนื้อหาของนโยบายเป็นแก่นหรือสาระสำคัญของนโยบายที่ผู้กำหนดนโยบายวางไว้เป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติ นโยบายนำไปแปลงเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ความชัดเจนของนโยบายไม่ใช่ตัวชี้วัดว่าเมื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้วจะประสบ

ผลสำเร็จหากผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ ได้ เนื้อหาความละเอียดของนโยบายจึงต้องมีความสัมพันธ์ในทางปฏิบัติด้วย

ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ รัฐบาลได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 7 กันยายน 2544 ขึ้นโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (กอ.นตผ.) ซึ่งอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้มอบให้อดีตรองนายกรัฐมนตรี นายปองพล อดิเรกสาร เป็นประธานกรรมการและให้คณะกรรมการ กอ.นตผ.มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนแม่บทการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลรวมทั้งสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทอย่างมีประสิทธิภาพ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าวจึงใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ยังได้จัดทำคู่มือพร้อมจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจากแนวทางในการสร้างความเข้าใจและความชัดเจนในนโยบายของรัฐบาลที่เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับสนธิ มาวัว (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...เริ่มตั้งแต่ปี 2544 ที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มาจนถึงปัจจุบัน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ในฐานะสำนักงานเลขานุการ ตามนโยบายและในฐานะผู้ปฏิบัติ นโยบายในพื้นที่จริง งานทุกงานหรือกิจกรรมแต่ละอย่างก็ทางส่วนกลางกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการฯ ในระดับต่าง ๆ การคัดสรรผลิตภัณฑ์ดีเด่นประจำปี ก็จะมีการละเอียดพอสมควร ที่ผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เพราะงานแต่ละโครงการจะมีเอกสารคู่มือเป็นแนวทางในการปฏิบัติทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เกิดความสับสนและช่วยลดขัดความแย้งในขณะปฏิบัติงานได้...” และสอดคล้องกับวัฒนา ไสยวิจิตร (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความละเอียดชัดเจนมากพอสมควร ในฐานะผู้ปฏิบัติถ้าได้ผ่านการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจรับทราบแนวทางปฏิบัติ และศึกษาคู่มือเพิ่มเติมก็สามารถนำไปปฏิบัติได้ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็เช่นเดียวกันจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตามภารกิจ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้มีการประสานงานเพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความละเอียดและชัดเจนพอสมควร เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องเมื่อผ่านการฝึกอบรมและศึกษาคู่มือแล้วสามารถแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวข้างต้นเป็นอย่างมากเพราะการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ในเรื่องการฝึกอบรมศึกษาคูงานเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติตามนโยบายให้มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย การสร้างแรงจูงใจถึงแม้การปฏิบัติตามนโยบายไม่มีรางวัลตอบแทนในรูปของสิ่งของ แต่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกก็เป็นความภาคภูมิใจของผู้ปฏิบัติงานและความละเอียดหรือความชัดเจนของนโยบายจะเป็นตัวลดความขัดแย้งของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ทั้งยังเป็นการปิดกั้นไม่ให้นำนโยบายไปปฏิบัติตีความการปฏิบัตินโยบายให้ผิดจากวัตถุประสงค์ของนโยบายด้วย และที่สำคัญความสอดคล้องต้องกันของนโยบายกับค่านิยมท้องถิ่น นโยบายที่ดีจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีความถูกต้องเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะมีหลักการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อให้มีความลงตัวเข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน นโยบายมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์

4) การอำนวยการ (Directing)

การอำนวยการหรือการสั่งการ คือ การใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้มีอำนาจ ในการตัดสินใจในองค์การ มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาทิ การตัดสินใจแปลงนโยบายสู่แผน แผนงาน หรือโครงการ การตีความ เมื่อมีความขัดแย้งในเนื้อหาสาระวัตถุประสงค์ เป็นต้น (ธ โสธร ตูทองคำ 2546 : 251)

(1) อำนาจการสั่งการ

อำนาจสั่งการจะเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาซึ่งได้มาโดยตำแหน่งที่เป็นทางการทำให้ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามได้ แต่การปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะดำเนินงานในรูปคณะกรรมการฯ ประกอบไปด้วยหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นประธานคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นสำนักงานเลขานุการและเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติตามนโยบาย อำนาจในการสั่งการของหน่วยงานเลขานุการจะไม่มี ต้องอาศัยอำนาจตามคำสั่งของอำเภอในการสั่งการ และการดำเนินงานของหน่วยงานหลักจะปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับบำเพ็ญ มานะวงษ์

(สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้กล่าวว่า "...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับอำเภอในการทำงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ เป็นการทำงานเป็นทีม พัฒนาการอำเภอในฐานะหัวหน้าสำนักงาน จะคอยให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงาน ถ้าในกรณีมีความไม่ชัดเจนในขณะที่ปฏิบัติงานจะแก้ไขปัญหาโดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาข้อยุติ และสามารถนำข้อเสนอจากที่ประชุมของคณะทำงานหรือทีมงานไปปฏิบัติงานให้เกิดความต่อเนื่อง และที่สำคัญจะไม่ทำงานให้ขัดกับระเบียบหรือการสั่งการจากจังหวัด และส่วนกลาง..." ซึ่งยังสอดคล้องกับสุรพงษ์ ภูโถง (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการดำเนินงานร่วมกันหลายหน่วยงานซึ่งอยู่ในรูปของคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งอำนาจในการสั่งการให้ปฏิบัติตามจะไม่มี การทำงานต้องเน้นการประสานขอความร่วมมือ ประชุมสร้างความชัดเจนในนโยบายให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจ ให้คณะอนุกรรมการฯทุกคนให้ความสำคัญกับนโยบายและทุกคนก็เป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์..." นอกจากนี้ สมภาร กัสมัง (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ก็ได้ให้ข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกัน ดังนี้ "...อำนาจในการสั่งการในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของหน่วยงานหลักจะไม่มี ต้องอาศัยอำนาจสั่งการจากประธานคณะอนุกรรมการฯ แต่อำนาจสั่งการก็ไม่ใช่ว่าปัญหาในการดำเนินงานตามนโยบาย เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนพร้อมที่จะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลอยู่แล้ว..."

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จจะอยู่ในรูปคณะอนุกรรมการฯ อำนาจสั่งการจะขึ้นอยู่กับประธานคณะอนุกรรมการฯ แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์ อำนาจสั่งการไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบาย ในส่วนหน่วยงานหลักจะเน้นการปฏิบัติงานเป็นทีม หัวหน้าหน่วยงานจะมีบทบาททำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมควบคุมการทำงานของทีม โดยเป็นพี่เลี้ยง คอยดูว่าทีมงานมีจุดอ่อนตรงไหน คอยช่วยเหลือให้ทีมงานได้มีการหารือและตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้นโยบายประสบผลสำเร็จ ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์จะสอดคล้องกับตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process model) อำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Position) ซึ่งได้แก่ หัวหน้าองค์การ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ ในทางตรงกันข้าม อำนาจที่แท้จริงอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในองค์การ หมายความว่าสมาชิกขององค์การทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจควบคุมได้ (วรเดช จันทรศร 2527 : 544)

(2) อำนาจการตัดสินใจ

อำนาจในการตัดสินใจปัญหาของผู้ปฏิบัตินโยบาย คือ อำนาจที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัตินโยบาย อำนาจอิสระนี้มีความจำเป็น เมื่อผู้

ปฏิบัตินโยบายจำเป็นต้องประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่น ๆ หากผู้ปฏิบัตินโยบายไม่มีอำนาจในส่วนนี้และต้องรอการตัดสินใจตามขั้นตอนจากหน่วยงานในระดับสูงก่อนจะเกิดปัญหา ทำให้การปฏิบัติงานสะดุดในบางขั้นตอน อำนาจการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ซึ่งบำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวว่า "...ในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ อำนาจการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการอำเภอ ถ้าตามระบบการบริหารราชการในสำนักงาน แต่ในทางปฏิบัติอำนาจในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ถ้าไม่กินอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ นโยบาย ผู้ปฏิบัติ นโยบายหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานก็จะมีอิสระในการตัดสินใจ เพราะการดำเนินงานของสำนักงานเลขานุการ นคส.อำเภอ จะใช้ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นแบบมีส่วนร่วมกันตัดสินใจของทีมงานและผู้บริหาร มีการติดตามดูแลเป็นระยะไม่ว่าจะเป็นการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพราะถ้าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจอิสระในการตัดสินใจจะทำให้งานเกิดความล่าช้ายังทำให้การปฏิบัติตามนโยบายเกิดปัญหาแต่ถ้าเป็นปัญหาเกินอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติจริง ๆ ที่ต้องให้มีผู้อำนาจในการตัดสินใจ เป็นผู้วินิจฉัย และสั่งการหัวหน้าหน่วยงาน หรือหัวหน้าทีมก็จะนำมาไตร่ตรองและสั่งการ..."

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ของหน่วยงานหลักผู้บังคับบัญชาจะให้อิสระในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามนโยบาย ซึ่งเป็นการมอบความไว้วางใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

(3) ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานใด ๆ ถ้าหากมีหลายส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องมักจะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานจากรูปแบบเดิมแล้วมาปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกันรัฐบาลได้จัดไว้ให้เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อมุ่งหวังให้เป็นนโยบายที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยได้จัดเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ก็มีหลายหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งจะดำเนินงานในรูปคณะอนุกรรมการฯ การปฏิบัติงานจึงเป็นไปในลักษณะการประสานงานร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น ประเสริฐ เพ็ญพุด (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2551) ได้ให้ข้อเท็จจริงที่สอดคล้องว่า "...การปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นที่ทราบกันดีว่าจะดำเนินงานในรูปคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งประกอบไปด้วย

หลายหน่วยงานและหลายองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานถ้าหากมีหลายส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องอุปสรรคหรือว่าความขัดแย้งต้องเกิดขึ้นแน่นอนเพราะอาจจะเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่การดำเนินงานตามนโยบายปัญหาความขัดแย้งไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานหรือว่าทำให้นโยบายเกิดการสะดุด เพราะทุกส่วนราชการทำงานเพื่อส่วนรวมและเพื่อประชาชน...”

นอกจากนี้สุดใจ ราชฉัตร (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ได้ให้ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมว่า “...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นนโยบายที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะรับผิดชอบงานตามโครงสร้างในลักษณะงานเดิมซึ่งเป็นงานที่มีความชำนาญอยู่แล้ว การปฏิบัติงานที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องถ้ามองในแง่บวกก็จะเป็นเรื่องที่ดีถ้าให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบไปเลยคงจะเป็นเรื่องยากเพราะนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีหลายขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติว่าผลิตภัณฑ์จะ ได้มาตรฐานมีความโดดเด่นเป็นที่รู้จักของลูกค้า ต้องได้การส่งเสริมสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ถ้ามองในแง่ลบก็อาจจะเกิดความขัดแย้งกันบ้างเพราะการทำงานไม่ได้สิ้นสุดที่ขั้นตอนเดียว อำนาจในการตัดสินใจ ไม่มีต้องใช้มติเสียงส่วนใหญ่ของคณะอนุกรรมการ...”

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องอาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งทางความคิดเห็นที่แตกต่างบ้าง แต่จากกระบวนการการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการความขัดแย้งก็ไม่ใช่อุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพราะทุกฝ่ายมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้นโยบายประสบผลสำเร็จเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่

จากข้อมูลดังกล่าวพอสรุปได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นนโยบายที่มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทุกหน่วยงานล้วนมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้นโยบายประสบผลสำเร็จและต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันแบบพหุภาคี ทำงานเป็นทีม แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ร่วมกันโดยวิธีการประนีประนอม หรือการใช้มติเสียงข้างมากเป็นแนวทางปฏิบัติ เพราะอำนาจการสั่งการไม่มี อำนาจการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติตามนโยบายผู้บังคับบัญชาจะให้อิสระในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นการมอบความไว้วางใจแก่ผู้ปฏิบัติงานและความขัดแย้งในการปฏิบัติตามนโยบายอาจจะมียุ่บ้าง ซึ่งเป็นความขัดแย้งทางด้านความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ความขัดแย้งตรงจุดนี้ไม่ใช่อุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งจากที่กล่าวมาไม่มีบุคคลหรือกลุ่มองค์กรใดมีอำนาจเหนือการควบคุมเพราะการดำเนินงานอยู่ในรูปคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ ตัวแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมขององค์การเป็นสำคัญภายใต้ฐานคติที่ว่าความร่วมมือจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงเป็นเรื่องของการจูงใจการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมการ

สร้างความผูกพันโดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งการใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ เพราะการแยกว่า การกำหนดนโยบายเป็นเรื่องที่ควรมาจากระดับสูงและการปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องของผู้ที่อยู่ระดับล่าง เป็นเรื่องที่ขัดสภาพความเป็นจริง การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักใน ความสำคัญของโครงการและเห็นว่าความสำเร็จของโครงการคือ ความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติมากกว่ากลยุทธ์อื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นเรื่องของกระบวนการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดหรือวางกรอบนโยบายโดยถือว่า นโยบายเหล่านั้นมาจากตัวผู้ปฏิบัติเองโดยตรง (วรเดช จันทรศร 2527 : 542)

5) การประสานงาน (Coordinating)

การประสานงานเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของหน่วยงานเกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้นโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ การประสานงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานหลักที่ได้รับมอบหมายจากส่วนกลาง นโยบายหนึ่ง ๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้หากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการประสานงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในเนื้อหา วัตถุประสงค์ของนโยบาย ถ้าต่างฝ่ายต่างทำโดยไม่ให้เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันแล้ว การปฏิบัติงานก็ย่อมยากที่จะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ฉะนั้น เพื่อที่จะสร้างสัมพันธภาพภายในของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดให้มีการประสานงานขึ้น นอกจากนั้น การประสานงานย่อมมีประโยชน์ในการจัดข้อขัดแย้งของกลุ่มและบุคคลต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นไม่ลงรอยกันในหน่วยงานอาจจะเป็นในเรื่องของผลประโยชน์ต่าง ๆ การประสานงานจะเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้มีการร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(1) ความสำคัญในการประสานงานกับหน่วยงาน

การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ การประสานงานจึงมีความสำคัญ และหน่วยงานหลักต้องมีประสิทธิภาพสูงในการใช้เทคนิควิธีการในการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ชัย อาริสวาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การประสานงานนับว่ามีความจำเป็นมากในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นงานประจำ หรืองานนโยบาย สำนักงานพัฒนาชุมชนในฐานะสำนักงานเลขานุการในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการประสานงานกับหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย เช่น สำนักงาน

เกษตรอำเภอ สำนักสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานปกครองอำเภอและกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงาน และที่สำคัญการปฏิบัติงานจะได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ...” และยังคงคล้องกับสัญญา อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การปฏิบัติงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความจำเป็นต้องประสานงานกับหลายหน่วยงาน เช่น กรณีกลุ่มเป้าหมายต้องการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบต้องประสานไปยังสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อสอบถามรายละเอียดขั้นตอนในการขอให้สำนักงานอุตสาหกรรมออกไปรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ในการประสานงานจะทำเป็นหนังสือราชการและประสานงานทางโทรศัพท์ การประสานงานทางโทรศัพท์จะใช้ในกรณีเร่งด่วน และเป็นงานที่ประสานด้วยวาจาได้ ถ้าเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมายต้องประสานเป็นหนังสือราชการเท่านั้นเพราะถ้าหากการประสานงานทางโทรศัพท์โดยไม่มีหลักฐานอาจทำให้การปฏิบัติงานเกิดปัญหาได้...”

จากการสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การประสานงานมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะการปฏิบัติตามนโยบายมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานงานของหน่วยงานหลักต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าหากการประสานงานเกิดความผิดพลาด อาจนำมาซึ่งความล้มเหลวของนโยบายก็เป็นไปได้

(2) ความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน

ความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน คือ การมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันปราศจากความขัดแย้ง ให้ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดพลังและอำนาจในการต่อรอง การปฏิบัติงานตามนโยบาย ที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพราะฉะนั้นแต่ละฝ่ายต้องมีระบบการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ก็จะทำให้การปฏิบัติตามนโยบายเกิดความราบรื่นมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการปฏิบัติงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกัน แต่ละฝ่ายมีการทำงานที่เป็นการสอดคล้องประสานกันเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งสอดคล้องกับสนธิ มาวัว (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ก็มีวิธีการหลายอย่างทำเป็นหนังสือราชการบ้าง บางครั้งก็ใช้การพูดคุยสร้างความเข้าใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นทางการการประสานงานถ้าเป็นกรณีฉุกเฉินอนุกรรมการประชุมก็จะทำเป็นหนังสือราชการจากท่านนายอำเภอสมเด็จ ถ้าหากมีกิจกรรม

เกี่ยวกับนโยบายที่ต้องประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้กลุ่มองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ก็จะทำหนังสือขอความร่วมมือจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ช่วยเป็นสื่อกลางในการประสานงานสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ทราบ ถ้าเป็นการประสานงานกับหน่วยงานที่เหนือขึ้นไปก็จะทำเป็นหนังสือราชการ การประสานงานจึงเป็นการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน...” ซึ่งยังสอดคล้องกับกชกร โยธาภักดี (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การประสานงานกับกลุ่มอาชีพเป้าหมายของสำนักงานเลขานุการ นคส. อำเภอสวนมากจะทำเป็นหนังสือราชการแจ้งให้ทราบถ้าในกรณีที่เร่งด่วนทำหนังสือแจ้งไม่ทันเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบก็จะแจ้งกลุ่มอาชีพโดยทางโทรศัพท์ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานที่จะให้กลุ่มอาชีพโอท็อป ดำเนินการซึ่งก็ไม่ใช่ปัญหาอุปสรรคอะไรจะประสานโดยวิธีไหนก็ได้ขอให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนสอดคล้องกัน มีความเข้าใจตรงกันขอให้กลุ่มอาชีพดำเนินการได้ก็เพียงพอ...” นอกจากนี้ รัชต์ ลีทรงศักดิ์ นายอำเภอสมเด็จ (สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2551) ยังได้เพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “...การประสานงานถ้าหากมีความเข้าใจตรงกันสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามนโยบายก็จะมีประสิทธิภาพและที่สำคัญหน่วยงานหลักต้องมีความชัดเจนมีความรวดเร็วในการประสานงานและต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ถึงความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงานมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะการทำงานร่วมกันของหลายงานซึ่งต่างฝ่ายก็มีอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ละฝ่ายต้องเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนและที่สำคัญหน่วยงานหลักต้องมีความเชี่ยวชาญในการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แต่ละฝ่ายมีความเข้าใจสอดคล้องตรงกันในการปฏิบัติตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือในการลดความขัดแย้งในขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การประสานงานมีความจำเป็นและสำคัญมาก ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ไม่ว่าจะเป็นการประชุม การติดต่อสื่อสารโดยใช้หนังสือทางราชการ การให้คำปรึกษา การใช้ระบบการประสานงานทางโทรศัพท์ เพราะการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ตั้งให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานหลักที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ยิ่งจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีจำนวนมากการประสานงานของหน่วยงานหลักยิ่งต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น และที่สำคัญผู้ทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความชัดเจนในนโยบายหรืองานที่ปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับ

ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะวิธีการทำงานของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกันถ้าหากผู้ที่ทำหน้าที่ในการประสานงานไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะทำให้นโยบายไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นการประสานงานจะต้องดำเนินการในทุกระดับให้สอดคล้องกัน

6) การรายงาน (Reporting)

การรายงาน คือ กระบวนการในการกำหนดรายละเอียด เพื่อแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ตั้งแต่การกำหนดนโยบายไปปฏิบัติจนถึงการดำเนินงานเสร็จสิ้นลงอันนำไปสู่การประเมินผล การรายงานจึงเป็นส่วนสำคัญของการให้รายละเอียดถึงความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจปัญหาได้อย่างเหมาะสม (ธโรธร ตูทองคำ 2546 : 251)

(1) ความสำคัญของการรายงาน

การปฏิบัติตามนโยบายการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญมาก หลังจากเสร็จสิ้นในขั้นตอนการดำเนินงานตามนโยบายแล้วต้องรายงานผลความก้าวหน้าหรือปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ อย่างเช่น คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ให้ความเห็นชอบกรอบแผนปฏิบัติงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการพัฒนาชุมชนและกรมการพัฒนาชุมชนได้แจ้งการจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานพัฒนาชุมชนดำเนินงานตามแผนเมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้วให้รายงานผลการดำเนินงานให้จังหวัดทราบและให้จังหวัดรายงานให้กรมการพัฒนาชุมชนทราบตามขั้นตอน ซึ่งจากที่กล่าวมาสอดคล้องกับสนธิ มาวัน (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) "...การรายงานผลการดำเนินงานนับว่ามีความจำเป็นและสำคัญมากไม่ว่าจะเป็นงานนโยบายที่สำคัญหรือไม่สำคัญเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นตามกระบวนการทุกขั้นตอนแล้วต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นระดับขึ้นไป และบางนโยบายอาจมีการรายงานเป็นห้วงระยะเวลาที่มี สำหรับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ การรายงานเป็นสิ่งสำคัญมาก มีการรายงานผลการดำเนินงานหลายอย่าง แต่ที่รายงานภายในทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน คือ รายงานยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพโอท็อป ให้จังหวัดทราบเพื่อเป็นฐานข้อมูลแสดงถึงการเพิ่มรายได้ของกลุ่มอาชีพโอท็อปที่เข้าร่วมโครงการ การรายงานยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงถึงความคืบหน้าของนโยบายและเป็นเครื่องหมายบ่งบอกถึงความความสำเร็จของนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ด้วย เพราะแต่ละเดือนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานนโยบายต้องส่งเสริมสนับสนุน และกระตุ้นกลุ่มอาชีพโอท็อป หาช่องทางตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หรือหาจุดจำหน่ายให้มากขึ้นเพื่อกระจายสินค้า เพราะการรายงานยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประจำเดือนจะ

ลดลงไม่ได้ ถ้าหากยอดจำหน่ายลดลงอำเภอต้องชี้แจงว่าเกิดจากสาเหตุอะไร มีปัญหา อุปสรรคอะไร และเจ้าหน้าที่และทีมงานที่รับผิดชอบต้องรีบแก้ปัญหานั้นที่ ส่วนรายงานอย่างอื่นก็จะเป็นหัวระยะเวลาหรือมีหนังสือสั่งการจากจังหวัดให้รายงานผลการดำเนินงานเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น รายงานผลการดำเนินงาน โครงการสำรวจและลงทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการโอท็อป รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน ผลผลิต และ ผลลัพธ์โครงการภายใต้โอท็อป และจะมีรายงานอีกหลาย ๆ อย่างแต่จะไม่ได้รายงานเป็นประจำ แต่ในบางกรณีหากผู้บังคับบัญชาต้องการทราบข้อมูลเร่งด่วนอำเภอต้องรายงานทางโทรศัพท์ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องมีข้อมูลเป็นปัจจุบันและถูกต้อง...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายมีความจำเป็นและสำคัญมาก หน่วยงานที่ปฏิบัติตามนโยบายเมื่อดำเนินงานตามนโยบายเสร็จสิ้นแล้วต้องรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทั้งหน่วยงานระดับเดียวกันและต่างระดับ เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการรายงานผลมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไป

(2) อิทธิพลของสื่อมวลชนกับการรายงานผล

สื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อทุกคน ทำให้คนจำนวนมากสามารถรับรู้เรื่องราวในแง่มุมที่หลากหลายได้ในหลายรูปแบบ ทั้งวิทยุ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และโฆษณาต่าง ๆ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกันการรายงานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้ทราบข้อความก้าวหน้าของการดำเนินงานก็ต้องพึ่งพาสื่อมวลชน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะชี้ให้เห็นถึงบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนในการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ซึ่งสกุลชาติ มณีวงศ์ นักข่าวทั่วไป (สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2551) กล่าวว่า “...การรายงานผลการดำเนินงานนับว่ามีความสำคัญมากในเมื่อเรามีการดำเนินงานไปแล้วก็ต้องมีการรายงานผลการดำเนินงาน คือ ต้องมี Output และ Outcome อาจจะเป็นการสรุปผลโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในรูปของแผ่นพับ วีซีดี ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ตามสื่อทางหนังสือพิมพ์ วารสารของท้องถิ่น ซึ่งผมคิดว่าการรายงานผลการดำเนินงานด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงความสำเร็จของนโยบายโดยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการรายงานจะเป็นการสร้างความสำเร็จซึ่งสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามนโยบายเพราะเป็นกลุ่มควบคุมอำนาจในการกระจายข่าวสารสู่ประชาชน และเป็นผู้เฝ้าระวังความเป็นธรรมให้กับประชาชนด้วย...” ซึ่งสอดคล้องกับอำเภอ ไสยเจริญ (สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การดำเนินงานใด ๆ ถ้าหากขาดการรายงานผลการดำเนินงานให้

ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติร่วมกันทราบ อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานเพราะว่าไม่ทราบว่าจะงานที่ทำไปแล้วมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง หรือว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ การรายงานผลการดำเนินงานยิ่งมีความสำคัญเพราะเป็นนโยบายที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง การรายงานต้องให้ประสานสอดคล้องกันเพราะทุกฝ่ายต้องการทราบก็ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนในการปฏิบัติงานต่อไป และในส่วนนี้ต้องรายงานหลากหลายช่องทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งสื่อต่าง ๆ ก็มีบทบาทและอิทธิพลมากในการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย...”

นอกจากนี้ อนันต์ชัย อริสาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ยังแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการรายงานผลการดำเนินงานไม่ได้รายงานเฉพาะเป็นตัวเลขหรือว่าตามแบบฟอร์มการรายงานเท่านั้น ในบางครั้งก็มีการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงถึงผลสำเร็จของงาน จัดประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานเกี่ยวข้องได้ทราบบ้าง และประชาสัมพันธ์รายงานผลทางสื่อต่าง ๆ เช่น ทำเป็นแผ่นพับ วิซีดี วารสาร ทางวิทยุชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามนโยบาย...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลมากในการนำเสนอข่าวสารหรือรายงานความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการรายงานผลการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือกับประชาชนและประชาสังคมได้ทราบ ต้องพึ่งพาสื่อมวลชนเพื่อสร้างกระแสและรายงานผลในด้านบวกเพื่อให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความนิยมนสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นและสำคัญมากและต้องปฏิบัติเพราะถ้าไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชา และผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายไม่ทราบความก้าวหน้าหรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งในอีกด้านในการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามนโยบายก็ต้องอาศัยสื่อมวลชนซึ่งนับว่ามีอิทธิพลมากในการให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักการเมือง และประชาชน ได้ทราบข้อมูลพร้อม ๆ กัน การดำเนินงานใด ๆ ถ้าหากขาดการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนนโยบายนั้นอาจไม่ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายของนโยบาย

7) การงบประมาณ (Budgeting)

ความสำเร็จส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามนโยบายขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากรที่สนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายต้องมีความเพียงพอ สำหรับการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในแง่งบประมาณนับว่ามีส่วนสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีขั้นตอนในการจัดเตรียม การอนุมัติ และการบริหารงบประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบาย เพื่อให้นโยบายที่นำไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้ใช้จ่ายไป

(1) ความสำคัญของงบประมาณ

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายที่เน้นให้การสนับสนุนมากกว่าเงินช่วยเหลือ รัฐบาลเพียงให้การสนับสนุนแก่กลุ่ม ชุมชน ด้านเทคนิควิชาการ เพราะรัฐบาลมองว่าถ้าหากให้เงินช่วยเหลือจะทำให้ชุมชนขาดการพึ่งตนเอง และอีกประเด็นหนึ่งต้องการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายก็จะทำให้ การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยกระบวนการของชุมชน ที่จะเข้ามาสร้างชุมชนให้คนคิดได้ ทำเป็น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในส่วนของ บำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณว่า "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้านงบประมาณ รัฐบาลจะจัดสรรมาในรูปค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการทำงานของ นตผ.อำเภอ โครงการส่งเสริมกระบวนการประชาคมและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นงบประมาณที่ไม่มากนัก ส่วนค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนจะไม่มีกลุ่มอาชีพที่จดทะเบียนตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ต้องพึ่งพาทุนจากกองทุนภายในชุมชน จากธนาคาร ธกส. ธนาคารเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Bank) หรือธนาคารออมสินบ้าง ส่วนกลุ่มอาชีพโอท็อป บางกลุ่มก็จัดทำโครงการขอรับการอุดหนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งในช่วงต้นปีงบประมาณ 2549 รัฐบาลได้ประกาศกำหนดมาตรการเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น โดยมีหลักการสำคัญเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้กับประชาชนในทุกระดับ และกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพกลุ่มแม่บ้านอย่างครบวงจร จากมาตรการดังกล่าวทำให้กลุ่มอาชีพ OTOP ได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณมากพอสมควรซึ่งในลักษณะเช่นนี้กลุ่มอาชีพต้องมีความรู้และสามารถเขียน โครงการขอรับเงินอุดหนุนได้ด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชน ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการฯ ต้องให้การสนับสนุน โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ฝึกรวมให้กลุ่มอาชีพสามารถเขียนโครงการให้เป็นและถูกต้อง และสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณของกลุ่มอาชีพ โอท็อปในอำเภอสมเด็จก็มีหลายกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนและเป็นงบประมาณจำนวนมากทำให้กลุ่มอาชีพ โอท็อป มีความเข้มแข็งและมีสินค้าออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง จากการดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันถึงแม้ว่า

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะไม่มีงบประมาณสนับสนุนในด้านการลงทุนแต่ก็นับได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งดูได้จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เข้าร่วม โครงการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานเลขานุการ นตผ.อำเภอ ทำให้หน่วยงานมีอำนาจในการสั่งการเมื่อหน่วยงานมีกิจกรรมหรือภารกิจให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมหรือให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นการรวมพลังในวันสำคัญต่าง ๆ ก็สามารถที่จะรวมคนได้มากพอประมาณ...”

สำหรับ อนันต์ชัย อาริสาโพธิ์ ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า “...ในด้านงบประมาณตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ รัฐบาลไม่ได้สนับสนุนงบประมาณในการลงทุนของกลุ่มอาชีพ โอท็อปก็จริงแต่ว่าในชุมชนแต่ละชุมชนก็มีกองทุนต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, กองทุนหมู่บ้าน, เงินกระตุ้น เศรษฐกิจ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลให้กู้ยืมและให้ส่งคืนภายในระยะเวลา 5 ปี และงบประมาณจากโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนที่กลุ่มอาชีพ โอท็อปสามารถยืมมาลงทุนได้โดยไม่มีดอกเบี้ย ซึ่งจะเห็นได้ว่าในบางนโยบายก็ไม่จำเป็นต้องมีงบประมาณสนับสนุนในการลงทุนเสมอไปแต่ขอให้สร้างกระบวนการเรียนรู้สร้างความเข้าใจให้กลุ่มเป้าหมายสามารถที่จะพึ่งตัวเองได้ก็พอ และอำเภอสมเด็จพระก็ได้ดำเนินงานตามนโยบายโดยใช้วิธีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพ โอท็อปสามารถพึ่งตนเองได้และกลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นมากสามารถแก้ไขปัญหายุ่งยากในเรื่องงบประมาณเองได้...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติจะไม่มีงบประมาณสนับสนุนในด้านการลงทุน แต่จะมีงบประมาณในส่วนการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับในกรณีที่กลุ่มอาชีพต้องการงบประมาณในการลงทุนต้องเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากกองทุนให้กู้ยืมในหมู่บ้าน ตำบล ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมากลุ่มอาชีพก็จะได้รับงบประมาณสนับสนุนมากพอสมควร

(2) บทบาทของนักการเมืองในการสนับสนุนงบประมาณ

การสร้างการยอมรับของนักการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่ที่เป็นฐานสนับสนุนในการเลือกตั้ง โดยการใช้เทคนิควิธีการสนับสนุนงบประมาณถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนได้เช่นกันนักการเมืองไม่ว่าระดับไหนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ เพราะว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ มีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณ โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ยิ่งเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือข้อเรียกร้องของประชาชนได้อย่างตรงจุด ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ก็เช่นเดียวกันนักการเมืองก็มีส่วนสนับสนุนให้นโยบายประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับประยูร ฉายวงศ์ (สัมภาษณ์ 7

กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ในการดำเนินงานทุกอย่างเรื่องของงบประมาณถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญมาก ถ้าหากขาดงบประมาณเป็นตัวนำในการดำเนินงาน ผมคิดว่าทำได้แต่ไม่ได้ดี ยิ่งในยุคปัจจุบันการขอความร่วมมือจากชาวบ้านมาร่วมกิจกรรมของทางราชการถ้าไม่มีงบประมาณสนับสนุน เช่น เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือว่าเป็นค่าอาหารในการจัดกิจกรรมรับรองไม่ประสบผลสำเร็จแน่นอน การฝึกอบรมบางอย่างในปัจจุบันต้องตั้งงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าอาหารให้กับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมถ้าไม่ทำแบบนี้ก็ไม่มีคนมาร่วมน โยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ก็เช่นเดียวกันถ้าไม่มีงบประมาณสนับสนุนก็ยากที่จะประสบผลสำเร็จ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีส่วนในการสนับสนุนงบประมาณในด้านการลงทุนให้แก่กลุ่มอาชีพในพื้นที่ของตนเอง..." และสอดคล้องกับอำนาจ การถัก (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...นักการเมืองทุกระดับไม่ว่าจะเป็น ระดับชาติ ระดับจังหวัด หรือว่าท้องถิ่นก็ต้องให้ความสำคัญเรื่องงบประมาณในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่อยู่ในพื้นที่ของตนเอง เพราะว่า เป็นบทบาทและหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ของตนเองมีอาชีพเสริมหลังการทำนาเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่านักการเมืองทุกระดับล้วนเป็นกลไกสำคัญและมีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณ นักการเมืองทุกระดับได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณในการน่าน โยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เพราะนักการเมืองสามารถแสดงบทบาทให้ประชาชนเกิดความนิยมและเป็นฐานคะแนนเสียงได้ถ้าหากตอบสนองความต้องการในเรื่องงบประมาณแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได้

(3) อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นในการจัดสรรงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาอบรม และฝึกอาชีพตามความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการภายในท้องถิ่น

อำนาจเป็นความสามารถในการกำหนดให้ผู้อื่นเป็นหรือกระทำตามความต้องการของตนเองแม้ว่าผู้อื่นจะขัดขืนก็ตาม นับเนื่องแต่รัฐธรรมนูญปี 2540 เป็นต้นมา สังคมได้ริเริ่มให้มีการสร้างระบอบธรรมาภิบาล และพันธะรับผิดชอบอย่างเป็นทางการจัดให้มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ จากการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจตามกฎหมายในการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่รับผิดชอบโดยผ่านความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อประชาชนในพื้นที่มีความต้องการงบประมาณที่มีผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจสามารถนำความต้องการของประชาชนบรรจุไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณเพื่อเสนอต่อสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ

ตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับคำค้น ม่วงเพชร (สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "... ในส่วนของเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรมในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้บริหารในระดับท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจเต็มในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลกลาง ก็มีส่วนในการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพOTOP มากเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในด้านการลงทุนของกลุ่ม ด้านการฝึกอบรม สัมมนา ทัศนศึกษาดูงานของกลุ่ม ซึ่งผมคิดว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นบริหารจัดการรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีหน้าที่ในการแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าให้เกิดความชอบธรรม เพื่อว่าประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจะได้แสดงออกซึ่งความสนใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาบ้านเมืองร่วมกัน..." ซึ่งสอดคล้องกับสุนทร อุศมรัตน์ (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ งบประมาณนับว่าเป็นเรื่องจำเป็นมากถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีความมุ่งหวังจะให้ประชาชนพึ่งตนเองในการดำเนินงานตามนโยบายแต่ว่าในสภาวะปัจจุบันเป็นที่ยากลำบากถ้าหากการดำเนินงานต่าง ๆ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่จากกระบวนการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมีกลุ่มองค์กรที่มีพลังมีความสามารถ เชื่อมประสานในการแสวงหางบประมาณได้อย่างเพียงพอจากหน่วยงานของรัฐซึ่งนักการเมืองก็มีส่วนผลักดัน เพราะนักการเมืองก็เป็นคนท้องถิ่นมีความมุ่งหวังเช่นเดียวกันกับประชาชนที่ต้องการให้ชุมชนท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยมีความเจริญ ประชาชนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดี ผลจากการผลักดันหรือให้การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นของนักการเมืองเช่นนี้ ก็จะเป็นที่รักใคร่ของประชาชนเมื่อมีการเลือกตั้งเขาก็จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนอีก ซึ่งก็จะเป็นในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน..." และยังสอดคล้องกับกชกร โยธาภักดี (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ในระดับท้องถิ่นนักการเมืองหรือว่ามีอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณในตำบลต่าง ๆ ก็ให้การสนับสนุน อุดหนุนงบประมาณในรูปของวัสดุอุปกรณ์ อุดหนุนงบประมาณในการจัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพ ซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกศรัทธาในตัวนักการเมืองที่ให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน แต่ว่าในทางกลับกันถ้านักการเมืองไม่ให้การสนับสนุนหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนไม่ได้ เสียงสะท้อนกลับก็จะเป็นในด้านลบคือการเลือกตั้งครั้งต่อไปคงจะเป็นเรื่องยาก..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าอำนาจในการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพโอท็อปของนักการเมืองท้องถิ่น จะอยู่ในรูปของเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ และอุดหนุนงบประมาณในด้านการฝึกอบรมและผลจากการผลักดันของนักการเมืองท้องถิ่นที่ใช้อำนาจในการบริหารงบประมาณตามข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม

ขั้นตอนของกฎหมาย ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับการยอมรับจากกลุ่มองค์กรที่รับผลประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน

(4) ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์(งบประมาณ)

ความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยเฉพาะเมื่อมนุษย์ต้องมาอยู่รวมกันเป็นสังคมหรือการที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หากสมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันมากในหลาย ๆ ด้าน ความขัดแย้งก็จะเกิดมากขึ้น ซึ่งอาจจะมีเป้าหมายไม่ตรงกัน ไม่เห็นพ้องต้องกันหรือตกลงกันไม่ได้ในเรื่องผลประโยชน์ ในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มอาชีพโอท็อป ซึ่งจะอยู่ในรูปคณะกรรมการและมีสมาชิกกลุ่มร่วมดำเนินงานอยู่ด้วย จากการดำเนินงานที่ผ่านมาบางกลุ่มมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มอาชีพโอท็อปที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐมีความราบรื่น แต่บางกลุ่มอาจจะมีงบประมาณจำนวนมากที่ใช้หมุนเวียนภายในกลุ่มแต่ขาดการบริหารจัดการที่ดี คณะกรรมการบริหารกลุ่มขาดความโปร่งใส เป็นธรรมทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับรัชชัช ไตรทิพย์ (สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...งบประมาณเป็นเรื่องผลประโยชน์เมื่อกลุ่มหรือว่าองค์กรไหนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ถ้าหากขาดการบริหารจัดการที่ดี ก็จะนำมาซึ่งความล้มเหลวในการดำเนินงานตามนโยบาย เพราะความขัดแย้งเกิดขึ้นแน่นอนในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคล ซึ่งอาจเกิดจากมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ผลประโยชน์ไม่ตรงกัน..." และยังสอดคล้องกับอนันต์ชัย อารีสาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ จะมีเฉพาะกลุ่มที่คณะกรรมการบริหารกลุ่มไม่มีความโปร่งใสในการบริหารงานปิดบังข้อมูลในเรื่องผลประโยชน์ไม่มีความจริงใจกับสมาชิกกลุ่มซึ่งคณะกรรมการลักษณะนี้จะไม่ค่อยเข้าร่วมการประชุมหรือเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งภายในกลุ่มอาชีพโอท็อปในเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวกับงบประมาณจะเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีการบริหารงานไม่เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ผู้นำกลุ่มหรือคณะกรรมการบริหารกลุ่มขาดความโปร่งใสปิดบังข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มในเรื่องผลประโยชน์และที่สำคัญคณะกรรมการ ขาดการมีส่วนร่วมในเรื่องการประชุมฝึกอบรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดให้ ในส่วนกลุ่มอาชีพโอท็อปที่ไม่มีปัญหาความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ จะพบว่า มีการดำเนินงานที่ราบรื่น ซึ่งเกิดจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการดำเนินงานที่มีความโปร่งใสเป็นธรรมของผู้นำกลุ่มหรือผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่างบประมาณมีความจำเป็น และสำคัญต่อการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลทุกนโยบายถึงแม้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หลักการของกระบวนการนี้ไม่เน้นการให้เงินสนับสนุน (Subsidy) แก่ท้องถิ่นเพราะมักจะไปทำลายความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน รัฐบาลเพียงให้การสนับสนุนแก่ชุมชนต่าง ๆ ด้านเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนช่วยเหลือในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่าชุมชนยังต้องพึ่งพางบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในการลงทุน หรือว่าวัสดุ อุปกรณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มอาชีพจะใช้วิธีการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งนักการเมืองทุกกลุ่มทุกระดับจะให้ความสำคัญและมีบทบาทมากในการสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี เพราะแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก เมื่อนักการเมืองตอบสนองความต้องการของกลุ่มได้เป็นที่น่าพอใจก็จะเป็นการสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองโดยทางอ้อม และที่สำคัญนักการเมืองท้องถิ่นจะให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มอาชีพในพื้นที่เป็นอย่างดี เพราะการบริหารจัดการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสามารถเสนอความต้องการของประชาชนได้อย่างเสมอภาค ในส่วนความขัดแย้งด้านงบประมาณหรือผลประโยชน์ จะเกิดเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการ ซึ่งกลุ่มที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกฝ่ายจะไม่พบความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์

4.2 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาวิจัยการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย ในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังนี้

ผลกระทบด้านการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมืองงานที่เกี่ยวข้องกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายก็คือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศระดับสูงก็คือรัฐบาล นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เช่นเดียวกันถูกกำหนดขึ้นยุคนายกรัฐมนตรีนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาบริหารประเทศ ได้ประกาศนโยบายประเทศไทยจะไม่มีคนจน รัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มจากการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าโดยผลักดัน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนคิดค้นสินค้าจากท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ สามารถพัฒนาคุณภาพตรงใจตลาดและเพิ่มมูลค่า

ให้กับสินค้าจนสามารถนำส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ และขยายโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งทุน เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็คือชุมชนต้องปรับเปลี่ยนตนเอง ยกกระตือรือร้นจากฐานะผู้ผลิตสินค้าขึ้นมาเหมือนเป็นบริษัทย่อย ๆ ครอบงำทั้งการบริหารจัดการ ดูแลระบบการเงินและระบบบัญชีควบคุมการผลิตให้ได้มาตรฐาน ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย มีความคล่องตัวในการติดต่อตลาดได้ด้วยตนเองทำให้รายได้จากการสินค้าหมุนเวียนอยู่ในชุมชน เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนพึ่งตนเองได้ นี่ก็เป็นนโยบายหนึ่งในการบริหารประเทศของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งก็สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินงานตามนโยบายประสบผลสำเร็จ

1) การให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบาย

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบุคคลระดับไหน ทั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่จากการดำเนินงานตามนโยบายที่ประสบความสำเร็จทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งไม่มีสิทธิเลือกตั้งมีความพึงพอใจและให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ เฟื่องฟู (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2551) "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นโยบายนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลสมัย นพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นับได้ว่าเป็นนโยบายหนึ่งของพรรคไทยรักไทยที่ประสบผลสำเร็จและได้รับเสียงตอบรับจากประชาชนในหลายระดับ ถึงแม้ว่าผลที่ได้อาจจะไม่เท่ากับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพราะนโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่ประชาชนจำนวนมากได้รับประโยชน์และมีเงินให้ประชาชนได้กู้ยืม ซึ่งต่างกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการลงทุนและที่สำคัญนโยบายนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะเป็นประชาชนเฉพาะบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น แต่จากประโยชน์ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ และต้องการให้นโยบายมีความต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ จึงทำให้พรรคการเมืองนี้ได้รับการเลือกตั้งเป็นอันดับ 1 ของประเทศจนถึงปัจจุบัน..." ซึ่งยังสอดคล้องกับ แสงภูเด่นไสย (สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายที่ประชาชนในระดับรากหญ้าสามารถเข้าถึงและปฏิบัติได้เห็นผลเป็นรูปธรรม ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงยอมรับว่านโยบายนี้เป็นผลงานของพรรคไทยรักไทยจึงเกิดความศรัทธาการทำงานของรัฐบาลชุดนี้มาก..." และยังสอดคล้องกับบำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ได้รับประโยชน์จากนโยบาย เช่น ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ ทำให้ประชาชนเกิดความชื่นชมพรรคไทยรักไทย และนักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคด้วย เพราะนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของพรรคไทยรักไทยก็

ว่าได้...” นอกจากนี้ ปิติพงษ์ บัวไชยา (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “...การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในพื้นที่ที่มีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จยังทำให้นักการเมืองที่สังกัดพรรคไทยรักไทยได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งทุกครั้ง...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไม่มีสิทธิเลือกตั้งล้วนมีความนิยม เกิดความศรัทธาและให้การสนับสนุนพรรคไทยรักไทย ที่เป็นพรรคการเมืองที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพราะประชาชนได้รับประโยชน์จากนโยบายโดยตรงและต้องการให้นโยบายมีความต่อเนื่อง ซึ่งจากการเลือกตั้งที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคไทยรักไทยก็เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกิดจากความนิยมในตัวบุคคลและพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่สังกัด

2) อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อำนาจที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มาจากความร่วมมือร่วมใจแบบบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการ ฝ่ายเอกชน และประชาสังคม รวมทั้งประชาชนในชุมชน ที่ร่วมกันผลักดันสนองนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับภูมิใจ นิยมบุญ (สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...จากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ร่วมกับหลาย ๆ หน่วยงานในอำเภอสมเด็จ ในส่วนของราชการอำนาจในการปฏิบัติงานก็มีเท่าเดิมคือ ทุกส่วนก็ทำงานตามหน้าที่ ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งของอำเภอสมเด็จ แต่ในส่วนปฏิบัติกับประชาชนหรือว่ากลุ่มเป้าหมายก็จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพราะการทำงานจะง่ายขึ้น ถ้าการประสานงานหรือว่าการส่งการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประชาชนก็จะให้ความสำคัญและก็ปฏิบัติตามเพราะผลประโยชน์ที่ได้ส่งผลโดยตรงต่อประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย...” ซึ่งยังสอดคล้องกับสนิทมาวัน (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...อำนาจที่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ก็จะเป็นในลักษณะการทำงานง่ายขึ้นประชาชนให้การยอมรับในตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และการประสานงานกับนักการเมืองในพื้นที่ก็จะรับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะนักการเมืองทราบดีว่าเป็นการวางฐานเสียงโดยทางอ้อม...” และสอดคล้องกับสัญญา อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผมคิดว่าก็เป็นการเพิ่มอำนาจในการปฏิบัติงานโดยทางอ้อม เพราะประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนมาก และการส่งการในเรื่องนโยบายหรือว่าการประสานก็ต้องผ่านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทำให้เจ้าหน้าที่เป็นที่รู้จักของประชาชนและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากความตั้งใจที่ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต้องการให้นโยบาย บรรลุวัตถุประสงค์และชี้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่มีอำนาจที่เกิดขึ้นกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่จากความร่วมมือร่วมใจของทุกหน่วยงาน ได้ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ปฏิบัติงานง่ายขึ้นและได้รับความสำคัญจาก นักการเมืองหลายระดับในการติดต่อประสาน ซึ่งเป็นอำนาจที่มองไม่เห็นแต่เป็นอำนาจแฝงที่เป็น พลังต่อรองในการปฏิบัติหน้าที่ได้ง่ายขึ้น

3) ผลประโยชน์ต่อประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานตามนโยบาย สาธารณะ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้ทิศทางการปฏิบัติงานของนโยบายดังกล่าวมี ความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็ เช่นเดียวกันจะชี้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ ว่าจะเป็นด้านบวก หรือว่าด้านลบล้วนส่งผลต่อไปประชาชนโดยตรงเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ สมภาร กัสมัน (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้แน่นอน เพราะหน่วยงานราชการก็ให้ ความสำคัญ มีอำนาจในการต่อรองการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากนักการเมือง ไม่ว่าจะ เป็น ส.ส. หรือว่า จากนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งจะขอในรูปกลุ่มซึ่งมีสมาชิกจำนวนมากนักการเมือง จะให้ความสำคัญเพราะสมาชิกกลุ่มสามารถเป็นฐานเสียงได้..." ซึ่งยังสอดคล้องกับอนันต์ชัย อริสาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การเข้าร่วมทำกิจกรรมตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มมีผลประโยชน์อย่างมาก เพราะว่าบางคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มมี ความพร้อมในการเป็นผู้นำมีความกล้าแสดงออก เป็นที่รู้จักของคนจำนวนมากเพราะ โครงการหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ต้องสินค้าไปจำหน่ายในสถานที่ต่าง ๆ ทำให้บางคนสามารถลงสมัครรับ เลือกเป็นนักการเมืองท้องถิ่นก็มี ซึ่งเป็นการแสดงถึงศักยภาพของนโยบายในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์..." และยังสอดคล้องกับเพชรสมร ภาพเสรี (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็มี หลายด้าน ๆ ประชาชน กลุ่มชีพ และประชาสังคมที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังทุกขั้นตอนเริ่ม ตั้งแต่การจัดเวทีประชาคมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ระดับตำบล ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน ซึ่งเป็นโอกาสที่หาได้ยากเพราะบางนโยบาย ประชาชนไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปร่วมในแสดงความคิดเห็นแม้ผลกระทบที่เกิดจากนโยบายนั้นและ

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ยังเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนโดยทางอ้อม ...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ส่งผลให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นแสดงออกถึงความต้องการของตนเองและของกลุ่ม โดยเฉพาะประชาชน กลุ่ม อาชีพ และประชาสังคม ที่เข้าร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอน เกิดกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันมีอำนาจต่อรองในการเรียกร้องของงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ และที่สำคัญการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดเวทีประชาคมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบทางอ้อม

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ได้ส่งผลให้พรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบายคือพรรคไทยรักไทย ได้รับความนิยมนับถือจากประชาชน เป็นอย่างมาก ทั้งนักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคยังได้รับความนิยมนับจากประชาชนด้วย เห็นได้จากผลการเลือกตั้งที่ผ่านมา ๆ มาสมาชิกพรรคไทยรักไทยยังได้รับชัยชนะในสนามเลือกตั้งตลอดมา ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในเรื่องผลประโยชน์โดยตรงก็คงจะไม่มี แต่จะมีอำนาจแฝงในการดำเนินงานตามนโยบายเพราะประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะให้ความเชื่อถือ มีอำนาจในการประสานงานตามนโยบายเพิ่มมากขึ้นเพราะผลประโยชน์จากนโยบายจะตกที่ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายโดยตรง และนักการเมืองในพื้นที่ยังให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบนโยบายนี้ด้วย เพราะเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถเรียกกลุ่มอาชีพมาประชุมพร้อมกันได้จำนวนมาก ๆ ซึ่งนักการเมืองจะใช้โอกาสนี้พบปะกับประชาชน และนโยบายยังส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีอำนาจต่อรองในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ และนักการเมืองในระดับต่าง ๆ ด้วยเพราะจะดำเนินการรูดกลุ่ม และยังสามารถเรียนรู้ระบบการเมืองภาคประชาชนจากการจัดเวทีประชาคมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในกิจกรรมที่จะมีผลกระทบที่จะเกิดกับชุมชน

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย พ.ศ. 2540-2541 ประเทศไทยได้รับผลกระทบกับเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างแสนสาหัส รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศต้องให้ความสำคัญมากขึ้นกับการสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและมีเสถียรภาพ โดยให้ความสำคัญกับการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ การรักษาวินัย และเสถียรภาพทางการเงินการคลังอย่างเข้มงวด การเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งมากขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งตนเองการมีภูมิคุ้มกันโดยกำหนดทิศทางที่ชัดเจน รวมทั้งการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ

ระหว่างประเทศเชิงรุกที่เชื่อมโยงกับการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ยังต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการบริหารจัดการทั้งระบบอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดการความยากจนให้สัมฤทธิ์ผล โดยเร่งดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนยากจนให้สามารถสร้างฐานะและพึ่งตนเองได้ หนึ่งในนโยบายที่กล่าวมาข้างต้นก็คือนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่มุ่งหวังว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะสามารถขจัดความยากจนของประชาชนคนไทยได้ และต้องการเห็นความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้

1) การเพิ่มขึ้นของรายได้

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตภัณฑ์หรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งเป็นที่มาของการมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา อุประ (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ผลจากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านมาทำให้ชุมชนหลาย ๆ ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก เพราะเกิดธุรกิจใหม่ในชุมชน คนในชุมชนมีงานทำประจำ มีรายได้เพิ่มขึ้นและมั่นคง ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดี ดูได้จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานข้อ 30 ที่สำรวจเกี่ยวกับข้อมูลรายได้ของคนในครัวเรือนที่จัดเก็บทุกปีและทุกครัวเรือน ส่วนมากจะมีรายได้ขั้นต่ำคือ 23,000 บาท/คน/ปี ซึ่งรายได้ในระดับนี้สามารถดำรงชีพอยู่ได้หากรู้จักใช้ให้เป็น บางชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย..." ซึ่งยังสอดคล้องกับ กชกร โยธาภักดี (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...ถ้าหากเปรียบเทียบรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการกับหลังเข้าร่วมโครงการจะแตกต่างกันมาก เมื่อก่อนยังไม่มีโครงการนี้เข้ามาทำพอได้กินได้ใช้แค่นั้นเพราะไม่รู้จะพัฒนาสินค้าอย่างไร แต่หลังจากรัฐบาลได้กำหนดโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ขึ้นมาโดยการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้นำภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาให้มีมูลค่า ก็ไปจดทะเบียนเพื่อเข้าร่วมโครงการกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สมเด็จ หลังจากนั้นก็ได้รับการฝึกอบรมบ่อย ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการผลิต ได้รู้จักกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ทำให้มีเครือข่ายในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นพอใช้จ่ายในครอบครัวในบางช่วงก็ผลิตสินค้าไม่ทันกับความต้องการของตลาดก็มีเหมือนกัน..." และยังสอดคล้องกับชวลิต ธนิกกุล (สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ถือว่ามีส่วนช่วยในการยกระดับรายได้ให้กับชุมชนในส่วนหนึ่งเช่นกัน

เพราะว่าชุมชนมีงานทำมีการผลิตสินค้า และก็มีกำหนดยสินค้า จึงเกิดมีรายได้ขึ้นมาถึงจะเป็นรายได้ไม่มากแต่ก็มีส่วนช่วยในการทำให้ชุมชนมีเงินไหลเวียนเข้ามาเรื่อย ๆ...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ได้ส่งผลให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีรายได้เพิ่มขึ้น คูได้จากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ข้อ 30 ที่สำรวจเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของรายได้แต่ละครัวเรือนที่จะทำการสำรวจทุกปีและอีกข้อมูลหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่สนับสนุนการเพิ่มขึ้นของรายได้ คือ กลุ่มอาชีพจะเปรียบเทียบรายได้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจริงหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพราะสมาชิกทุกคนได้ผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถนำไปจำหน่ายได้

2) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชน

องค์กรเครือข่ายนับว่ามีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กิจกรรมหรือโครงการประสบความสำเร็จ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีแนวคิดที่มุ่งส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งตนเองอย่างสร้างสรรค์ จากการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพทำให้กลุ่มอาชีพได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างเครือข่ายด้านธุรกิจชุมชนมีการกำหนดคราคร่วมกัน เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งเป็นการค้าขายโดยไม่ต้องใช้เงินทุนในการซื้อขายสินค้า ลดความเสี่ยงด้านการเงินในการซื้อสินค้า ซึ่งจากที่กล่าวมาสอดคล้องกับแสวง ภูเด่น ไสย (สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...กลุ่มอาชีพโอท็อปที่เข้าร่วมโครงการทุกกลุ่มจะต้องผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้า พัฒนาการตลาด พัฒนาบรรจุภัณฑ์ เรียนรู้ในเรื่องวิสาหกิจชุมชน ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการนี้ว่าจะผลิตสินค้าอย่างไรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาดมีการแลกเปลี่ยนสินค้าในเครือข่ายกลุ่มอาชีพด้วยกัน ในกรณีเกิดปัญหาในการจำหน่ายสินค้า เครือข่ายชุมชนก็จะให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน...” ซึ่งยังสอดคล้องกับสินวน วิชาระ โภช (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...ตั้งแต่มีนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เกิดขึ้น คนในชุมชนก็เกิดการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้ามีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอาชีพที่มีการผลิตสินค้าที่มีความใกล้เคียงหรือว่าลักษณะเหมือนกันเพื่อเป็นฐานอำนาจในการต่อรองราคาจากพ่อค้าคนกลาง และยังศึกษาค้นหาภูมิปัญญาเก่า ๆ ที่เกือบถูกลืมไปแล้วนำมาปรับใหม่ เช่น การทอผ้าพื้นเมืองต้องทอลายที่ไม่ค่อยมีขายตามท้องตลาดเป็นลายโบราณที่ต้องใช้เวลา และความละเอียดมากถึงจะเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งก็ถือว่าเป็นการทำธุรกิจชุมชนซึ่งชุมชนเรียนรู้ที่จะทำด้วยตนเองแต่จุดเริ่มต้นหรือสิ่งกระตุ้นก็เกิดจากนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์...” นอกจากนี้ ธวัชชัย ไชยทิพย์ (สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนให้

ชุมชนได้เรียนรู้ระบบบริหารจัดการด้านธุรกิจชุมชน แต่เฉพาะพื้นที่ที่มีการจัดกระบวนการอบรมสัมมนาหรือว่าศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรเท่านั้น สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการดังกล่าวก็จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบธุรกิจหรือมีก็จะไม่มีความชำนาญเท่าที่ควร เพราะอาจจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ชุมชนเกิดเครือข่ายกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจ เพราะชุมชนได้รู้จักการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดมีมูลค่า หรือเรียนรู้ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด มีการแลกเปลี่ยนสินค้าชุมชนโดยไม่ต้องใช้เงินในการซื้อขายสินค้า เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน แต่สำหรับกลุ่มอาชีพที่ไม่มีโอกาสในการเข้าฝึกอบรมหรือไม่ได้ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพอื่นก็ส่งผลให้กลุ่มอาชีพไม่ได้รับการพัฒนาด้านธุรกิจเท่าที่ควร

3) เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ มีสวัสดิการที่พร้อมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ทันทีโดยไม่ต้องไปขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกชุมชน มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผลจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชน มุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ชุมชนมีเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับอาคม อุทโท (สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...เศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจฐานรากนับว่าเป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจระดับประเทศ ถ้าหากเศรษฐกิจชุมชนมีความอ่อนแอเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่เศรษฐกิจของประเทศจะไม่มีผลกระทบ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้จักการบริหารจัดการในเรื่องการตลาด การค้าขาย ในระดับชุมชนก่อน แล้วเมื่อมีความพร้อมหรือมีความเข้มแข็งสามารถที่พัฒนาให้เข้าสู่ระบบธุรกิจในระดับประเทศต่อไป ซึ่งในส่วนนี้การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงมีส่วนในการทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะเกิดจากความพร้อมหลาย ๆ ได้...” ซึ่งยังสอดคล้องกับเพชรสมร ภาพเสรี (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีส่วนทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก เพราะว่าการดำเนินตามนโยบายจะมีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายของกลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชนต่าง ๆ ซึ่งในระบบเครือข่ายจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน และนอกชุมชนทำให้ระบบธุรกิจมีความเข้มแข็งทำให้มีอำนาจในการต่อรอง...” และยังสอดคล้องกับสมภาร กัสมัง (สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...จากการเรียนรู้ของคนในชุมชนในเรื่องธุรกิจ ที่เกิดจากกระบวนการ

การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับ การสนับสนุนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดทำระบบบัญชี การตลาด และการเข้าถึงแหล่งทุน ทำให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการในเรื่องของ สินค้าชุมชน เกิดการหมุนเวียนของทุนภายในชุมชน และนอกชุมชนทำให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งยังส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็งด้วย...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าจากการดำเนินงานตามนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความ เข้มแข็งขึ้นได้ในระดับหนึ่ง เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและจากเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทำให้ ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด ทำให้เศรษฐกิจ ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอสมเด็จ ส่งผลให้ประชาชน กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการมีงานทำหลังฤดู การเก็บเกี่ยว ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องธุรกิจ ชุมชน มีการสร้างเครือข่ายของกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นพลังอำนาจต่อรองในเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ จะส่งผลให้การดำเนินงานหรือว่ากิจกรรมของกลุ่มมีความมั่นคงและเข้มแข็ง ลดปัญหาการถูกเอา รััดเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพลหรือพ่อค้าคนกลาง และที่สำคัญจากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ยังส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอสมเด็จมีความเข้มแข็งขึ้น

ผลกระทบด้านสังคม

สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมทันสมัยภายใต้การจัดระเบียบทางสังคมใหม่ที่มี โครงสร้างซับซ้อนและแยกย่อยออกไป องค์กรทางสังคมแต่ละหน่วยจะได้รับการมอบหมายให้ทำ หน้าที่เฉพาะอย่างมากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตามวิถีทางของความทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางครอบครัว ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสังคมทันสมัยทำให้ชุมชนต้อง แสวงหาทางออกเพื่อรักษาความอยู่รอดและเพื่อรักษาศักยภาพในการตอบสนองความต้องการและ คุณภาพของความสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมทั้งอำนาจต่อรองของตนเองไว้ ด้วยการสร้างประชาสังคมให้ เกิดขึ้น ซึ่งการเป็นประชาสังคม ดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนนั้นมีทุนทางสังคมหรือ ระบบการจัดการที่ดีอันเป็นพื้นฐานของชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็น นโยบายที่มุ่งเน้นเพื่อที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีศักยภาพในการคิด วิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ เพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อย่างแท้จริง

1) การแก้ไขปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศไทย เป็นโจทย์ที่ท้าทายการบริหารงานของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยที่พยายามแสวงหากลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ แนวทางในการแก้ไขปัญหา เส้นความยากจน หรือต่ำกว่าเกณฑ์รายได้มาตรฐานที่กำหนดขึ้นในแต่ละช่วงเวลารวมทั้งในรัฐบาลบางยุคสมัยตั้งเป้าหมายว่าจะขจัดความยากจนให้หมดสิ้นไปในห้วงเวลาที่มีอำนาจในการบริหารประเทศ

การแก้ไขปัญหาความยากจนนับว่าเป็นนโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ที่ได้ประกาศสงครามกับความยากจนโดยได้แถลงต่อรัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเองทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและในการเอาชนะความยากจน ต้องผนึกกำลังร่วมกันของหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและเครือข่ายองค์กรชุมชน ร่วมกันสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการโดยใช้นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนด้วยวิธีการจัดเวทีประชาคม โดยใช้ทุนทางสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนของตนเองไปสู่เป้าหมายและความต้องการของชุมชน ทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันแก่ผู้ด้อยโอกาสหรือคนในชุมชนที่สมควรได้รับการดูแล ซึ่งสอดคล้องกับบำเพ็ญ มานะวงษ์ (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลชุด พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มุ่งหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนให้ประชาชนระดับรากหญ้าเพราะนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นนโยบายที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพึ่งตัวเองได้ และที่สำคัญนโยบายนี้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน พัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้คนได้พัฒนาความรู้ พัฒนาฝีมือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่า และจำหน่ายได้ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเกือบจะ 8 ปี โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนพ้นขีดความยากจนได้ในระดับหนึ่ง แต่ในบางชุมชนหรือในบางกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการทำธุรกิจจากโครงการนี้ก็เป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้นมากพอสมควร..." และในส่วนของ คำตัน ม่วงเพชร (สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า "...ความยากจนเป็นเรื่องที่แก้ไขลำบาก รัฐบาลต้องมีแนวทางหรือนโยบายที่ชัดเจน และส่วนราชการที่นำนโยบายมาปฏิบัติต้องมีความรอบรู้และมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่เข้มแข็งที่ปฏิบัติได้ก็ประสบผลสำเร็จก็มีอยู่มาก ..."

นอกจากนี้ สุดใจ ราชมณเฑียร (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า “...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีงานทำและทุกเพศ ทุกวัยสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ขอให้มีความสนใจในการจะทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นผู้ประกอบการ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ซึ่งบางคนคิดว่าเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสก็สามารถจะเข้าร่วมกิจกรรมได้และก็มีจำนวนมากในประเทศไทยที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการถึงแม้สังคมจะมองว่าอายุมากแล้วไม่สามารถจะทำงานสร้างรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัวได้แต่ความเป็นจริงผู้สูงวัยเหล่านี้ได้ทำงานและสร้างรายได้เป็นจำนวนมากและในบางครอบครัวต้องพึ่งพาผู้สูงวัยในการเลี้ยงชีพก็มี และเป็นนโยบายที่สร้างความภาคภูมิใจให้ผู้สูงอายุให้มีคุณค่าในสังคมซึ่งนโยบายนี้สามารถจะแก้ปัญหาความยากจนให้กับชุมชนได้ส่วนหนึ่งเพราะว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถจะดำเนินการตามนโยบายนี้ได้โดยไม่จำกัดคุณสมบัติขอให้ความตั้งใจที่จะทำก็พอ...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จะเห็นได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนของคนระดับรากหญ้า แม้ว่าความยากจนเป็นปัญหาที่แก้ไขยาก แต่จากความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เป็นแรงผลักดันและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาก็สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

2) องค์กรประชาชนเข้มแข็ง

องค์กรประชาชน เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของกระบวนการพัฒนาตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างการพัฒนาจากภายใน ดังนั้นแทนที่จะเป็นการชี้นำโดยภาครัฐ ขบวนการนี้เป็นการคิดและกระทำจากล่างสู่บนโดยประชาชนมีส่วนร่วม ราชการเป็นเพียงผู้คอยติดตาม การขับเคลื่อนเพื่อสรุปเป็นรายงานแต่ละจังหวัด อำเภอ เท่านั้น ชุมชนต่างก็มีวิธีต่างกันไป จะมีการรวมกลุ่มของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐคอยเป็นที่เลี้ยงเพื่อช่วยผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ ของนโยบาย องค์กรประชาชนเป็นตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชน นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ส่งผลให้กลุ่มองค์กรประชาชนมีความเข้มแข็งเพราะประชาชนในชุมชนได้รวมตัวกันในการดำเนินงานตามนโยบายร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเองทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสกลุชาติ มณีวงษ์ (สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันดำเนินงานตามนโยบายร่วมกันมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ส่งผลให้

องค์กรประชาชนมีความเข้มแข็ง คุณภาพ ชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นคนที่มีคุณภาพเมื่อคนในชุมชนมีคุณภาพก็จะทำให้ชุมชนมีความเจริญและพึ่งตนเองได้...” ซึ่งยังสอดคล้องกับปิณฑิพงษ์ บัวไชยา (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...นโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้รวมตัวกันในการทำงานร่วมกันมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ได้มีแนวคิดให้คนในชุมชนได้รวมตัวกันเพื่อดำเนินงานตามนโยบายร่วมกัน เพื่อให้องค์กรประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเองไม่ต้องรอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งเป้าหมายของนโยบายก็เพื่อต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในทุกด้าน ...”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีส่วนในการส่งเสริมให้องค์กรประชาชนมีความเข้มแข็ง เพราะความสำเร็จของนโยบายอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์กรประชาชนที่มีความเข้มแข็งถ้าองค์กรประชาชนมีความเข้มแข็งก็จะเป็นเกราะป้องกันหรือเป็นพลังอำนาจที่จะต่อรองกับองค์กรภายนอกได้ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มุ่งเน้นพัฒนาจากภายในเพื่อต้องการให้ประชาชนพึ่งตนเองได้

3) การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการเมือง การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ การเชื่อมความสัมพันธ์แบบพันธมิตรกับภาคนอกชุมชนก็มีส่วนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันคนชั้นกลางในเมือง พ่อค้า นักธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายขององค์กรประชาสังคมที่กระตือรือร้นในการสนับสนุนกระบวนการเสริมสร้างพลังของชุมชน เครือข่ายองค์กรเหล่านี้ได้มีกิจกรรมสนับสนุนการแก้ปัญหาของชุมชน เช่น การขยายพื้นที่ทางการตลาดให้กับสินค้าตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีเป้าประสงค์หลักก็เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วงษ์ ผาพรม (สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า “...การดำเนินงานนโยบายใด ๆ ก็ตามถ้าหากชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบกับองค์กรเครือข่ายภายนอกชุมชน ปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนจะมีน้อย เพราะทุกคนได้ร่วมในการแสดงความคิดเห็นและลงมติก่อนที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ก่อนที่จะทำการสิ่งใดที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ต้องใช้วิธีการจัดเวทีประชาคมก่อน ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนเป็นผลพลอยได้จากการใช้วิธีการนี้...” และสอดคล้อง

กับแสวง ภูเด่นไสย (สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2551) ที่กล่าวว่า "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งตนเองมากขึ้น แก้ไขปัญหาของชุมชนโดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทำให้ชุมชนมีทุนทางสังคมเกิดสังคมที่เข้มแข็ง..."

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายหนึ่งที่มีส่วนในการเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง จากกระบวนการขั้นตอนในการจัดเวทีประชาคมในการขึ้นเลือกผลิตภัณฑ์ทำให้คนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น อันเป็นผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดแก่ชุมชนเอง ซึ่งกลุ่มเครือข่ายองค์กรภายนอกชุมชนก็มีส่วนในการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ให้ชุมชนคิดเป็น แก้ไขปัญหาเกิดเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จะเห็นได้ว่า การใช้นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนของชุมชนด้วยวิธีการจัดเวทีประชาคม มีส่วนทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากภาวะความยากจนได้ในระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่านโยบายจะแก้ไขปัญหาความยากจนไม่ได้ทั้งหมด แต่นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็มีส่วนในการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สร้างองค์กรประชาชนและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพราะคนในชุมชน คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น ซึ่งเกิดจากหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

4.3 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาวิจัยการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์ในหลายประเด็น ดังนี้

1) นโยบายระดับชาติ ซึ่ง สุรพงษ์ ภูโถง (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ได้เสนอแนะว่า "...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีความมั่นคงในนโยบาย คือ นโยบายเดียวกันแต่พอมีการเปลี่ยนรัฐบาลในการบริหารประเทศนโยบายก็เปลี่ยนแนวทางในการปฏิบัติซึ่งเกิดปัญหากับผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์สมัยอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณฯ หลักการปฏิบัติคือในหนึ่งตำบลต้องมีหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตำบลเท่านั้น แต่พอช่วงที่อดีตนายกรัฐมนตรีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีก็เปลี่ยนแนวทางปฏิบัติใหม่ในหนึ่งตำบลมีได้หลายผลิตภัณฑ์และในตำบลต่างกันสามารถผลิตสินค้าให้เหมือนกันก็ได้ ถ้ามองในแง่ดีก็จะทำให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนา

สินค้าให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด แต่ถ้าในทางกลับกันถ้าหากผลิตสินค้าซ้ำกันมากเกินไป สินค้าก็ล้นตลาดปัญหาที่เกิดกับกลุ่มผู้ผลิตคือสินค้าขายไม่ได้และอีกอย่างหนึ่งนโยบายควรมีความต่อเนื่องมีการมอบให้หน่วยงานราชการหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพหลักในการปฏิบัติ โดยชัดเจน มีการเสริมแรงหรือขวัญกำลังใจสำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติอย่างตั้งใจและจริงจังในนโยบายจนสามารถดำเนินงานให้นโยบายประสบผลสำเร็จ...” ซึ่งสอดคล้องกับสุนทร อุดมรัตน์ (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้เสนอแนะว่า “...ในขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลถ้าหากเป็นไปได้ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอนโยบาย หรือว่า นำความคิดเห็นของประชาชนไปประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบาย เพราะว่่าน นโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมาต้องมีผลกระทบกับประชาชนโดยส่วนรวมแน่นอน ถ้าหากเป็นนโยบายที่ดี อาจมีผลในด้านบวกถ้าเป็นนโยบายที่ไม่ดีก็จะมีผลในด้านลบซึ่งอาจจะเกิดความขัดแย้งในขั้นตอนการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ได้ และการมอบหมายนโยบายให้หน่วยงานรับผิดชอบต้องมอบอำนาจแก่หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้เพียงพอเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติด้วย...” และยังสอดคล้องกับ สนิท มาวัน (สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้เสนอแนะว่า “...นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรจะมีการส่งเสริมและสนับสนุนกันอย่างจริงจังและมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับประชาชนใหม่ เพราะว่่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นมามีการปรับเปลี่ยนจาก หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็น ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) โดยผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มชุมชน ซึ่งในหนึ่งชุมชนอาจมีหลายผลิตภัณฑ์และมีผลิตภัณฑ์เหมือนกันได้หลายพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น คือ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยผู้ประกอบการรายเดียว และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะสร้างความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ เพราะส่วนมากประชาชนจะเข้าใจแต่ว่าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ หนึ่งตำบลมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นได้เพียงหนึ่งผลิตภัณฑ์เท่านั้น และในปัจจุบันการดำเนินงานยังขาดการต่อเนื่องเพราะเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่...”

2) นโยบายระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ ซึ่ง คำตัน ม่วงเพชร (สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2551) ได้เสนอแนะว่า “...ควรสร้างความเข้าใจว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้การทำงานของผู้มีอำนาจในการบริหาร และทำให้ผู้มีอำนาจมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นอีกทั้งเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับ

การตอบสนอง เพราะทุกความคิดเห็นมีประโยชน์มีมุมมอง และวิสัยทัศน์ที่รอบด้านครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งมีคุณค่าต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามกิจกรรมของชุมชน แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านลบหรือด้านบวกล้วนส่งผลต่อคนในชุมชนทั้งสิ้น...” ซึ่งสอดคล้องกับปิติพงษ์ บัวไชยา (สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้เสนอแนะว่า “...หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรจะมีการจัดประชาคมทบทวนการเลือกสรรผลิตภัณฑ์ทุกปีเพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงตัวผลิตภัณฑ์ว่าชุมชนยังให้การรับรองหรือยอมรับในผลิตภัณฑ์ของชุมชนหรือไม่เพื่อนำสิ่งที่เป็นปัญหามาแก้ไขปรับปรุงร่วมกัน และอีกประเด็นหนึ่งเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้เกิดกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นและเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น ด้วยการผนึกกำลังร่วมกันของทุกฝ่ายอย่างหลากหลายในท้องถิ่นชุมชน เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นของตนรู้เท่าทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มที่เข้ามากระทบในด้านต่าง ๆ อย่างถ่องแท้...” และยังสอดคล้องกับอนันต์ชัย อารีสาโพธิ์ (สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2551) ที่ได้เสนอแนะว่า “...นักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ ข้าราชการการเมือง นับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต่อการดำเนินงานตามนโยบายต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการต่อรองหลาย ๆ ด้าน หากนักการเมืองทุกระดับในอำเภอสมควรให้ความสำคัญ ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ คงไม่ใช่เรื่องยากที่จะบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น นักการเมืองทุกระดับหรือทุกกลุ่ม ควรเป็นหลักในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญดูแลเอาใจใส่แก่หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปฏิบัติตามนโยบาย เพราะถ้าหากนโยบายประสบผลสำเร็จประชาชนเกิดความพึงพอใจก็จะทำให้นักการเมืองในพื้นที่ได้รับคะแนนเสียงตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชนด้วย...”

นอกจากนี้ ภูมิใจ เนียมบุญ (สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2551) ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า “...หน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมควร ควรร่วมกันสำรวจข้อมูลและมีการนำข้อมูลด้านอาชีพมาวิเคราะห์เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยผนึกกำลังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นหนึ่งเดียว และต้องมีแกนนำเป็นหลักให้การขับเคลื่อน นโยบาย OTOP เดินไปอย่างมั่นคงและมีเอกภาพไม่ใช่ต่างคนต่างทำ (ต้องรวมหน่วยงานให้เป็นหนึ่งเดียว) การประชาสัมพันธ์ต้องมีศูนย์อยู่ในระดับอำเภอที่ไม่ใช่ของส่วนราชการใด ๆ ต้องมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในระดับอำเภอที่ไม่ใช่ส่วนราชการแต่เป็นการบริหารจัดการ โดยภาคีเครือข่ายที่มีสมาชิกจากทุกตำบลมาเป็นคณะกรรมการและศูนย์จำหน่ายบริหารจัดการคล้ายร้านสะดวกซื้อ...” สำหรับสกุลชาติ มณีวงษ์ นักข่าวทั่วไป (สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2551) ได้เสนอแนะในการนำนโยบายไป

ปฏิบัติว่า “...การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมเพื่อให้สื่อเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต่อเนื่องในนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ หรือกลุ่มอาชีพโอท็อป และควรส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละกลุ่มได้มีโอกาสถ่ายทอดกระบวนการหรือกรรมวิธีการผลิตของกลุ่มออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สินค้าเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งวิธีการนี้ก็เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าอีกรูปแบบหนึ่งเช่นกัน...” ในส่วนนักการเมืองท้องถิ่น สุดใจ ราชมณเฑียร (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2551) ได้เสนอแนะว่า “...การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของนโยบายและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานในเรื่องสำคัญต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การพัฒนาอาชีพ เพราะรัฐบาลได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะบริหารจัดการหรือว่าปกครองตนเองได้ และในเรื่องงบประมาณท้องถิ่นก็มีอำนาจในการบริหารจัดการกิจการของท้องถิ่นเองได้ตามระเบียบ...”

สำหรับ เพชรสมร ภาพเสรี ในฐานะองค์กรพัฒนาเอกชน (สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2551) ได้เสนอแนะว่า “...ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพโอท็อป เพื่อให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มอาชีพโอท็อปมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม/องค์กร โดยมีรูปแบบของการประสานทรัพยากร เป้าหมาย วิธีการทำงานของตนเองมาดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันของเครือข่าย ในลักษณะที่องค์กรสมาชิกยังเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนา และที่สำคัญทำให้กลุ่มมีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรักษาและเพิ่มพูนประโยชน์ของสมาชิกส่งผลต่อสังคมโดยรวม...”

จากข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ พอสรุปได้ใน 2 ประเด็น คือ

1) นโยบายระดับชาติ รัฐบาลในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ควรส่งเสริมสนับสนุนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีความต่อเนื่องและจริงจัง ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในการบริหารประเทศ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการจะได้มีความมั่นใจในการดำเนินงานตามนโยบาย และในขั้นตอนการกำหนดนโยบาย สาธารณะของรัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้วย ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางหนึ่งในการลดความขัดแย้งในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ เพราะที่ผ่านมามาการกำหนดนโยบายสาธารณะจะถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศเท่านั้น ถึงแม้ว่า

นโยบายนั้นจะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยตรงก็ตาม และควรมีการประชาสัมพันธ์ นโยบายสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2) นโยบายระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ การปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรเอกชน นักการเมืองทุกระดับในพื้นที่ และประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายร่วมกัน เช่น การจัดเวทีประชาคมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ การจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอสมเด็จ ส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามนโยบายทุกกิจกรรม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ และที่สำคัญสร้างค่านิยมให้ชุมชนมีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ้าทุกส่วนให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง เข้าใจแนวคิดตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประโยชน์ที่ได้ก็จะได้รับกันอย่างทั่วถึงและมีความยั่งยืน

แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (นตผ.)

อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประจำเดือน พฤษภาคม 2551

รายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ชนะทะเบียน นตผ.ทุกผลิตภัณฑ์ จำนวนตาม 5 กลุ่มประเภทสินค้า ที่เข้าร่วมการค้า OPB และไม่ได้เข้าร่วมการค้า OPB

ที่	ประเภทผลิตภัณฑ์	ในประเทศไทย(บาท)				ในประเทศไทย(บาท)				ในประเทศไทย(บาท)			
		กลุ่ม ผู้ผลิต	ผู้ผลิต ชุมชนที่เป็นเจ้าของรายเดียว	SMEs	รวม	กลุ่ม ผู้ผลิต	ผู้ผลิต ชุมชนที่เป็นเจ้าของรายเดียว	SMEs	รวม	กลุ่ม ผู้ผลิต	ผู้ผลิต ชุมชนที่เป็นเจ้าของรายเดียว	SMEs	รวม
1	อาหาร	300,000	55,000	0	355,000	0	0	0	0	300,000	55,000	0	355,000
2	เครื่องคั้น	50,000	0	0	50,000	0	0	0	0	50,000	0	0	50,000
3	ผ้า/เครื่องแต่งกาย	600,000	90,000	0	690,000	50,000	0	0	50,000	650,000	90,000	0	740,000
4	ของใช้/ของตกแต่ง/ ของที่ระลึก	400,000	90,000	0	490,000	0	0	0	0	400,000	90,000	0	490,000
5	สมุนไพรที่ไม่ใช่ อาหาร	10,000	6,000	0	16,000	0	0	0	0	10,000	6,000	0	16,000
	รวม	1,360,000	241,000	0	1,601,000	50,000	0	0	50,000	1,410,000	241,000	0	1,651,000

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

อำเภอสมเด็จได้ดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มาตั้งแต่ พ.ศ.2545 เป็นนโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งของรัฐบาล ที่มีความมุ่งมั่นจะสร้างความเจริญและยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชนบทให้ดีขึ้นและยั่งยืน โดยการสร้างงานให้กับพี่น้องในชนบทภายใต้กระบวนการผลิตที่เน้นการใช้วัตถุดิบ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาผสมผสานกับภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษสืบทอดให้กับลูกหลาน และนำมาพัฒนาให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า มีจุดเด่น จุดขาย และมีรูปแบบการใช้งานที่เข้ายุคสมัยเป็นที่ยอมรับของคนในประเทศและต่างประเทศ โดยภาครัฐจะทำหน้าที่ให้การสนับสนุนตั้งแต่ด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิต การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม จากความมุ่งมั่นที่กล่าวมารัฐบาลได้มอบหมายนโยบายให้ส่วนราชการต่าง ๆ นำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งจากการศึกษาเรื่องการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาวิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
- 1.1.2 เพื่อศึกษาผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
- 1.1.3 เพื่อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักการเมือง จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับนโยบายมาปฏิบัติในพื้นที่อำเภอสมเด็จ จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 3 นักวิชาการ องค์กรเอกชน และสื่อมวลชน จำนวน 6 คน และกลุ่มที่ 4 องค์กรภาคประชาชน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน จัดเก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นหลัก โดยมุ่งศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ศึกษาผลกระทบและเพื่อเสนอแนะในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1.3.1 ข้อที่ 1 วิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานในหลายระดับตั้งแต่ระดับบนสุดก็คือ ระดับนโยบายรัฐบาล ลงมาถึงระดับล่างสุด คือระดับปฏิบัติ รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับล่างสุด ซึ่งได้มีวิธีการในการดำเนินงานตามนโยบายที่นับว่ามีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมและบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้ในระดับหนึ่ง พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1) ระดับนโยบายของรัฐบาล

ระดับนโยบายของรัฐบาล นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ รัฐบาลมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนแปรรูปภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรายได้ที่ยั่งยืน รัฐบาลได้สั่งการให้กระทรวงต่าง ๆ ดำเนินการตามภาระหน้าที่ของกระทรวงที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ให้มีการขับเคลื่อนนโยบายให้มีความชัดเจนขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลได้มีคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ เพื่อมีหน้าที่บริหารงานในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนแม่บท และรัฐบาลได้มอบหมายให้คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ จำนวน 9 คณะ เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจากการดำเนินงานตามขั้นตอนดังกล่าวของรัฐบาล พบว่านโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

2) ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับอำเภอ

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับอำเภอ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จได้ดำเนินงานตามกรอบนโยบาย 5 ขั้นตอน คือ (1) ประชาสัมพันธ์โครงการและกำหนดแผน

โดยประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ปรัชญาของนโยบาย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับในอำเภอสมเด็จ (2) การกำหนดผลิตภัณฑ์ เป็นขั้นตอนการค้นหาผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลโดยใช้วิธีการจัดเวทีประชาคมตำบล ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการโดยกลุ่มองค์กรภายในหมู่บ้าน ตำบลเท่านั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในอำเภอสมเด็จมีหน้าที่สนับสนุนชี้แนะให้การจัดเวทีประชาคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย (3) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาชน และรัฐบาล อำเภอสมเด็จได้มีการส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานทุกตำบล (4) การขยายตลาดหรือการกระจายสินค้า ในอำเภอสมเด็จได้ดำเนินงานโดยประสานขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งฝ่ายราชการ การเมือง เอกชน และท้องถิ่น เพื่อให้ทุกฝ่ายสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์มีสถานที่จำหน่ายและจัดให้มีการประกวดสินค้าเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด (5) การติดตาม/ประเมินผล เป็นการดำเนินงานขั้นสุดท้ายของการดำเนินงานตามโครงการเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การประเมินผลตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอสมเด็จจะประเมินผลจากความสำเร็จของโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่แล้วรายงานให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ทราบ

วิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1) การวางแผน

การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอสมเด็จ แผนงานมีความชัดเจนและสอดคล้องกับแผนของจังหวัดและของชาติ แผนมีความเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีรูปแบบการทำงานเป็นขั้นตอน ชี้กระบวนกรการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนกรขั้นตอนการจัดทำแผน แต่ในขั้นตอนการจัดทำแผน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำเอาความต้องการของชุมชนมาบรรจุไว้ในแผนเพื่อรองรับงบประมาณที่จะได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ

2) การจัดการองค์การ

โครงสร้างการปฏิบัติงานตามนโยบายจะเริ่มจากระดับรัฐบาล ระดับส่วนกลาง องค์กรรับผิดชอบ คือ คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นคผ) มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” การจัดการองค์การในระดับอำเภอ พบว่า เป็นการจัดการองค์การใหม่จะอยู่รูป คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอสมเด็จเป็นประธาน และมีพัฒนาการอำเภอสมเด็จเป็น เลขานุการ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ

ระดับอำเภอ ข้าราชการการเมือง องค์กรเอกชน และองค์กรภาคประชาชน ซึ่งทุกฝ่ายจะบูรณาการการทำงานร่วมกันทำงานแบบ “พหุภาคี” โดยยึดวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นหลักในการดำเนินงาน ข้าราชการการเมืองมีส่วนสำคัญและให้ความร่วมมือในการผลักดันนโยบายให้ดำเนินงานไปได้โดยมีผลงานเป็นรูปธรรม

3) การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติตามนโยบาย มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เท่าเดิม ในด้านการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและจัดทำคู่มือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบาย แรงจูงใจที่ทำให้เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน คือ ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพได้รับการรับรองมาตรฐาน การได้รับการยอมรับจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นโยบายมีความละเอียดและชัดเจน ผู้ปฏิบัติตามนโยบายสามารถแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติได้

4) การอำนวยการ

การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติดำเนินการในรูป คณะอนุกรรมการฯ อาศัยอำนาจการสั่งการของประธานคณะอนุกรรมการฯ การอำนวยการหรือการสั่งการของผู้บริหารที่ใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า สำนักงานเลขานุการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอสมเด็จ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักจะเน้นการทำงานเป็นทีม หัวหน้าหน่วยงานจะมีบทบาทเป็นหัวหน้าทีม คอยให้คำปรึกษา แนะนำมีการติดตามดูเป็นระยะ ในแง่อำนาจการตัดสินใจผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในการตัดสินใจ ในกรณีเกิดความขัดแย้งกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะใช้วิธีการประชุมเพื่อหามติเสียงข้างมากตัดสินใจร่วมกันและยึดระเบียบความถูกต้องเป็นหลักในการปฏิบัติตามนโยบาย

5) การประสานงาน

ในส่วนของการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ การประสานงานมีความจำเป็นและสำคัญมาก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ได้ทำเป็นหนังสือราชการการประชุมชี้แจงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมือสื่อสาร ในแง่ความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานหลักได้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏว่าแต่ละฝ่ายมีความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน ทำให้การปฏิบัติงานตามนโยบายมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

6) การรายงาน

การรายงานผลการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา มีความจำเป็นและสำคัญมาก หน่วยงานหลักได้รายงานผลการดำเนินงานเป็นห้วง ระยะเวลาหรือตามหนังสือสั่งการของจังหวัด เพื่อรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าและ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกเหนือจากการรายงานเป็นลายลักษณ์แล้ว ยังใช้สื่อมวลชน เป็นช่องทางในการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย เพราะสื่อมวลชนเป็นกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ นโยบายเป็นกลุ่มควบคุมอำนาจในการกระจายข่าวสารสู่ ประชาชน ซึ่งผู้ปฏิบัติตามนโยบายส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อมวลชนมีผลในการช่วยสร้างกระแสและ รายงานผลในด้านบวกต่อการปฏิบัตินโยบาย

7) การงบประมาณ

สำหรับงบประมาณในการปฏิบัติตามนโยบาย พบว่า ทรัพยากรด้าน งบประมาณมีความสำคัญมาก แต่นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่มีงบประมาณสนับสนุนใน ด้านการลงทุน สำหรับงบประมาณที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา สนับสนุนงบประมาณในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงาน ดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น ในส่วนการสนับสนุนงบประมาณจากนักการเมือง ผู้ปฏิบัติ ตามนโยบายส่วนใหญ่เห็นว่านักการเมืองมีบทบาทและมีอำนาจในการสนับสนุนงบประมาณและ นักการเมืองทุกกลุ่มทุกระดับในอำเภอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษาให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงบประมาณตาม นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา ในส่วนความแข่งใน เรื่อง ผลประโยชน์เกี่ยวกับงบประมาณของกลุ่มอาชีพโอท็อป จะเห็นว่ากลุ่มที่คณะกรรมการฯ ไม่มี ความโปร่งใสปิดบังข้อมูลในเรื่องผลประโยชน์จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่มี การบริหารจัดการที่ดี การดำเนินงานภายในกลุ่มจะมีความราบรื่น

1.3.2 ข้อที่ 2 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ใน อำเภอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา

ผลกระทบจากการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา สามารถแยกออกได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้าน สังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลกระทบด้านการเมือง

1) การให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบาย

จากการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 33 พรรษา ที่ประสบผลสำเร็จส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไม่มีสิทธิ

เลือกตั้งมีความนิยม เกิดความศรัทธาและให้การสนับสนุนพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองที่ริเริ่มนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2) อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ไม่มีอำนาจเกิดขึ้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในทางตรง แต่เป็นอำนาจที่มาจากความร่วมมือร่วมใจแบบบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน คือ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชน การปฏิบัติงานตามนโยบายง่ายขึ้น นักการเมืองให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย

3) ผลประโยชน์ต่อประชาชน

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ส่งผลให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีอำนาจต่อรองในการเรียกร้องของงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ และที่สำคัญการจัดเวทีประชาคมในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลยังเป็นสิ่งกระตุ้นให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบทางอ้อม

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

1) การเพิ่มขึ้นของรายได้

จากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ส่งผลให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะประชาชนได้ผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถนำไปจำหน่ายได้

2) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชน

ชุมชนได้รู้จักการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดมีมูลค่า เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านธุรกิจชุมชน มีการแลกเปลี่ยนสินค้าชุมชนโดยไม่ต้องใช้เงินในการซื้อขายสินค้า ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แต่ในส่วนของกลุ่มอาชีพที่ไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมโครงการก็ส่งผลให้กลุ่มอาชีพไม่ได้รับการพัฒนาด้านธุรกิจที่ควร

3) เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอสมเด็จมีความเข้มแข็งขึ้นได้ในระดับหนึ่ง เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายทำให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด

ผลกระทบด้านสังคม

1) การแก้ไขปัญหาความยากจน

การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เป็นแรงผลักดันและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ส่งผลให้ปัญหาความยากจนในชุมชนลดลงได้ในระดับหนึ่ง

2) องค์กรประชาชนเข้มแข็ง

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นนโยบายหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรประชาชนมีความเข้มแข็ง เพราะนโยบายเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ องค์กรประชาชนที่เข้มแข็งจะเป็นผู้ก่อตั้งและขับเคลื่อนการจัดเวทีประชาคมตำบลเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบล

3) การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เพราะคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นครอบครัวมีความอบอุ่น ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติยังมีส่วนส่งเสริมให้คนด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ คนพิการ มีงานทำและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้ให้ครอบครัว

1.3.3 ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ให้ประสบผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1) นโยบายระดับชาติ

(1) ในระดับรัฐบาลที่ เป็นผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมสนับสนุนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีความต่อเนื่องและจริงจัง

(2) ในขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้วย

(3) ควรมีการประชาสัมพันธ์นโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2) นโยบายระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ

(1) นักการเมืองทุกระดับในอำเภอสมเด็จควรเป็นหลักในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดแก่หน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภา ไม่ใช่มุ่งหวังหวังผลประโยชน์จากประชาชน ถ้าหากนักการเมืองที่ให้

การสนับสนุนอย่างจริงจังโดยไม่มีประโยชน์อื่นแอบแฝงก็จะได้ฐานสนับสนุนจากประชาชนด้วยเช่นกัน

(2) อำเภอสมเด็จพระเจ้าควรจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมทบทวนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนทุกปีเพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบายมาร่วมกันแก้ไขปรับปรุงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นการสะท้อนให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวร่วมกันรับผิดชอบต่อส่วนรวม

(3) การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จพระเจ้า ควรจัดให้มีศูนย์รวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของอำเภอ และจัดทำเป็นหนังสือประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษานำไปเป็นความรู้ต่อไป

(4) ในการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอสมเด็จพระเจ้า หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้นโยบายมีความต่อเนื่อง สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ ตระหนักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งจะสนับสนุนสินค้าในท้องถิ่นให้มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

(5) ควรส่งเสริมให้ กลุ่มอาชีพ โอท็อป ในพื้นที่อำเภอสมเด็จพระเจ้า สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพ เพื่อให้กลุ่มอาชีพโอท็อปเกิดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มอาชีพด้วยกันมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับองค์กรและส่งเสริมการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความพร้อมในการแข่งขันทางการค้าในระดับประเทศและระหว่างประเทศเพราะการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร เช่น ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด

จากข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเสนอแนะนโยบายทั้ง 2 ระดับ ไม่ว่าจะระดับชาติหรือระดับปฏิบัติ จะมุ่งประเด็นไปที่การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการปฏิบัติตามนโยบายของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จพระเจ้า จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 วิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

จากการศึกษาการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัตินั้น ผลจากการศึกษา พบว่า การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มี 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ระดับนโยบายรัฐบาลที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย รัฐบาลได้มีการจัดกลไกในการดำเนินงานตามนโยบาย คือ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ ให้มีหน้าที่ในการวางแผนนโยบายและจัดทำแผนดำเนินการเพื่อให้เกิดการบูรณาการในการจัดทำแผนงานและงบประมาณ และได้มีคำสั่งคณะอนุกรรมการ 9 คณะเพื่อช่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานตามนโยบายและ ระดับปฏิบัติตามนโยบายระดับอำเภอ หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับล่างที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนที่รัฐบาลกำหนด จากการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของหน่วยงานหลักที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลทำให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์เห็นผลเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอล เบร์แมน (1974) ที่ศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมี 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนในระดับมหภาค (macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (micro) เพราะการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องยากเนื่องจากการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการระดับล่างซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐและอยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐหน่วยงานระดับล่างของรัฐจึงมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองมากพอสมควร ดังนั้น การนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติจึงต้องอาศัย (1) หน่วยงานระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสมเรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค (2) หน่วยงานระดับล่างเมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็ต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติเรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค

ในส่วนของวิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในเรื่องการวางแผนการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ แผนมีความชัดเจนสอดคล้องกับแผนของจังหวัดและของชาติ แผนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้ การวางแผนจะยึดกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผน แต่ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าการวางแผนผู้ร่วมวางแผนอาจนำเอาความต้องการของหมู่บ้านชุมชนของตนเองมาบรรจุไว้ในแผนเพื่อรองรับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

การจัดการองค์การ โครงสร้างการปฏิบัติงานตามนโยบายจะเริ่มจากระดับรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้จัดกลไกการบริหารงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (กอ.นคพ.) ในระดับปฏิบัติการ จัดองค์การพบว่า เป็นการจัดองค์การใหม่จะอยู่ในรูป คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธาน คณะอนุกรรมการ มีหัวหน้าหน่วยงานหลักเป็นเลขานุการ ซึ่งทุกภาคส่วนจะบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะข้าราชการการเมืองมีส่วนสำคัญและให้ความร่วมมือในการผลักดันนโยบายให้มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรม

การบริหารงานบุคคล ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ การบริหารงานบุคคลในด้านเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอัตรากำลังเท่าเดิมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน จะใช้วิธีการจัดฝึกอบรม จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายให้กับเจ้าหน้าที่ ดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่มี แต่แรงจูงใจที่ทำให้เจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน คือ ความสำเร็จของกลุ่มเป้าหมาย การได้รับการยอมรับจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นโยบายมีความละเอียดและชัดเจนสามารถแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้

การอำนวยการ การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติดำเนินการในรูปคณะอนุกรรมการฯ อาศัยอำนาจการสั่งการของประธานคณะอนุกรรมการฯ การอำนวยการหรือการสั่งการของผู้บริหารที่ใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า หน่วยงานหลักหัวหน้าหน่วยงานจะมีบทบาททำหน้าที่หัวหน้าทีมควบคุมการทำงานของทีม โดยเป็นที่เล็งให้อำนาจการตัดสินใจกับผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ในกรณีเกิดความขัดแย้งในขณะทำงานจะใช้วิธีการประชุมเพื่อหามติเสียงข้างมากและยึดระเบียบความถูกต้องเป็นหลักในการปฏิบัติตามนโยบาย

การประสานงาน การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ พบว่า การประสานงานมีความจำเป็นและสำคัญมาก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ได้ทำเป็นหนังสือราชการ จัดประชุมชี้แจงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมือสื่อสารในการประสานงาน ในแง่ความสอดคล้องกันของผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานหลักได้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏว่าทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันมีความสอดคล้องตรงกันในการปฏิบัติตามนโยบาย

การรายงาน ผลการวิจัย พบว่า มีความจำเป็นและสำคัญมาก หน่วยงานหลักได้รายงานผลการดำเนินงานเป็นหัวข้อย่อยเวลาหรือตามหนังสือสั่งการของจังหวัด เพื่อรายงานให้

ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกเหนือจากการรายงาน เป็นลายลักษณ์แล้ว ยังใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย เพราะสื่อมวลชนเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ นโยบายเป็นกลุ่มควบคุมอำนาจในการกระจายข่าวสารสู่ประชาชน ซึ่งผู้ปฏิบัติตามนโยบายส่วนใหญ่เห็นว่า สื่อมวลชนมีผลในการช่วยสร้างกระแสและรายงานผลในด้านบวกต่อการปฏิบัติ นโยบาย

ในส่วนงบประมาณในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ พบว่า ทรัพยากรด้านงบประมาณมีความสำคัญมาก แต่นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในด้านการลงทุน สำหรับงบประมาณที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ ได้รับ รัฐบาลจะสนับสนุนงบประมาณในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามนโยบาย ของหน่วยงานดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น ในส่วนการสนับสนุนงบประมาณจาก นักการเมือง ผู้ปฏิบัติตามนโยบายส่วนใหญ่เห็นว่านักการเมืองมีบทบาทและมีอำนาจในการ สนับสนุนงบประมาณและนักการเมืองทุกกลุ่มทุกระดับในอำเภอสมเด็จให้ความสำคัญกับการ สนับสนุนงบประมาณตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จมากพอสมควร ใน ส่วนความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวกับงบประมาณของกลุ่มอาชีพโอท็อป จะเห็นว่ากลุ่มที่ คณะกรรมการฯ ไม่มีความโปร่งใสปิดบังข้อมูลในเรื่องผลประโยชน์จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ภายในกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่มีการบริหารจัดการที่ดี การดำเนินงานภายในกลุ่มจะมีความราบรื่น

จากการศึกษาวิธีการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ซึ่ง สอดคล้องกับหลักการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ POSDCORB ของ ดูเรอร์ กูติกและลินคอล์น เออร์วิก (ธโรธร คูทองคำ 2546 : 251-252) ที่กล่าวว่า (1) การวางแผน คือ การกำหนดแนวทางการ ดำเนินงาน วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะ กับ แผนงานหรือโครงการ (2) การจัดองค์การ เป็นการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อสนองตอบต่อการ บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะ (3) การบริหารงานบุคคล การนำนโยบายไปปฏิบัติส่วน หนึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลที่เป็นการจัดสรรคนให้สอดคล้องกับงาน (4) การอำนวยความสะดวก หรือการสั่งการ ของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์การ มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (5) การประสานงาน มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ทุกส่วนประสานสอดคล้อง กันทำให้ระบบการทำงานมีความต่อเนื่อง (6) การรายงาน มีความสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การรายงานจึงเป็นส่วนสำคัญของการให้รายละเอียดถึงความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยอื่น ที่เกี่ยวข้อง (7) การงบประมาณ มีส่วนสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณที่ได้รับจะ สะท้อนถึงอำนาจหรืออิทธิพลของหน่วยงานราชการบางหน่วยอันมีผลต่อผลของงาน ซึ่งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร กบิลลิกกะวานิชย์ (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กรณีศึกษา โครงการปรับปรุงมาตรฐานบาทวิถีของ กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการที่มีความสำคัญมากที่สุดน่าจะได้แก่การสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะจากชั้นนำ เพราะสามารถผลักดันให้โครงการดำเนินงานไปได้

2.2 การศึกษาผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

ผลกระทบด้านการเมือง พบว่า จากการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติที่มีผลการดำเนินเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิเลือกตั้งมีความนิยมเกิดศรัทธา และให้การสนับสนุนพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองที่ริเริ่มนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ง่ายขึ้น นักการเมืองในพื้นที่ให้ความสำคัญ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน จากการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ในการปฏิบัติตามนโยบาย ทำให้มีอำนาจในการต่อรองในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรณานันท์ เจริญเร็ว (2547) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับผลทางการเมือง ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสุทธิ อังจันทร์เพ็ญ (2549) ได้ศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพลหวายใต้ดิน กรณีศึกษา เขตเลือกตั้ง ที่ 1 จังหวัดนนทบุรี พบว่า เจ้ามือหวายรายใหญ่รายย่อยยังคงเลือกพรรครัฐบาลเพราะผู้สมัคร ส.ส. พรรครัฐบาลและเจ้ามือหวายใต้ดินต่างสนิทสนมและเอื้อประโยชน์ต่อกัน และยังสอดคล้องกับทฤษฎีองค์การศาสตร์ของแวน มิเตอร์และแวน ฮอร์น ที่กล่าวว่า ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คุณสมบัติดังกล่าวนี้ คือ อำนาจ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีรายได้เพิ่มขึ้นชุมชนรู้จักการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนให้มีมูลค่า เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านธุรกิจ และชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากส่งผลให้เศรษฐกิจระดับประเทศมีความเข้มแข็งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนันท์ หอมวิเศษวงศา (2547) ที่กล่าวว่า โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์กรของชาวบ้านที่รวมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชนและเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่การตลาดในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของ สังสิต พิริยะรังสรรค์ (2541 : 20) ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไม่ได้

ปฏิเสธเรื่องการค้าหรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แนวคิดนี้เน้นบริบทให้เพียงพอในครัวเรือนก่อน เหลือจึงค่อยนำมาขาย เป็นการเกษตรแบบพึ่งพิงตนเอง ใช้ทรัพยากรในหมู่บ้าน ในท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ทำให้ลดมลพิษประหยัคน้ำมัน ซึ่งแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจตลาดที่มี “เงิน” เป็นแรงจูงใจในการทำธุรกิจระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองของชุมชนใช้ คุณธรรมและวัฒนธรรม คั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541 : 14) ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อย โดยมีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็ง คือ ความเป็นกลุ่มก้อน มีความรัก มีการกระทำร่วมกัน และการเรียนรู้ร่วมกัน เชื่อมโยงสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน โดยอยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเองบนฐานรากวัฒนธรรมไทย

ผลกระทบด้านสังคม พบว่า นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ส่งผลให้ปัญหาความยากจนในชุมชนลดลง ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เพราะคนในชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ครอบครัวมีความอบอุ่น ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนลดลงเพราะกิจกรรมทุกอย่างเกิดจากมติเสียงส่วนใหญ่ของคนในชุมชน และการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติยังมีส่วนในการแก้ไขปัญหาการอพยพแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2544) ที่กล่าวว่า หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ บนความสามัคคี ความร่วมมือ ความขยัน อดทนและความปรารถนาดีต่อกัน การปฏิบัติตามแนวทางพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้ประเทศเจริญได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรนันท์ หอมวิเศษวงษา (2547) ที่กล่าวว่า โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนเน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนและเน้นการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกครอบครัว

2.3 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ

นโยบายระดับชาติ พบว่า ในระดับรัฐบาลที่เป็นผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชนโยบายมีความต่อเนื่อง และในขั้นตอนการกำหนดนโยบายควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดด้วย

นโยบายระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะว่า นักการเมืองในพื้นที่อำเภอสมควรเป็นแกนหลักในการดำเนินงานตามนโยบาย ควรจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ทุกปี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวในการขับเคลื่อนนโยบาย การจัดกิจกรรมตามนโยบายควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกขั้นตอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับนโยบาย ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ

โอทอปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และควรสร้างความเข้าใจส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายย่อมส่งผลโดยตรงต่อประชาชนและชุมชน ข้อเสนอแนะที่กล่าวมาทั้งหมด คือ ปัญหาที่พบในการนำนโยบายไปปฏิบัติและควรนำไปแก้ไขในระดับชาติและระดับไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอินแกรมและแมนน์ (อ้างในกล้า ทองขาว 2543 : 54) ที่เขาเชื่อว่าความเข้าใจในวิธีการที่จะเอาชนะปัญหาที่แตกต่างกันของหน่วยงานนโยบายระดับมหภาค และหน่วยงานปฏิบัติในท้องถิ่นระดับจุลภาคอาจนำไปสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็ได้ นั่นก็คือ ความชัดเจนของภารกิจและการมอบหมายงานขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเข้าใจปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสมเด็จ ที่ผ่านก็มีส่วนช่วยให้ปัญหาความยากจนบรรเทาเบาบางลงได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น แนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเพียงพอ ให้ภารกิจกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกัน

3.1.2 ควรมีการจัดสรรค่าตอบแทนให้กับองค์กรภาคประชาชนและเอกชนที่มีส่วนสนับสนุนในการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการร่วมปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

3.1.3 ในส่วนของการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นแกนกลางในการประสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามนโยบาย

3.1.4 ในส่วนของรัฐบาลควรจัดให้มีนโยบายหรือกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ซึ่งถ้าหากรัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หนทางแห่งความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายนี้จะมีมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ความสนใจในการศึกษาค้นคว้ามุ่งเน้นที่การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานคอยดูแลและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่สำนักงานพัฒนาชุมชนไม่ใช่เพียงหน่วยงานเดียวที่ปฏิบัติตามนโยบายนี้ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร สำนักงานสาธารณสุข สำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ของภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การศึกษาวิจัยการปฏิบัติตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบวิธีการ ขั้นตอนกระบวนการในแง่มุมต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติระหว่างอำเภอใกล้เคียง หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตำบลที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืนตลอดไป

3.2.3 ควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับอำเภอ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุง ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อไป

3.2.4 ควรศึกษาขั้นตอนการประเมินผลนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หลังจากที่ได้ปฏิบัติตามนโยบายแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่านโยบายนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ หากประสบผลสำเร็จผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่ามาจากสาเหตุใด หากไม่ประสบผลสำเร็จสามารถชี้ได้ว่ามาจากสาเหตุใด และจะได้เปลี่ยนแปลงแนวทางในการปฏิบัติในนโยบายต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชกร โยธาภักดี (2551, 23 กุมภาพันธ์) ประธานกลุ่มอาชีพ สัมภาษณ์โดย จิตราวรรณ หวังเจริญ
ที่ทำการกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโพธิ์คำ ตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- กรมการพัฒนาชุมชน (2546) การจัดเวทีประชาคมตำบลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เอ ที เอ็น โปรดักชั่น
- กนกอร กบิลติกะวณิชย์ (2541) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงมาตรฐานบาทวิถีของกรุงเทพมหานคร”
ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กล้า ทองขาว (2534) “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายสาธารณะไป
ปฏิบัติ กรณีศึกษานโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ”
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการพัฒนา)
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์
- คะนิงนิจ ดวงจิต (2541) “การเมืองในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณี
นโยบายกำลัง” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คำตัน ม่วงเพชร (2551, 20 กุมภาพันธ์) นายองค์การบริหารส่วนตำบลลำห้วยหลวง
สัมภาษณ์โดย จิตราวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลลำห้วยหลวง
- จวน นัทชาย (2551, 8 กุมภาพันธ์) นายองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ สัมภาษณ์โดย
จิตราวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ
- จุมพล หนิมพานิช (2547) “การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณี
ตัวอย่าง” โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ชวลิต ธนิตกุล (2551, 25 กุมภาพันธ์) นายกเทศมนตรีตำบลสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตราวรรณ
หวังเจริญ สำนักงานเทศบาลตำบลสมเด็จ
- เชิด กมลภพ (2551, 11 กุมภาพันธ์) ประธานเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย
จิตราวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอำเภอสมเด็จ
- ฉัฐนันท์ หอมวิเศษวงศา (2547) “การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิต
ภัณฑ์ในเขตจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ธวัชชัย ไตรทิพย์ (2551, 26 กุมภาพันธ์) ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ
หวังเจริญ ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ธโรธร ตูทองคำ (2546) “นโยบายสาธารณะ” หน่วยที่ 14 หน้า 250-252 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ธีระพงษ์ มารรัมย์ (2544) “สภาพการกู้ยืมและการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.
อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นริศรณานันท์ เจริญเร็ว (2547) “ความสำเร็จในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไป
ปฏิบัติกับผลทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- นลินี ดันฐวนิชย์ (2538) “การสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่ององค์กรชาวบ้าน” รายงานการวิจัยสถาบัน
วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นิยม โยหาสิทธิ์ (2551, 6 กุมภาพันธ์) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองแวง สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง
- บำเพ็ญ มานะวงษ์ (2551, 3 กุมภาพันธ์) พัฒนาการอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ
หวังเจริญ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ
- บุษบา สุระชัยโชติพันธ์และคณะ (2544) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาเขตพื้นที่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและเอกชน)
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) “การศึกษาศาสตร์แนวทางการตัดสินใจและทฤษฎีเกม” ใน เอกสารการ
สอนชุดวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 7 หน้า 289-299 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- ปราณี ศรีบ้านโพน (2551, 20 กุมภาพันธ์) หัวหน้าสถานีวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ
หวังเจริญ สำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอสมเด็จ
- ประพจน์ จินดาประยูรวงศ์ (2538) “การปฏิบัตินโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาโสเภณี”
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประยูร ฉายวงศ์ (2551, 7 กุมภาพันธ์) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลแซงบาดาล สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแซงบาดาล

- ประเวศ วะสี (2534) “การพึ่งตนเองในชนบทอีกบทหนึ่งของกรทบทวนโลกทัศน์แห่งการพึ่งตนเอง” สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประเสริฐ เฟื่องพุด (2551, 5 กุมภาพันธ์) สาธารณสุขอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสมเด็จ
- ปิติพงษ์ บัวโซยา (2551, 12 กุมภาพันธ์) ท้องถิ่นอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ สำนักงานท้องถิ่นอำเภอสมเด็จ
- เพชรสมร ภาพเสรี (2551, 16 กุมภาพันธ์) ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการกลุ่มอาชีพเยาวชนบ้านหนองอิคุม ตำบลศรีสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- พิสุทธิ อังจันทร์เพ็ญ (2549) “ผลกระทบทางการเมืองจากนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพล หวยใต้คืน : ศึกษากรณี เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภูมิใจ เนียมบุญ (2551, 10 กุมภาพันธ์) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสมเด็จ
- รักษ์ ลีทรงศักดิ์ (2551, 18 กุมภาพันธ์) นายอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ว่าการอำเภอสมเด็จ
- รุจิกานต์ แก้วกันยา (2546) “ผลกระทบของโครงการ OTOP ต่อชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ : ศึกษากรณี บ้านยอดแกง หมู่ที่ 2 ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วงษ์ ผาพรม (2551, 19 กุมภาพันธ์) นายองค์การบริหารส่วนตำบลผาเสวย สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลผาเสวย
- วัฒนา ไสยวิจิตร (2551, 27 กุมภาพันธ์) นักวิชาการพัฒนาชุมชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์
- วรเดช จันทรร (2527) “การนำนโยบายไปปฏิบัติ : ตัวแบบและคุณค่า” *วารสารพัฒนศาสตร์* (24 ตุลาคม 2527) : 535-554
- ศุภกิจ สุจริตจ (2540) “ความสำเร็จของการนำการกระจายนโยบาย (Policy Deployment) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาบริษัทปูนซีเมนต์ไทยและเครือข่ายซีเมนต์ไทย” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สกุลชาติ มณีวงศ์ (2551, 21 กุมภาพันธ์) นักข่าวทั่วไป สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองบัวโคก ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

- สัญญาชัย อุประ (2551, 27 กุมภาพันธ์) นักวิชาการพัฒนาชุมชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ
หวังเจริญ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์
- สุดใจ ราชมณเฑียร (2551, 15 กุมภาพันธ์) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลศรีสมเด็จ สัมภาษณ์
โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการจัดการบริหารส่วนตำบลศรีสมเด็จ
- สนิท มาวัน (2551, 3 กุมภาพันธ์) นักพัฒนาชุมชน สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ
- สินวน วิหาระโกษ (2551, 16 กุมภาพันธ์) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอสมเด็จ
สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการพัฒนาสตรีอำเภอสมเด็จ
- สุนทร อุดมรัตน์ (2551, 12 กุมภาพันธ์) เกษตรอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ
สำนักงานเกษตรอำเภอสมเด็จ
- สำนักงานปกครองอำเภอสมเด็จ (2550) “ประวัติความเป็นมาของอำเภอสมเด็จ”
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ (2545) “การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ (2549) “การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผลิตภัณฑ์
OTOP”
- สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) “การน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่
และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ”
- สมภาร กัสมัง (2551, 23 กุมภาพันธ์) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการอาสาพัฒนาชุมชนอำเภอสมเด็จ
- สุรพงษ์ ภูโถกล้า (2551, 10 กุมภาพันธ์) ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ โรงเรียนสมเด็จพิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- แสวง ภูเด่นไสย (2551, 4 กุมภาพันธ์) ประธานประชาคมอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการประชาคมอำเภอสมเด็จ
- อนันต์ชัย อารีสาโพธิ์ (2551, 22 กุมภาพันธ์) ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน สัมภาษณ์
โดย จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลแขวงบาดาล
- อนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอสมเด็จ, คณะสำนักงานเลขานุการ นคผ. อำเภอ
สมเด็จ (2549) “ส่งเสริมศักยภาพ นคผ.อำเภอสมเด็จ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ
ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP”
- อาคม อุทโท (2551, 7 กุมภาพันธ์) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลมหาไชย สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย

อำนาจ การตัก (2551, 15 กุมภาพันธ์) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหม่ม่น สัมภาษณ์โดย
จิตรารวรรณ หวังเจริญ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม่น

อำไพ ไสยเจริญ (2551, 26 กุมภาพันธ์) วัฒนธรรมอำเภอสมเด็จ สัมภาษณ์โดย จิตรารวรรณ
หวังเจริญ สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอสมเด็จ

Alexander, Ernest R. (1985). "From Idea to Action Note for a Contingency Theory of Policy
Implementation Process." *Administration & Society*. Vol 16, 4 (February): 413

Badach, Eugene. (1980). *Implementation Game: What Happens after a Bill Becomes a Law*.
Cambridge, Mass: The MIT Press.

Barrett, Susan and Colin Fudge. (1981). *Policy and Action: Essays on the Implementation of
Public Policy*. New York: Methuen & Co., Ltd.

Horn. (1979). *Policy Implementation in Federal System, National Goals and Local Implementers*.
Lexington, Massachusetts: D.C.Health.

Pressman and Wildavsky. (1973). *Implementation*. Berkeley: University of
California Press, Process Administration and Society.

Quade, E.S. (1982). *Analysis of Public Decisions*. New York: Elsevier Science Publishing .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เรื่อง
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบสัมภาษณ์ (กลุ่มนักการเมือง)
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....
อายุ.....เพศ.....
การศึกษา.....อาชีพ.....
ตำแหน่ง.....ระดับ.....
ลักษณะหน้าที่ที่รับผิดชอบ..... โทร.....

ส่วนที่ 2 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

- 2.1 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีขั้นตอนอย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่าแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 ท่านคิดว่าแผนงานโครงการตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ท่านคิดว่าโครงสร้างองค์กรตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านคิดว่าการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการฯ ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านคิดว่าการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- 2.8 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.9 ท่านคิดว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ อย่างไร

2.10 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เป็นลักษณะการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการ

2.11 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร

2.12 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

2.13 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการประสานงานมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

2.14 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการรายงานผลการดำเนินงานมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.15 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเรื่องงบประมาณมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร แล้วมีวิธีการจัดการงบประมาณอย่างไร

2.16 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเรื่องงบประมาณ นักการเมืองระดับต่าง ๆ มีส่วนสนับสนุนหรือไม่ อย่างไร

2.17 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติงบประมาณมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลกระทบด้านการเมือง

3.1.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นฐานการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบายหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ส่งผลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.1.3 ท่านคิดว่าการสนับสนุนในด้านงบประมาณของนักการเมืองท้องถิ่นในการ

ขับเคลื่อนนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับความนิยมนจากประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

3.1.4 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอสมเด็จ ส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์/ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์จากนโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร

3.1.5 ผลกระทบด้านการเมืองอื่น ๆ

3.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

3.2.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีส่วนช่วยยกระดับรายได้ให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ

3.3 ผลกระทบด้านสังคม

3.3.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้หรือไม่ อย่างไร

3.3.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งหรือไม่ อย่างไร

3.3.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการอพยพแรงงานหรือไม่ อย่างไร

3.3.4 ท่านคิดว่าการจัดเวทีประชาคมตำบลในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ นำมาซึ่งความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.3.5 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.3.6 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้ครอบครัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอบอุ่นหรือไม่ อย่างไร

3.3.7 ผลกระทบด้านสังคมอื่น ๆ

**ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์**

เพื่อให้การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ
ประสบผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่ออำเภอสมเด็จท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์ (กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ)
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....
 อายุ.....เพศ.....
 การศึกษา.....อาชีพ.....
 ตำแหน่ง.....ระดับ.....
 ลักษณะหน้าที่ที่รับผิดชอบ.....โทร.....

ส่วนที่ 2 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

- 2.1 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีขั้นตอนอย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่าแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 ท่านคิดว่าแผนงาน โครงการตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ท่านคิดว่าโครงสร้างองค์การตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านคิดว่าการดำเนินงานในรูปคณะอนุกรรมการฯ ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านคิดว่าการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- 2.8 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.9 ท่านคิดว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ อย่างไร

2.10 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เป็นลักษณะการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการ

2.11 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร

2.12 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติจำนวนหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

2.13 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการประสานงานมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

2.14 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการรายงานผลการดำเนินงานมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.15 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเรื่องงบประมาณมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร แล้วมีวิธีการจัดการงบประมาณอย่างไร

2.16 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเรื่องงบประมาณ นักการเมืองระดับต่าง ๆ มีส่วนสนับสนุนหรือไม่ อย่างไร

2.17 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติงบประมาณมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลกระทบด้านการเมือง

3.1.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นฐานการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบายหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ส่งผลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.1.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จพระสังฆราชให้กลุ่มผลประโยชน์/ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์จากนโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร

3.1.4 ผลกระทบด้านการเมืองอื่น ๆ

3.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

3.2.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีส่วนช่วยยกระดับรายได้ให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ

3.3 ผลกระทบด้านสังคม

3.3.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้หรือไม่ อย่างไร

3.3.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งหรือไม่ อย่างไร

3.3.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการอพยพแรงงานหรือไม่ อย่างไร

3.3.4 ท่านคิดว่าการจัดเวทีประชาคมตำบลในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ นำมาซึ่งความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.3.5 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.3.6 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้ครอบครัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอบอุ่นหรือไม่ อย่างไร

3.3.7 ผลกระทบด้านสังคมอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์

เพื่อให้การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ
ประสบผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่ออำเภอสมเด็จท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์
(กลุ่มนักวิชาการ,องค์กรเอกชน และสื่อสารมวลชน)
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....
 อายุ.....เพศ.....
 การศึกษา.....อาชีพ.....
 ตำแหน่ง.....ระดับ.....
 ลักษณะหน้าที่ที่รับผิดชอบ..... โทร.....

ส่วนที่ 2 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

- 2.1 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีขั้นตอนอย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่าแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 ท่านคิดว่าแผนงานโครงการตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ท่านคิดว่าโครงสร้างองค์การตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านคิดว่าการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการฯ ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านคิดว่าการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- 2.8 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.9 ท่านคิดว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ อย่างไร

2.10 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เป็นลักษณะการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการ

2.11 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร

2.12 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติจำนวนหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

2.13 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการประสานงานมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

2.14 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการรายงานผลการดำเนินงานมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.15 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเรื่องงบประมาณมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร แล้วมีวิธีการจัดการงบประมาณอย่างไร

2.16 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเรื่องงบประมาณ นักการเมืองระดับต่าง ๆ มีส่วนสนับสนุนหรือไม่ อย่างไร

2.17 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติงบประมาณมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลกระทบด้านการเมือง

3.1.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นฐานการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบายหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ส่งผลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.1.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จ ส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์/ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์จากนโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร

3.1.4 ผลกระทบด้านการเมืองอื่น ๆ

3.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

3.2.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีส่วนช่วยยกระดับรายได้ให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ

3.3 ผลกระทบด้านสังคม

3.3.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้หรือไม่ อย่างไร

3.3.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งหรือไม่ อย่างไร

3.3.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการอพยพแรงงานหรือไม่ อย่างไร

3.3.4 ท่านคิดว่าการจัดเวทีประชาคมตำบลในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ นำมาซึ่งความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.3.5 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.3.6 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำให้ครอบครัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอบอุ่นหรือไม่ อย่างไร

3.3.7 ผลกระทบด้านสังคมอื่น ๆ

**ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์**

เพื่อให้การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ
ประสบผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่ออำเภอสมเด็จท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์ (กลุ่มองค์กรภาคประชาชน)
การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ
ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....
 อายุ.....เพศ.....
 การศึกษา.....อาชีพ.....
 ตำแหน่ง.....ระดับ.....
 ลักษณะหน้าที่ที่รับผิดชอบ..... โทร.....

ส่วนที่ 2 วิธีการการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

- 2.1 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีขั้นตอนอย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่าแผนการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 ท่านคิดว่าแผนงานโครงการตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ท่านคิดว่าโครงสร้างองค์กรตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ท่านคิดว่าการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการฯ ตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 ท่านคิดว่าการเตรียมความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- 2.8 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ การสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.9 ท่านคิดว่านโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ อย่างไร

2.10 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ เป็นลักษณะการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการ

2.11 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีอิสระในการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร

2.12 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติจำนวนหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

2.13 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการประสานงานมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

2.14 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติการรายงานผลการดำเนินงานมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2.15 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติเรื่องงบประมาณมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร แล้วมีวิธีการจัดการงบประมาณอย่างไร

2.16 ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเรื่องงบประมาณ นักการเมืองระดับต่าง ๆ มีส่วนสนับสนุนหรือไม่ อย่างไร

2.17 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติงบประมาณมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลกระทบด้านการเมือง

3.1.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นฐานการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่เป็นเจ้าของนโยบายหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ส่งผลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.1.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติในอำเภอ สมเด็จ ส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์/ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์จากนโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร

3.1.4 ผลกระทบด้านการเมืองอื่น ๆ

3.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

3.2.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ มีส่วนช่วยยกระดับรายได้ให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติทำให้ชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.2.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ

3.3 ผลกระทบด้านสังคม

3.3.1 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติสามารถแก้ไข ปัญหาความยากจนได้หรือไม่ อย่างไร

3.3.2 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วย เสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งหรือไม่ อย่างไร

3.3.3 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยใน การแก้ไขปัญหาการอพยพแรงงานหรือไม่ อย่างไร

3.3.4 ท่านคิดว่าการจัดเวทีประชาคมตำบลในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ นำมาซึ่ง ความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.3.5 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำ ให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.3.6 ท่านคิดว่าการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติมีส่วนช่วยทำ ให้ครอบครัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอบอุ่นหรือไม่ อย่างไร

3.3.7 ผลกระทบด้านสังคมอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะการนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์

เพื่อให้การนำนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไปปฏิบัติ ในอำเภอสมเด็จประสบ
ผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่ออำเภอสมเด็จท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางจิตราวรรณ หวังเจริญ
วันเดือนปีเกิด	10 พฤศจิกายน 2513
สถานที่เกิด	กาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต (วิชาเอกจิตวิทยาและการแนะแนว) สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ
ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ